

Stichting
Bedrijfstakpensioenfonds
voor Vlees, Vleeswaren,
Gemaksvoeding en Pluimveevlees

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor Vlees, Vleeswaren,
Gemaksvoeding en Pluimveevlees
Postbus 4471, 6401 CZ HEERLEN
Telefoon: 088-1163072 / 73
www.vlep.nl

Ingeschreven in het Handelsregister van de
Kamer van Koophandel onder nummer 41150818.

Verslag over het boekjaar
1-1-2019 t/m 31-12-2019

Bestuursverslag - Voorwoord

Geachte lezer,

Het doet ons genoegen u bijgaand het bestuursverslag over 2019 aan te kunnen bieden.

Namens het bestuur van het pensioenfonds willen wij u graag informeren over de werkzaamheden, het beleid en de pensioenontwikkelingen van het fonds in het jaar 2019. Het bestuursverslag geeft u tevens inzicht in de financiële situatie van het fonds. Dit bestuursverslag is opgesteld in overeenstemming met de richtlijnen voor de jaarverslaggeving en de wensen van de gebruikers.

Belangrijke ontwikkelingen

Het jaar 2019 stond in het teken van een aantal belangrijke ontwikkelingen. In het boekjaar is de financiële positie verslechterd. De dekkingsgraad is de maat van de verhouding tussen de bezittingen en de verplichtingen van het pensioenfonds. De actuele dekkingsgraad per 31 december 2019 bedroeg 92,5% ten opzichte van 93,3% een jaar eerder. Daarmee lag de actuele dekkingsgraad nog steeds onder de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,4%. De beleidsdekkingsgraad (gemiddelde dekkingsgraad over voorgaande twaalf maanden) bedroeg eind 2019 91,5% (98,7% eind 2018). Uit de evaluatie van het herstelplan in maart 2019 blijkt dat de financiële positie zich naar verwachting herstelt zonder het inzetten van de ultieme maatregel: het verlagen van de pensioenen. Het verlenen van toeslagen is echter de komende jaren niet mogelijk. Omdat de dekkingsgraad na de evaluatie van het herstelplan in 2019 is gedaald, is de kans op het verlagen van de pensioenen steeds groter geworden. Volgens de richtlijnen van het financieel toetsingskader dient het fonds eind 2020 een dekkingsgraad van tenminste 104,4% te hebben. Vanuit de financiële positie per 31 december 2019 lijkt dit, bij ongewijzigde regelgeving, niet mogelijk zonder een forse korting van de pensioenen.

De daling van de actuele dekkingsgraad in 2019 is veroorzaakt door de daling van de rente, in het bijzonder in het derde kwartaal. De situatie herstelde zich enigszins in de laatste maanden van 2019. Het beleggingsresultaat in 2019 was zeer hoog en bedraagt 18,26% (2018: -2,23%), maar kon de stijging van de verplichtingen niet compenseren.

Ten tijde van het schrijven van dit jaarverslag gaat de wereld gebukt onder de Coronacrisis. Ook voor pensioenfondsen heeft deze crisis grote gevolgen. De dekkingsgraad is sterk gedaald in de eerste maanden van 2020 en de vooruitzichten voor de situatie aan het eind van 2020 zijn zeer zorgwekkend. Het bestuur doet wat het kan om de gevolgen van de crisis te beperken, maar kijkt ook naar de politiek voor noodmaatregelen in deze crisistijden.

Naast de zorgelijke financiële positie stond 2019 in het teken van de implementatie van de gewijzigde wetgeving n.a.v. de IORP II richtlijn en de zoektocht naar een nieuwe fiduciair beheerder. Naar aanleiding van de afbouw van de fiduciaire dienstverlening van bij Robeco Institutional Asset Management is een grondig selectietraject doorlopen, dat heeft geleid tot de keuze voor BMO Asset Management Netherlands B.V. als fiduciair beheerder met ingang van 1 januari 2020.

De heer J.R. Schepen was in het boekjaar werkgeversvoorzitter van het fonds, alsmede de vigerend voorzitter. Gedurende het boekjaar was de heer J.E. Klijn werknemersvoorzitter van het fonds.

Leeswijzer

Dit jaarverslag is als volgt opgebouwd. Na het voorwoord is het meerjarenoverzicht overzicht opgenomen met de financiële gegevens. Vervolgens wordt in hoofdstuk 1 stilgestaan bij het fonds, het bestuur, het intern toezicht, de geschillencommissie en de uitbesteding door het fonds.

In hoofdstuk 2 wordt stil gestaan bij de ontwikkelingen op het gebied van de financiële positie, het herstelplan, wet en regelgeving, goed pensioenfondsbestuur, communicatie en extern toezicht. Het financiële beleid van het fonds komt in hoofdstuk 3 uitgebreid aan bod. Hoofdstuk 4 bevat een omschrijving van de uitvoering van de pensioenregeling, waaronder ook een toelichting op de wijzigingen die hebben plaatsgevonden in 2019.

Het voorwoord, meerjarenoverzicht en de hoofdstukken 1 tot en met 4 vormen samen het bestuursverslag. Na het bestuursverslag doet de raad van toezicht in hoofdstuk 5 verslag over het boekjaar 2019. In hoofdstuk 6 is het woord aan het verantwoordingsorgaan van het fonds.

De jaarrekening is opgenomen in hoofdstuk 7. Hoofdstuk 8 bevat de overige gegevens waaronder de verklaring van de certificerend actuaire en de controleverklaring van de accountant.

Wij vertrouwen erop dat de informatie in het verslag u een goed beeld geeft van het fonds. Mocht u desondanks nog vragen hebben, dan kunt u deze richten aan het bestuur per adres Stationsweg 1, 3445 AA te Woerden.

Tot slot bedanken wij iedereen die in het verslagjaar heeft bijgedragen aan het goed functioneren van het fonds.

Met vriendelijke groet,
namens het bestuur,

J.E. Klijn
Werknemersvoorzitter

J.R. Schepen
Werkgeversvoorzitter

Woerden, 18 juni 2020

Inhoud

	Pagina
Bestuursverslag - Voorwoord	3
Meerjarenoverzicht	7
1 Bestuursverslag - Het fonds	
1.1 Inleiding	9
1.2 Over het fonds	9
1.3 Het bestuur	12
1.4 Sleutelfuncties	15
1.5 Het intern toezicht	16
1.6 De geschillencommissie	17
1.7 Uitbesteding	18
2 Bestuursverslag - Ontwikkelingen	
2.1 Ontwikkelingen financiële positie	19
2.2 Herstelplan	22
2.3 Wet- en regelgeving	23
2.4 Goed pensioenfondsbestuur	24
2.5 Communicatie	28
2.6 Toezichthouder AFM, AP en DNB	29
3 Bestuursverslag - Financieel beleid	
3.1 Inleiding	31
3.2 Financieel toetsingskader	31
3.3 Premie	33
3.4 Toeslag	35
3.5 Kosten uitvoering pensioenbeheer	35
3.6 Samenvatting actuariel rapport	37
3.7 Beleggingen	42
3.8 Kosten vermogensbeheer	50
3.9 Risicoparagraaf	53
3.10 Financiering VPL-overgangsregeling	64
3.11 Toekomstparagraaf	64

4 Bestuursverslag - Uitvoering van de pensioenregeling

4.1	Inleiding	67
4.2	De pensioenregeling	67
4.3	Wijzigingen statuten en reglementen	69
4.4	Slotopmerkingen	70

5 Verslag van de raad van toezicht

5.1	Inleiding	71
5.2	Oordelen, aanbevelingen	71
5.3	Verklaring inzake goedkeuring van het bestuursverslag en de jaarrekening	74
5.4	Functioneren van de raad van toezicht in 2019	74
5.5	Toezichtplan 2020	75
5.6	Reactie van het bestuur op het verslag van de raad van toezicht	76

6 Verslag van het verantwoordingsorgaan

6.1	Verslag van het verantwoordingsorgaan	77
6.2	Bevindingen, oordeel en aanbevelingen	78
6.3	Reactie van het bestuur op het verslag van het verantwoordingsorgaan	80

7 Jaarrekening

7.1	Balans per 31 december	82
7.2	Staat van baten en lasten	84
7.3	Kasstroomoverzicht	86
7.4	Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	87
7.5	Toelichting op de balans per 31 december	94
7.6	Toelichting op de staat van baten en lasten	102
7.7	Risicoparagraaf	108

8 Overige gegevens

8.1	Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten	117
8.2	Actuariële verklaring	118
8.3	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	120

Bijlagen

	Verzekerdenbestand	129
	Begrippenlijst	130

Meerjarenoverzicht

	2019	2018	2017	2016	2015
Aantallen					
Actieve deelnemers (inclusief arbeidsongeschikten)	26.955	26.301	24.408	23.879	22.488
Gewezen deelnemers	77.464	74.740	68.886	63.161	58.230
Pensioengerechtigden	13.526	13.078	8.393	8.023	7.826
Totaal	117.945	114.119	101.687	95.063	88.544
Totaal aangesloten ondernemingen	1.318	1.225	1.227	1.193	1.179
Financiële gegevens (in duizenden euro)					
Toeslagen					
Indexatie actieven	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Indexatie inactieven	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Beleggingen voor risico pensioenfonds					
Belegd vermogen	3.301.515 ¹⁾	2.716.295	2.710.983	2.522.918	2.223.651
Beleggingsopbrengsten	468.807	-59.715	110.716	216.380	11.647
Beleggingsrendement	18,26%	-2,23%	4,54%	10,12%	0,80%
Benchmarkrendement	17,79%	-1,77%	4,02%	10,10%	0,80%
Z-score	0,43	-0,21	0,46	0,12	0,12
Reserves					
Kapitaal en beleidsreserve	-254.411	-186.794	-4.869	-142.759	-88.449
Technische voorzieningen					
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	3.384.400	2.768.748	2.586.682	2.553.439	2.223.353
Langlopende schuld (uit hoofde van VPL)	205.129	163.158	144.349	120.831	94.834

¹⁾ Inclusief vorderingen en schulden uit hoofde van beleggingen en saldi bij depotbanken.

	2019	2018	2017	2016	2015
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers					
Feitelijke premies (exclusief VPL)	116.548	94.951	92.460	87.283	82.469
Feitelijke premies Gemaksvoeding	22,99%	24,29%	24,70%	24,70%	25,20%
Feitelijke premies Versvlees	27,08%	26,08%	26,08%	25,69%	24,50%
Feitelijke premies Pluimvee	24,30%	23,30%	23,30%	23,65%	23,30%
Feitelijke premies Vleeswaren	24,45%	23,45%	23,45%	23,45%	22,80%
Kostendekkende premie (exclusief VPL)	164.443	138.024	131.259	114.884	103.136
Gedempte premie (exclusief VPL)	107.259	94.702	86.417	85.934	58.939
Pensioenuitkeringen	40.730	38.842	36.443	33.965	31.197
Dekkingsgraad					
Beleidsdekkingsgraad	91,5%	98,7%	97,8%	90,3%	98,2%
Aanwezige dekkingsgraad	92,5%	93,3%	99,8%	94,4%	96,0%
Reële dekkingsgraad	73,0%	79,6%	78,4%	72,4%	78,5%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,4%	104,7%	104,5%	104,4%	104,4%
Vereiste dekkingsgraad	117,0%	118,3%	118,1%	117,0%	118,1%
Gemiddelde rekenrente	0,82%	1,47%	1,61%	1,46%	1,81%

1 Bestuursverslag - Het fonds

1.1 Inleiding

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvoeding en Pluimveevlees (pensioenfonds VLEP) heeft verschillende organen, zoals het bestuur, diverse commissies, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht. Daarnaast is een aantal externe partijen intensief bij het fonds betrokken. In dit hoofdstuk stelt het fonds de bestuursorganen en externe partijen voor. Allereerst volgen de doelstelling en een aantal algemene gegevens van het fonds.

1.2 Over het fonds

1.2.1 Naam en vestigingsplaats

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Vleeswarenindustrie werd in 1956 opgericht op initiatief van een vertegenwoordiging uit de bedrijfstak en is statutair gevestigd te 's-Gravenhage. De Gemaksvoedingindustrie, de Versvlees- en vleesbewerkende Industrie en de Pluimveeverwerkende Industrie hebben zich respectievelijk op 1 januari 1982, 1 januari 1999 en 1 januari 2002 bij het fonds aangesloten.

Het fonds is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel in Utrecht onder nummer 41150818. De laatste statutenwijziging vond plaats op 12 februari 2019. Het fonds is aangesloten bij de Pensioenfederatie, de belangenorganisatie voor pensioenfondsen.

1.2.2 Missie, visie en strategie

Missie

VLEP voert de pensioenregeling uit voor de werknemers van aangesloten werkgevers in de vlees-, vleeswaren-, gemaksvoeding- en pluimveevleesindustrie. Doelstelling van het fonds is het verlenen van pensioenen aan deelnemers, gewezen deelnemers en hun nabestaanden. VLEP belegt en beheert de pensioenpremies tegen verantwoorde risico's en op een maatschappelijk verantwoorde wijze.

Visie

VLEP wil voor haar deelnemers en gepensioneerden een betrouwbare en betrokken partner voor het pensioen zijn. VLEP wil een bestendig pensioen bieden en streeft ernaar om de pensioenaanspraken en pensioenuitkering aan te passen aan de prijsontwikkelingen.

Strategie

Om deze missie te bereiken is de strategie van VLEP:

- ◆ de risico's die in de regeling aanwezig zijn, op een evenwichtige wijze afwegen over alle belanghebbenden;
- ◆ het betaalbaar houden van de pensioenregeling;
- ◆ het behalen van een passend rendement om in eerste instantie de nominale verplichtingen te kunnen nakomen en in de tweede instantie om een toeslag te kunnen verlenen;

- ◆ het optimaliseren van de dienstverlening aan werkgevers en deelnemers in de bedrijfstakken;
- ◆ een heldere communicatie over de pensioenregeling, op een transparante, persoonlijke en herkenbare wijze.

In dit bestuursverslag leest u wat het fonds in 2019 heeft gedaan om haar missie te vervullen.

1.2.3 Samenwerkende organisaties

Het bestuur benoemt op voordracht van de hieronder genoemde organisaties een lid van het bestuur en/ of het verantwoordingsorgaan.

De werkgeversverenigingen die partij zijn bij de Cao's van respectievelijk de Vleeswarenindustrie, de Gemaksvoedingindustrie, de Versvlees- en vleesbewerkende industrie en de Pluimveeverwerkende industrie zijn:

1. De Vereniging voor de Nederlandse Vleeswarenindustrie te Zoetermeer (VNV);
Postbus 64
2700 AB Zoetermeer
telefoonnummer: (079) 363 49 20
website: www.vleeswarenindustrie.nl
2. De Algemene Kokswaren- en Snackproducenten Vereniging, te Zoetermeer (AKSV);
Postbus 64
2700 AB Zoetermeer
telefoonnummer: (079) 363 49 19
website: www.aksv.nl
3. De Centrale Organisatie voor de Vleessector, te Zoetermeer (COV);
Postbus 61
2700 AB Zoetermeer
telefoonnummer: (079) 363 49 00
website: www.cov.nl
4. Vereniging van de Nederlandse Pluimveeverwerkende Industrie, te Houten (Nepluvi).
Vendelier 57D
3905 PC Veenendaal
telefoonnummer: (030) 635 52 52
website: www.nepluvi.nl

De werknemersverenigingen die partij zijn bij de Cao's van de Vleeswarenindustrie, de Gemaksvoedingindustrie, de Versvlees- en vleesbewerkende industrie en de Pluimveeverwerkende Industrie zijn:

1. FNV, te Utrecht;
Postbus 9208
3506 GE Utrecht
telefoonnummer: (088) 368 03 68
website: www.fnv.nl

2. CNV Vakmensen, te Utrecht;
Postbus 2525
3500 GM Utrecht
telefoonnummer: (030) 751 10 07
website: www.cnvvakmensen.nl

1.2.4 Externe partijen

Het fonds werkt samen met de volgende externe partijen:

Bestuursondersteuning

Actor bureau voor sectoradvies, te Woerden

Uitvoeringsorganisatie Pensioenbeheer

AZL N.V., te Heerlen

Vermogensbeheer

Robeco Institutional Asset Management B.V., te Rotterdam (Fiduciair beheerder)

BMO Asset Management Netherlands B.V., te Amsterdam (vanaf 1 januari 2020)

Northern Trust, te Amsterdam (Custodian)

Adviserend actuaris

AZL N.V., te Heerlen, mevrouw I.A.J. Smeets AAG

Externe adviseur

Sprenkels & Verschuren, te Amsterdam, de heer F. Verschuren AAG

Adviseur vermogensbeheer

Sprenkels & Verschuren, te Amsterdam, de heer M. Euverman AAG CFA

Adviseur risicomanagement

Sprenkels & Verschuren, te Amsterdam, de heer V. Gangadin MBA MFA CRO

Certificerend actuaris

Aon, te Rotterdam, de heer A.G.M. den Hartogh AAG

Externe accountant

KPMG Accountants N.V., te Utrecht, de heer J.C. van Kleef RA

Compliance officer

GBA Accountants & Adviseurs, te Den Haag, de heer G.J. Mersch AA RB

Naast voornoemde genoemde partijen maakt het fonds op opdrachtbasis gebruik van diensten en producten van derde partijen indien daar aanleiding toe is.

1.3 Het bestuur

1.3.1 Samenstelling

Het bestuur van VLEP is paritair samengesteld conform de mogelijkheden van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen. Het bestuur bestaat uit twaalf bestuursleden van wie zes van werkgeverszijde, vier van werknemerszijde en twee namens pensioengerechtigden.

De bestuurssamenstelling is in 2019 gewijzigd. De benoemingstermijnen van de heren B.J. Post en J.P.G.M. Trepels liepen af op 1 januari 2019. Het bestuur heeft de heer K.H. Kremer benoemd tot bestuurslid als opvolger van de heer Post. De zetel van de heer Trepels is ter beschikking gesteld aan een extra vertegenwoordiger namens de pensioengerechtigden. Het bestuur heeft hiertoe verkiezingen georganiseerd conform de statuten en het verkiezingsreglement van het fonds. Mevrouw E. Bronswijk-Pais ontving de meeste stemmen van de gepensioneerden van het fonds en is naar aanleiding daarvan benoemd als bestuurslid met ingang van 1 januari 2019. DNB heeft beide benoemingen goedgekeurd.

In 2019 was de heer J.R. Schepen voorzitter van het fonds. De heer J.E. Klijn was gedurende het verslagjaar plaatsvervangend voorzitter.

Het paritaire bestuur is op 31 december 2019 als volgt samengesteld:

Leden werkgevers	Benoemd tot	Organisatie
De heer J.R. Schepen	1 januari 2020	VNV
De heer P.J.M. Dobbelaar	1 januari 2024	COV
De heer R.P. van der Kruijk	1 januari 2022	VNV
De heer P.C. Vesseur	1 januari 2023	Nepluvi
De heer K.H. Kremer	1 januari 2025	AKSV
De heer G.J. Wichems	1 januari 2021	COV

Leden werknemers	Benoemd tot	Organisatie
De heer J.E. Klijn	1 januari 2021	FNV
De heer F.A. van de Veen	1 januari 2024	CNV Vakmensen
Mevrouw I.M. van Eekelen	1 januari 2020	FNV
De heer D.H.M. Muusers	1 januari 2022	FNV

Lid pensioengerechtigden	Benoemd tot	Organisatie
De heer R.K. van der Ploeg	1 januari 2023	FNV
Mevrouw E. Bronswijk-Pais	1 januari 2025	FNV

Mevrouw Van Eekelen en de heer Schepen zijn per 1 januari 2020 herbenoemd voor een nieuwe termijn.

1.3.2 Vergaderdata, studiedagen en overige bijeenkomsten

Het bestuur heeft in 2019 acht keer vergaderd. De vergaderingen vonden respectievelijk plaats op 24 januari, 21 maart, 18 april, 13 juni, 20 juni, 19 september, 21 november en 17 december. Ook heeft het bestuur één of meerdere dagdelen aan opleiding besteed op 9 januari, 18 april en op 1 oktober. Op 1 oktober heeft het bestuur tevens de zelfevaluatie uitgevoerd.

Het jaarlijkse relatiegesprek met DNB heeft op 24 januari 2019 plaatsgevonden.

1.3.3 Voorzittersoverleg

Het voorzittersoverleg van het fonds bestaat uit de werkgeversvoorzitter van het bestuur, de heer Schepen en de werknemersvoorzitter, de heer Klijn. Het voorzittersoverleg vindt minimaal vier keer per jaar plaats of zoveel vaker als nodig is.

Het voorzittersoverleg is op 31 december 2019 als volgt samengesteld:

Leden

De heer J.R. Schepen

De heer J.E. Klijn

In 2019 heeft het voorzittersoverleg plaatsgevonden op 8 januari, 12 februari, 2 april, 14 mei, 1 juli, 5 september, 31 oktober en 9 december. Daarnaast hebben de voorzitters op 12 februari, 14 mei en 7 november overleg gevoerd met de raad van toezicht.

1.3.4 Bestuurlijke commissies

In verband met toenemende complexiteit en de vele taken van het bestuur heeft het fonds een aantal bestuurlijke commissies ingesteld. Deze commissies doen voorbereidend werk in kwesties waarover het bestuur een besluit moet nemen. Zij kunnen in de voorbereidingsfase dieper ingaan op de achtergronden en consequenties van te nemen beleidsbeslissingen. Tevens kan voor verdere uitvoering van besluiten een specifiek mandaat aan de commissies worden verleend. De leden van de bestuurlijke commissies kunnen zich laten bijstaan door externe deskundigen.

Met ingang van 2019 bestaan de commissies uit minimaal 3 bestuursleden. De commissies zijn samengesteld op basis van de kennis- en ervaring van de betreffende bestuursleden. Een paritaire invulling van de commissie wordt nagestreefd, maar is niet langer een voorwaarde.

In 2019 waren de volgende bestuurlijke commissies werkzaam:

Beleggingscommissie

De beleggingscommissie ziet toe op en adviseert het bestuur over het beleggingsbeleid en de uitbesteding daarvan. De beleggingscommissie bestaat uit drie leden van het bestuur.

De heer Muusers was gedurende het boekjaar de voorzitter van de beleggingscommissie.

Deze commissie vergadert minimaal vier keer per jaar. In 2019 is de beleggingscommissie negen maal bijeengekomen te weten op 21 januari, 27 februari, 17 april, 21 mei, 2 juli, 3 september, 25 september, 15 oktober en 5 november. Op 21 november heeft de beleggingscommissie het concept beleggingsplan 2020 aan het bestuur gepresenteerd in de bestuursvergadering. Ook heeft de beleggingscommissie in 2019 de selectie van de nieuwe fiduciair beheerder voorbereid voor het bestuur.

De heer M. Euverman (Sprenkels & Verschuren) is aangesteld als onafhankelijk adviseur van de beleggingscommissie. De beleggingscommissie is op 31 december 2019 als volgt samengesteld:

Leden

De heer J.E. Klijn

De heer D.H.M. Muusers (voorzitter)

De heer F.A. van de Veen (toehoorder, tevens lid GRC-commissie)

Governance, Risicomanagement en Compliance (GRC) commissie

De GRC-commissie vervult de tweedelijns rol in het integrale risicomanagement van het fonds. De voorzitter van de commissie is de sleutelfunctiehouder van de risicomanagementfunctie. Tevens adviseert de commissie het bestuur inzake (de kaders rondom) integraal risicomanagement. Verder behoren tot de taak van de commissie alle andere adviserende taken die haar door het bestuur worden opgedragen.

De GRC-commissie vergadert ten minste vier maal per jaar. In 2019 is de GRC-commissie bijeengekomen op 8 januari, 13 maart, 16 april, 4 juni, 6 september, 1 november en 11 november.

De heer Wichems fungeerde in het jaar 2019 als voorzitter van de GRC-commissie.

De heer V. Gangadin (Sprenkels & Verschuren) is aangesteld als onafhankelijk adviseur van de GRC-commissie. De GRC-commissie is op 31 december 2019 als volgt samengesteld:

Leden

De heer J.R. Schepen (toehoorder, tevens lid dagelijks bestuur)

De heer F.A. van de Veen

De heer G.J. Wichems (voorzitter)

Financiële commissie

De financiële commissie adviseert het bestuur inzake het opstellen van de begroting en monitoring van de kosten. Tevens is de financiële commissie betrokken bij het jaarwerkproces.

De financiële commissie vergadert jaarlijks minimaal vier maal. In 2019 is de financiële commissie bijeengekomen op 5 april, 27 mei, 3 september en 12 november.

De heer Vesseur was in 2019 voorzitter van de financiële commissie.

De financiële commissie is op 31 december 2019 als volgt samengesteld:

Leden

Mevrouw E. Bronswijk-Pais
De heer K.H. Kremer
De heer P.C. Vesseur (voorzitter)

Wegens afwezigheid van de heer Vesseur vanaf het derde kwartaal van 2019 neemt de heer Klijn tijdelijk plaats in de commissie en fungeert de heer Kremer als voorzitter.

Communicatiecommissie

De communicatiecommissie houdt zich bezig met de voorbereiding van de besluitvorming van het bestuur over het communicatiebeleid en de inzet van communicatiemiddelen. De communicatiecommissie bestaat uit drie leden van het bestuur. De communicatiecommissie vergadert op de momenten dat dit nodig wordt geacht, maar tenminste vier keer per jaar. In 2019 is de communicatiecommissie bijeengekomen op 31 januari, 13 maart, 21 mei, 18 september en 1 november.

In 2019 was mevrouw Van Eekelen de voorzitter van de communicatiecommissie. Mevrouw Van Eekelen is tevens de privacy officer van het fonds.

De communicatiecommissie is op 31 december 2019 als volgt samengesteld:

Leden

Mevrouw I.M. van Eekelen (voorzitter)
De heer R.P. van der Kruijk
De heer R.K. van der Ploeg

1.4 Sleutelfuncties

1.4.1 Actuariële-, risicobeheer- en interne audit-sleutelfunctie

In januari 2019 is IORP II van kracht gegaan. IORP II schrijft onder andere voor dat pensioenfondsen moeten beschikken over 3 sleutelfuncties, te weten de actuariële functie, de risicobeheerfunctie en de interne auditfunctie. Het fonds dient uiterlijk voor 1 september 2020 de betreffende functionarissen ter toetsing voordragen aan DNB. Daarop vooruitlopend heeft het fonds de governancestructuur in 2019 al aangepast en de drie functionarissen voorlopig benoemd. De actuariële functie is toegewezen aan de heer Den Hartogh, die tevens al de certificerend actuaris van het fonds is. De overige sleutelfuncties zijn ondergebracht in het bestuur in de personen van de heer Wichems (risicobeheer) en de heer Dobbelaar (interne audit).

1.5 Het intern toezicht

1.5.1 Raad van toezicht

De raad van toezicht heeft als taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. Het orgaan onderhoudt een actieve dialoog met het bestuur. Het is belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De raad van toezicht legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het verantwoordingsorgaan. Het interne toezicht betreft de naleving door het fonds van normen in de Code Pensioenfonds in haar toezicht. De raad van toezicht doet in hoofdstuk 5 verslag van haar bevindingen.

De raad van toezicht is op 31 december 2019 als volgt samengesteld:

Leden

Mevrouw M.M. Verheul
Mevrouw C.M. van der Werf
De heer H.P. Zevenhuizen

In 2019 zijn er wijzigingen geweest in de raad van toezicht. Per 1 april 2019 heeft de heer Simon zijn werkzaamheden voor het fonds beëindigd. De raad van toezicht heeft in overleg met het bestuur de heer Westhoff als nieuwe voorzitter benoemd per die datum. Groot was de schok toen de heer Westhoff zeer onverwacht kwam te overlijden op 4 april 2019.

De raad van toezicht heeft daardoor enige tijd met twee vacatures te maken gehad. Na een selectieprocedure, die door een delegatie van het verantwoordingsorgaan is geleid, zijn mevrouw C.M. van der Werf en de heer H.P. Zevenhuizen, na bindende voordracht door het verantwoordingsorgaan, benoemd door het bestuur. DNB heeft met deze benoemingen ingestemd. Sinds 1 oktober 2019 is de raad weer op volledige sterkte in functie. Mevrouw Van der Werf fungeert sinds die datum als voorzitter van de raad.

1.5.2 Het verantwoordingsorgaan

Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop het beleid is uitgevoerd. Ook de raad van toezicht legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan. Daarnaast heeft het verantwoordingsorgaan de bevoegdheid om een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur uitgevoerde beleid en over beleidskeuzes voor de toekomst. Het verantwoordingsorgaan baseert zijn oordeel op het bestuursverslag van het fonds, de jaarrekening, de bevindingen van de raad van toezicht en overige informatie.

Adviesrecht

Het bestuur stelt het verantwoordingsorgaan in de gelegenheid advies uit te brengen over elk voorgenomen besluit over:

- a. het beleid inzake beloningen;
- b. de vorm en inrichting van het intern toezicht;
- c. de profielschets voor leden van de raad van toezicht;
- d. het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure;
- e. het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid;
- f. het wijzigen van het reglement van het verantwoordingsorgaan;
- g. het vaststellen en wijzigen van het toeslagbeleid, dan wel het verlenen van toeslagen;
- h. vermindering van de verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten;
- i. gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het fonds of de overname van verplichtingen door het fonds;
- j. liquidatie, fusie of splitsing van het fonds;

- k. het sluiten, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsovereenkomst;
- l. de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten; en
- m. het omzetten van het pensioenfonds in een andere rechtsvorm, bedoeld in artikel 18 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.

Vergaderingen

Het verantwoordingsorgaan heeft in 2019 6 keer vergaderd. Daarnaast heeft het verantwoordingsorgaan vier keer vergaderd met een vertegenwoordiging vanuit het bestuur en twee keer met de leden van de raad van toezicht. Tevens organiseerde het verantwoordingsorgaan een tweetal opleidingsdagen in 2019.

Het verantwoordingsorgaan is op 31 december 2019 als volgt samengesteld:

Leden	Namens	Benoemd tot	Organisatie
De heer G.W.P. Biemans	werkgevers	1 juli 2022	COV
De heer F. van Diepen	werknemers	1 juli 2020	FNV
De heer J.A. van Heugten	werknemers	1 juli 2022	FNV
De heer F.J. van Koppenhagen	werknemers	1 juli 2020	FNV
De heer O.A.H. Mars	werknemers	1 juli 2020	FNV
De heer P. Peters	pensioengerechtigden	1 juli 2022	De Unie
De heer G.J. ter Schuur	werknemers	1 juli 2022	CNV Vakmensen
De heer S. Simion	werknemers	1 juli 2022	FNV
De heer P. van den Tillaart	pensioengerechtigden	1 juli 2020	CNV Vakmensen

De heer Ter Schuur was in 2019 voorzitter van het verantwoordingsorgaan. De heer Biemans fungeerde in 2019 als plaatsvervangend voorzitter.

Voor het verslag van het verantwoordingsorgaan verwijzen wij u naar hoofdstuk 6 van dit Bestuursverslag.

1.6 De geschillencommissie

Gezamenlijke geschillencommissie

Het pensioenfonds heeft een onafhankelijke geschillencommissie. Als secretaris van de geschillencommissie treedt op een via Brunel Nederland B.V. aan te wijzen jurist. De secretaris stelt in voorkomende gevallen de geschillencommissie samen uit onderstaande groep personen en informeert het bestuur van het pensioenfonds hierover. De geschillencommissie is in 2016 opnieuw benoemd, voor een periode van vier jaar, tot en met 31 december 2019.

De geschillencommissie heeft tot taak het bestuur te adviseren over geschillen tussen de deelnemer of werkgevers en het pensioenfonds over de uitvoering van de pensioenregeling wegens een individuele beslissing die het bestuur jegens de belanghebbende heeft genomen. Adviezen van de geschillencommissie zijn niet bindend.

De geschillencommissie heeft in 2019 geen geschillen in behandeling genomen. Het bestuur heeft eind 2019 besloten om de contracten met geschillencommissie niet te verlengen na 31 december 2019. Dit besluit hangt samen met een wijziging van de klachten- en geschillenprocedure van het fonds. In hoofdstuk 4 wordt deze wijziging nader toegelicht.

De geschillencommissie is op 31 december 2019 als volgt samengesteld:

Leden

De heer A.Th.M van Hulst (voorzitter)

De heer D.A.J. Kamp

De heer N. Ruiter

De heer A.W. van Vliet

1.7 Uitbesteding

Het bestuur heeft de uitvoering van het pensioenbeheer in 2019 uitbesteed aan AZL N.V. (hierna: AZL). Nadere afspraken over de kwaliteit van de dienstverlening zijn vastgelegd in een servicelevel agreement (SLA).

De bestuursondersteuning van het fonds is uitbesteed aan Actor Bureau voor sectoradvies (hierna: Actor). Het fonds heeft Robeco Institutional Asset Management B.V. (hierna: Robeco) ¹⁾ aangesteld als integraal vermogensbeheerder en Northern Trust als custodian en tevens beleggingsadministrateur van het fonds. Het fonds heeft deze bedrijven gemandateerd voor de hieraan verbonden werkzaamheden. Robeco verzorgt het integraal beheer van de beleggingen en de afstemming daarvan ten opzichte van de verplichtingen, binnen de door het fonds vastgestelde kaders. Daarbij maakt Robeco voor specifieke portefeuilleonderdelen gebruik van externe vermogensbeheerders. Robeco draagt zorg voor integraal inzicht in (beleggings)risico's. De beoordeling en monitoring van de beleggingsprocessen besteedt Robeco als integraal vermogensbeheerder uit aan Corestone die hierin onafhankelijk opereert.

Northern Trust draagt onder meer zorg voor de bewaring en de consolidatie van alle portefeuilleonderdelen ten behoeve van de door de toezichthouder gewenste rapportages.

Het fonds vergewist zich van de beheersing van operationele processen bij uitbestedingspartners, onder andere door middel van ISAE3000/ISAE3402 statements of vergelijkbare documenten. Het dagelijks bestuur ziet toe op de uitbesteding van de uitvoering van het pensioenbeheer en de bestuursondersteuning. De beleggingscommissie ziet toe op de uitbesteding aan Robeco en Northern Trust.

¹⁾ Met ingang van 1 januari 2020 BMO Asset Management Netherlands B.V.

2 Bestuursverslag - Ontwikkelingen

2.1 Ontwikkelingen financiële positie

De dekkingsgraad is de maat van de verhouding tussen de bezittingen en de verplichtingen van het pensioenfonds. De minimaal vereiste dekkingsgraad van het pensioenfonds is 104,4%. Sinds 2008 was de dekkingsgraad veelal lager. Eind 2013 was de dekkingsgraad gestegen tot 105,3%. In 2014 en 2015 is de dekkingsgraad echter weer gedaald. In 2015 is daarom een nieuw herstelplan opgesteld. In 2019 is het herstelplan geactualiseerd.

Ontwikkeling dekkingsgraad 2019

Het fonds heeft het jaar 2019 afgesloten met een actuele dekkingsgraad van 92,5% (op basis van de UFR) ten opzichte van 93,3% een jaar eerder. De daling van de dekkingsgraad wordt veroorzaakt door de rentedaling in 2019. Het beleggingsrendement, dat 18,26% bedraagt, kon niet voorkomen dat de dekkingsgraad daalde in 2019.

Het fonds gelooft dat er op lange termijn sprake is van een evenwichts-renteniveau van ongeveer 3%, gebaseerd op een lange-termijn inflatieverwachting, vermeerderd met verwachte lange-termijn reële groei. De actuele rentestanden zijn aanzienlijk lager dan dit evenwichtsniveau, wat een reden is om het renterisico niet volledig af te dekken. Indien de actuele rente zich richting het evenwichtsniveau beweegt, zal de dekkingsgraad van het fonds hiervan profiteren.

Beleidsdekkingsgraad

Vanaf 2015 hanteert de pensioensector een andere berekeningssystematiek van de dekkingsgraad. Dit is de zogenaamde 'beleidsdekkingsgraad'. Deze is gebaseerd op de stand van de gemiddelde dekkingsgraad over de afgelopen twaalf maanden. Door deze middeling zal de beleidsdekkingsgraad met (enige) vertraging reageren op veranderde (markt-)omstandigheden. De beleidsdekkingsgraad bedroeg eind 2019 91,5% (2018: 98,7%).

Deze beleidsdekkingsgraad is bepalend voor:

- ◆ het moment dat het pensioenfonds in een tekortsituatie komt dan wel uit een tekortsituatie komt,
- ◆ de evaluatie van het herstelplan,
- ◆ het doorvoeren van eventuele kortingen,
- ◆ het indexatiebeleid en
- ◆ het uitvoeren van waardeoverdrachten.

Tabel ontwikkeling dekkingsgraad

	Pensioen- vermogen	Technische voorziening	Aanwezige dekkingsgraad 2019	Aanwezige dekkingsgraad 2018
Primo	2.581.954	2.768.748	93,3%	99,8%
Beleggingsopbrengsten en impact wijziging RTS op de technische voorziening	468.806	544.380	-1,2%	-7,1%
Premie	109.621	132.736	-0,5%	-0,8%
Waardeoverdrachten	1.289	1.377	0,0%	0,0%
Kosten	1.796	1.796	0,0%	0,0%
Uitkeringen	-40.730	-40.863	-0,1%	0,0%
Kanssystemen	0	-810	0,0%	0,3%
Toeslagverlening	0	0	0,0%	0,0%
Overige mutaties TV	0	-31.885	1,0%	1,1%
Andere oorzaken	7.253	8.921	0,0%	0,0%
Ultimo	3.129.989	3.384.400	92,5%	93,3%

De dekkingsgraad is in 2019 gedaald van 93,3% naar 92,5%. De post "beleggingsopbrengsten" laat een daling van de dekkingsgraad zien van 1,2%-punt. Het rendement op beleggingen was weliswaar hoog over 2019, maar de technische voorziening is met een nog groter bedrag toegenomen door de gedaalde rente. Per saldo leidt dit tot een daling van de dekkingsgraad. Ook de premie heeft over 2019 heeft een negatieve bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van de dekkingsgraad (ter grootte van 0,5%-punt). De reden hiervoor is dat de premiedekkingsgraad lager was dan de dekkingsgraad primo 2019. Door de overige mutaties van de technische voorziening stijgt de dekkingsgraad met 1%-punt. Dit betreft de aanpassing van de grondslagen waarop de technische voorziening berekend is. Enerzijds is de technische voorziening gedaald door de wijziging van de ervaringssterfte en de partnerfrequentie. Anderzijds is de technische voorziening gestegen door verhoging van de kostenvoorziening.

Z-score

De z-score wordt ieder jaar berekend en laat het verschil zien tussen het behaalde rendement van het pensioenfonds en het rendement van de benchmark. De z-score 2019 bedraagt 0,43. De performancetoets tot en met 2019 is 1,69. Het fonds voldoet met deze score aan de gestelde normen. Voor meer informatie over de z-score verwijzen wij u naar hoofdstuk 3.7.6 van dit bestuursverslag.

Haalbaarheidstoets

Op grond van artikel 143 van de Pensioenwet voert een pensioenfonds periodiek een haalbaarheidstoets uit. De haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. De volgende uitgangspunten zijn bij de aanvangshaalbaarheidstoets en de jaarlijkse haalbaarheidstoets gehanteerd.

Uitgangspunten	Jaarlijkse haalbaarheidstoets 2019	Aanvangshaalbaarheidstoets 2015
Actuele dekkingsgraad	93,2%	98,5%
Beleidsdekkingsgraad	98,7%	105,3%
Vereiste dekkingsgraad (strategisch)	118,3%	121%
Scenarioset DNB	Q1 2019	Q1 2015
Achterstand indexatie actieven	14,3%	13,9%
Achterstand indexatie inactieven	12,1%	10,9%

Het bestuur heeft met de aanvangshaalbaarheidstoets het pensioenresultaat in het mediaan scenario en het slechtweerscenario vastgesteld:

- ◆ Voor het mediaan scenario vanuit de feitelijke positie is de ondergrens gelijkgesteld aan 85%;
- ◆ De maximale afwijking voor het slechtweerscenario is gelijkgesteld aan 40%.

Met de jaarlijkse haalbaarheidstoets is getoetst of de uitkomsten 2019 nog binnen deze grenzen vallen:

- ◆ Het pensioenresultaat voor het mediaan scenario is gelijk aan 79,4%;
- ◆ De afwijking van het pensioenresultaat in het slechtweerscenario is gelijk aan 32%.

De resultaten uit de jaarlijkse haalbaarheidstoets overschrijden de vastgestelde grens voor het pensioenresultaat in het mediaan scenario. De maximale afwijking van het pensioenresultaat in het slechtweerscenario wordt niet overschreden.

De resultaten van de jaarlijkse haalbaarheidstoets zijn een signaal dat de balans tussen het pensioenresultaat en de risicohouding onder druk staat. De uitkomsten van de haalbaarheidstoets zijn besproken in het bestuur en in een bijeenkomst met sociale partners, maar hebben vooralsnog niet tot wijzigingen geleid in de ambitie of risicohouding van het fonds.

Premiedekkingsgraad

Het bestuur heeft in 2016 besloten onderzoek te doen naar de effecten van een te lage premiedekkingsgraad op de lange termijn.

Op basis van de resultaten van dit onderzoek en de constatering dat het huidige overrendement het tekort op de premie meer dan goed maakt heeft het bestuur besloten dat verdere maatregelen op dat moment niet nodig waren. Wel houdt het bestuur de ontwikkeling van de rente en daarmee samenhangende premiedekkingsgraad nauwlettend in de gaten. Ook in 2018 was de premiedekkingsgraad een onderwerp van gesprek in het bestuur. Besloten is om in 2019 maatregelen te treffen ten aanzien van de lage premiedekkingsgraad. In 2020 zijn deze maatregelen aangepast. In hoofdstuk 3.3 en 3.11.3 wordt nader ingegaan op de premiedekkingsgraad en de afwegingen van het bestuur in het kader van evenwichtige belangenafweging.

2.2 Herstelplan

Korting van de pensioenen

De dekkingsgraad van het fonds is lager dan het vereiste niveau. Het fonds heeft, in lijn met het nieuwe financiële toetsingskader, voor 1 juli 2015 een nieuw herstelplan ingediend bij de toezichthouder. Dit nieuwe herstelplan kwam in de plaats van het oude langetermijnherstelplan en het herstelplan 2015. De beleidsdekkingsgraad is per 31 december 2019 nog altijd lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad. De financiële positie is in 2020 verslechterd ten opzichte van de situatie per 31 december 2019. Als de financiële positie niet verbetert, is 31 december 2020 het moment dat de beleidsdekkingsgraad vijf jaar achtereenvolgend lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad. Dit betekent dat het fonds, indien deze situatie zich inderdaad voordoet, een onvoorwaardelijke korting van de pensioenen moet doorvoeren in 2021.

Uit de berekeningen voor het herstelplan in 2019, op basis van de financiële positie per eind 2018, blijkt dat het fonds zonder het doorvoeren van een onvoorwaardelijke korting van de pensioenen niet kan herstellen tot het minimaal vereiste niveau per 31 december 2020. Ook het herstel tot het niveau van het vereist eigen vermogen (VEV) binnen een termijn van tien jaar is verder onder druk komen te staan. Vanuit de huidige financiële positie en binnen de huidige kaders van wet- en regelgeving lijkt een onvoorwaardelijke korting van de pensioenen onvermijdelijk. De korting dreigt zelfs zeer fors te worden, aangezien de dekkingsgraad per eind 2019 bijna 12% lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad.

Communicatie financiële situatie

Het bestuur houdt de pensioengerechtigden, deelnemers en werkgevers door middel van een nieuwsbrief en nieuwsberichten op de website regelmatig op de hoogte over de ontwikkeling van de dekkingsgraad. De door het pensioenfonds uitgebrachte nieuwsbrieven staan tevens op de website van het pensioenfonds. Voor de dreigende kortingen heeft de communicatiecommissie een gericht communicatieplan opgesteld.

Crisisplan

Sinds 2011 beschikt het fonds over een crisisplan. Hierin staat beschreven welke situaties het fonds als crisissituaties ziet. Daarnaast beschrijft het crisisplan hoe het bestuur handelt indien een crisissituatie zich voordoet. Nadat in 2015 het crisisplan verder is aangescherpt naar aanleiding van het nieuwe financiële toetsingskader en ook de niet-financiële crises zijn opgenomen, wordt het crisisplan jaarlijks geactualiseerd.

Waardeoverdracht niet mogelijk vanwege gedaalde dekkingsgraad

Als een werknemer van baan verandert, mag hij zijn pensioen overdragen naar zijn nieuwe pensioenfonds. Dit heet waardeoverdracht. Als de beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds dat bij waardeoverdracht is betrokken lager is dan 100%, dan mag het pensioenfonds de betreffende waardeoverdracht niet uitvoeren. De waardeoverdracht moet dan worden opgeschort. Per eind september 2015 daalde de beleidsdekkingsgraad tot onder de 100% en heeft het fonds de waardeoverdrachten stop moeten zetten. De stand van zaken per 31 december 2019 is dat de beleidsdekkingsgraad nog onder de 100% is en dat waardeoverdrachten nog niet uitgevoerd kunnen worden. Er is sprake van een voorraad van circa 650 verzoeken tot waardeoverdracht per eind 2019. Deze worden in behandeling genomen nadat de beleidsdekkingsgraad 100% of meer bedraagt.

Waardeoverdrachten uit hoofde van de per 1 januari 2019 ingegane Wet waardeoverdracht klein pensioen zijn hiervan uitgezonderd. Deze waardeoverdrachten vinden ook plaats indien de dekkingsgraad onder de 100% ligt.

2.3 Wet- en regelgeving

De wet- en regelgeving waar pensioenfondsen mee te maken hebben, is voortdurend in ontwikkeling. Het bestuur en de sociale partners volgen de ontwikkelingen en bereiden zich voor op mogelijke veranderingen. Zij proberen op diverse manieren aandacht te vragen voor de gevolgen die veranderingen in wet- en regelgeving hebben voor het pensioenfonds. Zij brengen de specifieke kenmerken van het pensioenfonds onder de aandacht bij de beleidsmakers.

Pensioenakkoord gesloten

Het kabinet heeft samen met werknemers- en werkgeversorganisaties een pensioenakkoord gesloten over pensioenen en AOW. De belangrijkste afspraken gaan over:

- ◆ Minder snelle stijging van AOW leeftijd;
- ◆ Betere pensioenafspraken voor mensen met zware beroepen;
- ◆ Flexibeler en persoonlijker pensioenstelsel;
- ◆ Verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen.

De voorbereidingen voor een flexibeler en persoonlijker pensioenstelsel worden de komende periode nader uitgewerkt in diverse werkgroepen. Hierna volgt de vastlegging in wet- en regelgeving, waarna (o.a.) pensioenfondsen hun pensioenregelingen en administratie aan moeten passen aan de nieuwe eisen. De nagestreefde ingangsdatum is 1 januari 2022. De pensioenregeling van het fonds wijzigt ook wanneer de nieuwe wetgeving van kracht wordt. De minder snelle stijging van de AOW- en pensioenleeftijd gaat al eerder in, namelijk per 1 januari 2020.

Verhoging AOW- en pensioenleeftijd

De minder snelle stijging van de AOW-leeftijd betekent dat de leeftijd in 2020 en 2021 op 66 jaar en 4 maanden blijft staan. In 2022 stijgt de leeftijd met 3 maanden en in 2024 komt de leeftijd uit op 67 jaar. Daarna stijgt de AOW-leeftijd niet 1 jaar per jaar dat mensen langer leven, maar 8 maanden.

De fiscale pensioenrichtleeftijd voor aanvullende pensioenen is in 2018 verhoogd naar 68 jaar. Dat is niet gewijzigd. Deze pensioenrichtleeftijd is een rekenleeftijd. Daarmee wordt de jaarlijkse maximaal toegestane fiscale pensioenopbouw berekend. Uiteraard blijft het mogelijk om eerder met pensioen te gaan.

Wet waardeoverdracht kleine pensioenen

Op 19 maart 2018 is de Wet waardeoverdracht kleine pensioenen aangenomen. Met deze Wet vervalt het recht van het pensioenfonds om een klein pensioen twee jaar na uitdiensttreden af te kopen. Nieuw is het recht van het pensioenfonds op automatische waardeoverdracht. Het recht van een slaper om zijn kleine pensioen 2,5 jaar na uitdiensttreden af te kopen vervalt en het recht van het pensioenfonds om een klein pensioen op pensioendatum af te kopen geldt alleen nog na instemming van de deelnemer. Kleine pensioenen van minder dan EUR 2 kunnen komen te vervallen met deze Wet aan het pensioenfonds. Het bestuur heeft besloten om gebruik te maken van de nieuwe wettelijke mogelijkheid om kleine pensioenen over te dragen zonder voorafgaande instemming van de gewezen deelnemer. Ook heeft het bestuur besloten dat oude pensioenen kleiner dan EUR 2 komen te vervallen.

IORP II-richtlijn

Op 13 januari 2017 trad de herziene IORP-richtlijn in werking. EU-lidstaten hebben 2 jaar de tijd om de richtlijn om te zetten in nationale wetgeving. De richtlijn is in de Nederlandse wet- en regelgeving verwerkt. Pensioenfondsen moesten uiterlijk op 13 januari 2019 voldoen aan de nieuwe regels. De wijzigingen hebben betrekking op informatieverstrekking, governance, grensoverschrijdende collectieve waardeoverdracht en toezicht. Het fonds heeft de nieuwe regels in 2018 uitgebreid behandeld en, waar nodig, maatregelen getroffen om aan de nieuwe regels te voldoen. Als onderdeel van het naleven van de IORP II-richtlijn heeft het bestuur in januari 2019 sleutelfunctiehouders benoemd voor de risicomanagementfunctie, de interne auditfunctie en de actuariële functie. Dit zijn respectievelijk de heer Wichems (tevens voorzitter GRC-commissie), de heer Dobbelaar (bestuurslid) en de certificerend actuaaris (de

heer Den Hartogh van Aon Hewitt). Tevens heeft het fonds, in samenwerking met de uitbestedingspartijen, actie ondernomen om te voldoen aan de overige wijzigingen zoals de informatieverstrekking.

De komende periode tot september 2020 staat in het teken van de verdere implementatie van deze wijzigingen. Onderdeel van de implementatie is de voordracht van de sleutelfunctiehouders aan De Nederlandsche Bank, uiterlijk voor 1 september 2020.

2.4 Goed pensioenfondsbestuur

Het bestuur bestaat in 2019 uit twaalf bestuursleden, zes voorgedragen vanuit werkgeverszijde, vier voorgedragen vanuit werknemerszijde en twee vertegenwoordigers van pensioengerechtigden. Het verantwoordingsorgaan bestaat uit negen leden: één lid vertegenwoordigt de werkgevers, zes leden vertegenwoordigen de werknemers en twee leden vertegenwoordigen de pensioengerechtigden. Daarnaast is een raad van toezicht ingericht met drie onafhankelijke personen.

Code Pensioenfondsen

De Code is in 2018 herzien, zodat de normen nu zijn ingedeeld naar 8 thema's. Inhoudelijk is de Code nagenoeg hetzelfde gebleven ten opzichte van 2014. De Code draait om de drie functies van 'goed pensioenfondsbestuur': besturen, toezicht houden en verantwoording afleggen. De Code Pensioenfondsen bevat veel normen die gaan over gedrag en cultuur. Een beperkter aantal normen gaat over de manier van rapporteren over onderdelen uit de Code Pensioenfondsen.

Pensioenfondsen leven de Code na op basis van het pas toe of leg uit-beginsel. Een pensioenfonds past de normen van de Code toe of zet in het bestuursverslag gemotiveerd uiteen waarom een norm niet (volledig) is toegepast. Onderstaand is eerst per thema een toelichting opgenomen bij de naleving door het fonds van de normen uit de Code. Hierbij wordt ook toegelicht op welke punten het fonds (nog) afwijkt van de Code.

Thema 1 – Vertrouwen waarmaken

Dit thema draait om de volgende stelling: Zij die voor het pensioenfonds verantwoordelijkheid dragen maken het in hen gestelde vertrouwen waar. Dat blijkt vooral uit adequaat bestuur, verantwoord beleggingsbeleid en zorgvuldig risicomanagement. Er zijn 9 normen verbonden aan dit thema. Deze normen gaan onder meer over evenwichtige belangenafweging, de beleids- en verantwoordingscyclus, draagvlak voor de keuzes over verantwoord beleggen en risicobewustzijn.

Het fonds onderschrijft het belang van de normen die horen bij het thema Vertrouwen waarmaken en leeft deze ook na. Ten aanzien van norm 7 Het bestuur zorgt ervoor dat er draagvlak bestaat voor de keuzes over verantwoord beleggen heeft het bestuur in 2019 nadere acties ondernomen. Het ESG beleid is in 2018 nader uitgewerkt. In 2019 heeft een dialoog met enkele deelnemers en leden van het verantwoordingsorgaan en een meting onder deelnemers plaatsgevonden aangaande het onderwerp maatschappelijk verantwoord beleggen. In 2020 verwacht het bestuur hier verdere stappen in te zetten.

Thema 2 – Verantwoordelijkheid nemen

Dit thema draait om de volgende stelling: Het bestuur neemt zijn verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de pensioenregeling. Aan dit thema zijn 5 normen verbonden die draaien om de taak- en rolverdeling tussen bestuur en uitvoering, (evaluatie van) de uitbesteding en het beloningsbeleid van uitbestedingspartijen.

Het bestuur heeft oog voor deze normen en leeft deze na. Ten aanzien van norm 13 (beloningsbeleid van uitbestedingspartijen) heeft het fonds in 2019 tijdens het selectietraject van de fiduciër beheerder aandacht besteed aan het beloningsbeleid van de uitvoerders en getoetst of deze voldoet aan de Wet beloningsbeleid financiële ondernemingen. Het fonds staat geen prestatieafhankelijke beloningen toe van vermogensbeheerders die, mogelijk, aanmoedigen tot het nemen van meer risico dan voor het fonds aanvaardbaar is.

Thema 3 – Integer handelen

Dit thema draait om de volgende stelling: Het bestuur bevordert een cultuur van integriteit en compliance. Er zijn 8 normen gekoppeld aan dit thema. Deze normen draaien om onderwerpen zoals (naleving van) de gedragscode, nevenfuncties, tegenstrijdige belangen en een klokkenluidersregeling.

Het fonds herkent zich in deze normen en leeft deze na.

Thema 4 – Kwaliteit nastreven

Dit thema draait om de volgende stelling: Het fonds stelt hoge kwaliteitseisen, voert daar beleid op en is een lerende organisatie. Aan dit thema zijn 8 normen opgehangen. Deze normen bevatten o.a. uitgangspunten voor het collectief, kritisch en onafhankelijk opereren van het bestuur en de leden van het bestuur, opleidingsmogelijkheden voor het bestuur en zelfevaluatie van bestuur, raad van toezicht en verantwoordingsorgaan.

Het fonds hanteert deze normen als rode draad in het bestuurlijke proces, het geschiktheidsplan en de zelfevaluatie van het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan.

Thema 5 – Zorgvuldig benoemen

Dit thema draait om de volgende stelling: Het fonds handelt zorgvuldig bij (her)benoeming en ontslag, en zorgt voor geschiktheid, complementariteit en diversiteit in de samenstelling van de organen van het fonds. Dit thema behelst 10 normen die de samenstelling, geschiktheid, diversiteit en procedurele aspecten van (her)benoeming van bestuurs-, raad van toezicht- en verantwoordingsorgaanleden.

Het fonds streeft naleving van deze normen grotendeels na. Op het gebied van diversiteit (norm 33) voldoet het fonds niet aan alle onderdelen. In het bestuur en de raad van toezicht zitten geen leden van jonger dan 40 jaar. Het verantwoordingsorgaan heeft één lid dat jonger is dan 40 jaar. In het verantwoordingsorgaan zitten geen vrouwelijke leden. In het bestuur zitten twee vrouwelijke leden en in de raad van toezicht zijn twee van de drie leden een vrouw. Het fonds houdt bij vacatures en herbenoemingen rekening met het vergroten van de diversiteit. Echter prevaleert geschiktheid boven diversiteit bij de beoordeling van kandidaten. Het fonds heeft een diversiteitsplan opgesteld. Ondanks dat er reeds sprake is van ruime diversiteit in het bestuur, blijft het een continu punt van aandacht. Het aanbieden van stageplekken behoort daarbij tot de mogelijkheden.

De norm 34 m.b.t. tot de benoemingstermijn wordt niet geheel nageleefd door het fonds. Voor het bestuur geldt een standaard benoemingstermijn van zes jaar i.p.v. vier jaar. Ook is er geen maximum gesteld aan het aantal keer dat een bestuurslid kan worden herbenoemd. Het bestuur acht het wenselijk dat jaarlijks de termijn van één werknemers- en één werkgeverslid verstrijkt. Vanwege de omvang van het bestuur (twaalf personen) leidt dit tot een standaard benoemingstermijn van zes jaar. Indien de omvang van het bestuur op enig moment kleiner wordt, kan dit ertoe leiden dat de benoemingstermijn wordt aangepast naar vier jaar. Ook wil het bestuur niet op voorhand de zittingsduur beperken tot maximaal twaalf jaar. Uitgangspunt voor het bestuur is een verantwoorde mix van kennis en ervaring waarbij een ruime historische kennis van het fonds onder bestuursleden ook als zeer waardevol wordt gezien, alsmede kennis van de betrokken sectoren. In de praktijk is er, ondanks dat er geen maximale termijn is vastgelegd, in de ogen van het bestuur sprake van voldoende personele wisselingen in het bestuur. Van de twaalf bestuurders die op 1 januari 2020 zitting hebben in het fonds, zijn er drie langer dan twaalf jaar actief in het bestuur, één bestuurslid tussen acht en twaalf jaar, drie bestuursleden tussen vier en acht jaar en vijf bestuursleden korter dan vier jaar. Het bestuur concludeert dat hiermee in belangrijke mate wel aan de norm wordt voldaan en er sprake is van een goede mix van lang en kort zittende bestuursleden. Indien een bestuurslid bij het verstrijken van de lopende zittingstermijn langer dan twaalf jaar bestuurslid is, maakt het bestuur een afweging of het betreffende bestuurslid voor herbenoeming in aanmerking komt. Indien het bestuur dit het geval acht, zal dit duidelijk gemotiveerd worden met het belang van het fonds als uitgangspunt.

Thema 6 – Gepast belonen

Dit thema draait om de volgende stelling: Het fonds voert een verantwoord en beheerst beloningsbeleid, gericht op kwaliteit, continuïteit en consistentie. Er zijn vijf normen gekoppeld aan dit thema. Het gaat daarbij om een beheerst, passend en duurzaam beloningsbeleid, waarbij terughoudend omgegaan wordt met prestatie-gerelateerde vergoedingen, te hoge beloningen voor intern toezicht worden vermeden en er geen transitie- of ontslagvergoedingen worden toegekend aan bestuursleden of leden van het intern toezicht.

Het fonds leeft alle normen horende bij dit thema na.

Thema 7 – Toezicht houden en inspraak waarborgen

Dit thema draait om de volgende stelling: Het fonds waarborgt intern toezicht op de kwaliteit en integriteit van de bedrijfsvoering. Er zijn twaalf normen verbonden aan dit thema. Deze normen beschrijven het intern toezicht, de wijze waarop de raad van toezicht zich als gesprekspartner van het bestuur opstelt, de wijze waarop het bestuur de aanbevelingen van het intern toezicht meeweegt in de besluitvorming, de wijze waarop het bestuur de dialoog voert met het verantwoordingsorgaan en de opdracht aan en evaluatie van de accountant en certificerend actuaire van het fonds.

Het bestuur leeft de normen horende bij dit thema na.

Thema 8 – Transparantie bevorderen

Dit thema draait om de volgende stelling: Het fonds streeft openheid na, communiceert over missie, strategie en risico's en legt verantwoording af over gevoerd beleid. Acht normen geven nadere invulling aan dit thema. Deze normen beschrijven dat het fonds transparant dient te zijn over o.a. de missie, visie en strategie, maatschappelijk verantwoord beleggen, de wijze van uitvoering. Ook zijn er normen betreffende communicatiebeleid en een adequate klachten- en geschillenregeling.

Het fonds voldoet aan de normen horende bij het thema transparantie bevorderen. In 2019 was er geen sprake van geschillen. Wel zijn er gedurende 2019 36 klachten ontvangen van werkgevers en werknemers. AZL ontvangt en behandelt deze klachten en rapporteert aan het fonds over de afhandeling en of dat binnen de door het fonds gestelde normen is gebeurd. Gedurende 2019 zijn achterstanden weggewerkt waardoor de afhandeling van klachten is verbeterd. Indien klachten hiertoe aanleiding geven, worden verbeteringen gerealiseerd in de uitvoering van de pensioenregeling. Zo waren klachten over de lange doorlooptijd van serviceberekeningen aanleiding voor het fonds om in overleg te treden met AZL en hiervoor een rekentool te ontwikkelen.

Geschiktheid bestuurders

Het bestuur hecht er groot belang aan dat het pensioenfonds op deskundige wijze wordt bestuurd. Ook geeft het bestuur zich rekenschap van de eisen die de Pensioenwet, de Wet versterking bestuur pensioenfondsen en de Beleidsregel geschiktheid 2012 stellen aan de geschiktheid van de bestuurders. Het bestuur van het pensioenfonds heeft een geschiktheidsplan waarin de kaders van het toetsen en bevorderen van de collectieve- en individuele geschiktheid van de bestuursleden zijn geschetst. Het bestuur gaat in het geschiktheidsplan uit van de Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur van de Pensioenfederatie. In 2019 hebben de bestuursleden specifieke pensioenopleidingen gevolgd op basis van het opleidingsplan. Daarnaast heeft het bestuur meerdere opleidingsbijeenkomsten georganiseerd in het kader van onderwerpen als IORP II, IT en ERB. In 2019 waren bestuursleden ook geregeld aanwezig bij themabijeenkomsten van de Pensioenfederatie, DNB en andere partijen zoals Robeco en Sprenkels en Verschuren.

Het bestuur hanteert een algemeen functieprofiel waar toekomstige kandidaten voor het bestuur aan moeten voldoen. Wanneer er binnen het bestuur een vacature ontstaat, wordt het algemene functieprofiel aangepast aan de eisen die gesteld worden aan de specifieke functie die vacant is. Ook de voorkeur vanuit het oogpunt van diversiteit wordt hierin opgenomen. Dit functieprofiel wordt, na goedkeuring door de raad van toezicht, aan de voordragende organisatie verstuurd. Zo zorgt het bestuur ervoor dat een pensioenfondsbestuurder vanaf de eerste dag aan alle geschiktheidseisen voldoet.

Zelfevaluatie

Besturen moeten een procedure vaststellen voor een periodieke zelfevaluatie. Het gaat daarbij om het functioneren van het bestuur als geheel en van de individuele bestuursleden afzonderlijk. Doel van de zelfevaluatie is de kwaliteit van het bestuur te bewaken en /of te verbeteren. De meest recente zelfevaluatie heeft plaatsgevonden in november 2019. Belangrijke aandachtspunten waren de herijking van de missie, visie en strategie en toekomst van het fonds, de samenwerking met het verantwoordingsorgaan en de werking van het risicomanagementbeleid van het fonds.

Het bestuur is risicobewust

Pensioenfondsbesturen moeten voldoen aan alle wet- en regelgeving en controle hebben over alle risico's die zich voordoen. De Pensioenwet verplicht het bestuur tot het treffen van maatregelen voor een integere en beheerste bedrijfsvoering. Deze verplichting gaat verder dan de gedragscode die het bestuur heeft. Het gaat om een risicobeleid waarbij alle risico's integraal in kaart worden gebracht. Het bestuur heeft het beleid voor integraal risicomanagement vastgelegd in een beleidsplan. In de risicoparagraaf (hoofdstuk 3.9) is meer informatie over dit onderwerp opgenomen.

Intern toezicht

De raad van toezicht fungeert als intern toezicht van het fonds. Dit intern toezichtorgaan heeft als taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. Het orgaan onderhoudt een actieve dialoog met het bestuur. Het is belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De raad van toezicht legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het verantwoordingsorgaan. Het interne toezicht betreft in zijn toezicht de naleving door het fonds van normen in de Code Pensioenfondsen. De raad van toezicht doet in hoofdstuk 5 verslag van zijn bevindingen.

Integriteitsbeleid

De Pensioenwet verplicht het bestuur een integriteitsbeleid te voeren. Het gaat om een risicobeleid, waarbij integriteitsrisico's en ook andere risico's in kaart worden gebracht.

Gedragscode

Het doel van de gedragscode is het stellen van regels en richtlijnen voor bestuursleden. Deze regels moeten belangenconflicten tussen het fonds en betrokkenen in privé voorkomen. Daarnaast regelen zij hoe bestuursleden moeten omgaan met vertrouwelijke informatie van het pensioenfonds. De gedragscode bevordert de transparantie en zorgt ervoor dat alle betrokkenen, ook voor hun eigen bescherming, duidelijk weten wat wel en niet geoorloofd is. Elk bestuurslid verklaart schriftelijk de gedragscode te zullen naleven. De compliance officer bewaakt de correcte naleving van de gedragscode door alle betrokkenen jaarlijks een vragenlijst te verstrekken en te rapporteren over de naleving.

Incidenten- en klokkenluidersregeling

Het bestuur vindt het belangrijk dat degenen die financieel afhankelijk zijn van het fonds, zonder gevaar voor hun positie kunnen rapporteren over onregelmatigheden binnen het pensioenfonds. Dit kan gaan om onregelmatigheden van algemene, operationele en financiële aard. Het bestuur heeft hiervoor een klokkenluidersregeling opgesteld. Bij de klokkenluidersregeling gaat het om het melden van onregelmatigheden van algemene, operationele en financiële aard.

Er kan worden gerapporteerd door leden van het bestuur, van het verantwoordingsorgaan en van de raad van toezicht en door adviseurs van het fonds. De onregelmatigheid wordt gerapporteerd aan de voorzitter van het pensioenfonds.

Het fonds heeft daarnaast ook een incidentenregeling. Vanwege de samenhang heeft het fonds gekozen voor een gecombineerde incidenten- en klokkenluidersregeling. Deze is van kracht sinds 1 januari 2015.

Beloningsbeleid

Het bestuur wenst een beheerst en duurzaam beloningsbeleid te voeren, dat in overeenstemming is met de doelstelling van het fonds. Het bestuur heeft daarbij de aanbevelingen deskundig en competent pensioenfondsbestuur als referentiekader gehanteerd. De beloningsstructuur staat in redelijke verhouding tot de gedragen verantwoordelijkheid, de aan de functie gestelde eisen en het tijdsbeslag. Het beloningsbeleid is in 2019 herzien. De wijzigingen gaan in per 1 januari 2020.

Het beloningsbeleid is op de website gepubliceerd.

Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB)

Het pensioenfonds geeft door middel van MVB blijk van zijn maatschappelijke betrokkenheid. Meer informatie over het beleid van het pensioenfonds op dit gebied kunt u lezen in paragraaf 3.7.

Transparantiedocument

Het bestuur heeft een transparantiedocument opgesteld waarin de gemaakte keuzes en het beleid voor goed pensioenfondsbestuur zijn vastgelegd. Het transparantiedocument is voor het laatst herzien begin 2020 en staat op de website van het pensioenfonds.

Wet- en regelgeving

Het bestuur ziet doorlopend toe op de naleving van wet- en regelgeving door het fonds.

2.5 Communicatie

2.5.1 Communicatiebeleid

Het fonds besteedt veel aandacht aan goede en heldere communicatie over het beleid, ontwikkelingen op pensioengebied en de gevolgen voor individuele deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden. Het beleid is vastgelegd in een communicatiebeleidsplan. Daarnaast werkt het fonds de jaarlijkse doelen uit in een communicatiejaarplan. Hierin staat welke specifieke communicatieactiviteiten voor de verschillende doelgroepen zijn gepland en op welke trends en ontwikkelingen het fonds dat jaar nader ingaat. Belangrijk onderdeel van het communicatiebeleid is dat er op een zo duidelijk mogelijke wijze wordt gecommuniceerd. Dit bereikt het fonds door de brieven op een eenvoudig taalniveau te schrijven zodat het voor iedereen begrijpelijk is.

Communicatiebeleidsplan 2019 - 2021

In 2018 heeft de communicatiecommissie het beleidsplan voor 2019 - 2021 uitgewerkt. Het bestuur heeft het beleidsplan, met positief advies van het verantwoordingsorgaan, vastgesteld op 27 november 2018. In het boekjaar 2019 was dit beleidsplan de leidraad voor de communicatie door het fonds.

Het communicatiebeleid richt zich op twee thema's: proactief richting werkgevers en deelnemers met inzicht.

Proactief richting werkgevers

Doelstellingen bij dit thema zijn:

- ◆ Werkgevers weten welke gegevens op welk moment moeten worden aangeleverd aan VLEP;
- ◆ Wij kennen de informatiebehoefte van onze werkgevers en zorgen ervoor dat onze communicatie zoveel mogelijk aansluit bij die behoefte;
- ◆ Wij zorgen voor een goede basisinformatievoorziening over pensioen voor werkgevers.

Deelnemers met inzicht

Doelstellingen bij dit thema zijn:

- ◆ de communicatie van VLEP is duidelijk, begrijpelijk en relevant;
- ◆ deelnemers weten dat ze pensioen opbouwen bij VLEP;
- ◆ voor deelnemers is het eenvoudig en laagdrempelig om zich één keer per jaar in hun pensioensituatie te verdiepen;
- ◆ VLEP is eerlijk in haar communicatie en het menselijke gezicht achter VLEP wordt benadrukt.

2.5.1 Communicatie in 2019

De communicatie richtte zich in 2019 op de volgende speerpunten:

- ◆ Neerzetten van een goede basis. Een goede basis om proactiever richting werkgevers te zijn en een goede basis om deelnemers inzicht te geven;
- ◆ Aanpassen of vervaardigen van communicatiemiddelen conform wettelijke verplichtingen. Te denken valt aan IORP II en de wet 'waardeoverdrachten kleine pensioenen';
- ◆ De financiële positie van het fonds.

2.6 Toezichthouder AFM, AP en DNB

Autoriteit Financiële Markten (AFM)

De AFM is als toezichthouder belast met het bevorderen van een zorgvuldige financiële dienstverlening aan consumenten. Hieronder valt het bewaken van de informatie die pensioenfondsen verschaffen ten aanzien van juistheid en begrijpelijkheid en het vaststellen van spelregels over de wijze waarop pensioencommunicatie dient plaats te vinden.

In 2019 is er contact geweest met AFM in verband met een onderzoek van de toezichthouder over de communicatie door pensioenuitvoerders over het mogelijke verlagen van de pensioenen en over vertraging in de verzending van de pensioenoverzichten voor arbeidsongeschikte deelnemers.

Autoriteit Persoonsgegevens (AP)

De AP houdt toezicht op de naleving van de privacywetgeving. Pensioenfondsen verwerken vertrouwelijke persoonsgegevens en dienen hier conform de vereisten van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) op verantwoorde wijze mee om te gaan. Pensioenfondsen dienen datalekken te melden aan de AP, indien deze zich onverhoopt voordoen.

Het fonds heeft in 2019 één melding bij de AP gedaan naar aanleiding van een datalek. Dit betrof een pro forma melding in december, waarna in januari 2020 een definitieve melding is gedaan. Er zijn geen boetes of andere maatregelen opgelegd door de AP.

De Nederlandsche Bank (DNB)

DNB is als toezichthouder belast met het prudentieel toezicht. Dit toezicht richt zich op de financiële soliditeit van financiële ondernemingen. Doel is bij te dragen aan de stabiliteit van de financiële sector. Het fonds legt structureel alle wijzigingen in statuten, reglementen, actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) en de jaarstukken aan DNB voor. Tevens legt het pensioenfonds jaarlijks uiterlijk 30 juni het bestuursverslag en de daarbij behorende verslagstaten ter beoordeling aan DNB voor. Elke maand en elk kwartaal rapporteert het pensioenfonds aan DNB over haar financiële positie inclusief de dekkingsgraad. Tevens rapporteert het pensioenfonds DNB in maart over de uitkomsten van de evaluatie van het herstelplan over voorgaand boekjaar en in juni de resultaten van de jaarlijkse haalbaarheidstoets. Tot slot worden benoemingen van bestuursleden en de raad van toezicht vooraf ter toetsing aan DNB voorgelegd.

Er zijn geen dwangsommen of boetes opgelegd door DNB aan het pensioenfonds. Ook heeft DNB geen aanwijzingen gegeven, geen bewindvoerder aangesteld of bevoegdheidsuitoefening van organen van het pensioenfonds gebonden aan toestemming. Van DNB

heeft het fonds in 2019 voorts verschillende brieven ontvangen inzake op dat moment actuele thema's voor pensioenfondsen. In januari heeft het jaarlijkse relatiegesprek met de toezichthouder plaatsgevonden. Daarnaast is het fonds geselecteerd om aan nog een aantal themaonderzoeken deel te nemen. Deze onderzoeken betreffen Nederlandse woninghypotheken en niet financiële risico's.

3 Bestuursverslag - Financieel beleid

3.1 Inleiding

Het fonds wil aan zijn in paragraaf 1.2.2 omschreven doelstelling voldoen. Het is dus belangrijk dat het voldoende geld heeft en ontvangt, zodat er genoeg middelen zijn om (toekomstige) uitkeringen te kunnen betalen. Het bestuur gebruikt hiervoor de beleidsinstrumenten premiebeleid, toeslagenbeleid, beleggingsbeleid en de pensioenregeling.

In dit hoofdstuk komen de eerste drie instrumenten aan de orde. Na het premie- en toeslagenbeleid geeft het bestuur inzicht in de voorzieningen en reserves. Na de actuariële analyse volgt een uitleg over het beleggingsbeleid en vervolgens de risicoparagraaf. De pensioenregeling komt aan bod in hoofdstuk 4.

3.2 Financieel toetsingskader

De bedoeling van het financieel toetsingskader (FTK), dat in 2015 is ingevoerd, is dat het beleid van pensioenfondsen stabiel wordt, dat grotere schokken kunnen worden opgevangen en dat meer dan tot nu toe vooraf duidelijk is welk beleid er precies gevoerd wordt, juist in crisissituaties. Een stabiel beleid wordt bereikt door de volgende regels:

- ◆ besluiten worden gebaseerd op de beleidsdekkingsgraad. Dit is de gemiddelde dekkingsgraad over de afgelopen twaalf maanden;
- ◆ als er moet worden gekort, mag de korting over een aantal jaren (maximaal tien) worden gespreid;
- ◆ als er kan worden geïndexeerd, wordt zoveel toeslag toegekend, dat de jaren erna naar verwachting ook (gedeeltelijk) kan worden geïndexeerd;
- ◆ de rekenrente (UFR) voor het langlopende deel van de verplichtingen is gestabiliseerd.

Risicohouding

De risicohouding is:

- ◆ de mate waarin een fonds, na overleg met sociale partners en het verantwoordingsorgaan van het fonds, bereid is risico's te lopen en
- ◆ de mate waarin het fonds risico's loopt, gegeven de kenmerken van het fonds.

De risicohouding van het fonds komt voor de lange termijn tot uitdrukking in de door het fonds gekozen ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets en voor de korte termijn in de hoogte van het vereist eigen vermogen of een bandbreedte hiervoor.

Risicohouding korte termijn

Bij de uitvoering van het feitelijke beleggingsbeleid worden bandbreedtes gehanteerd rondom het strategisch beleid. Deze bandbreedtes zijn vertaald naar een bandbreedte voor het vereist eigen vermogen. De toegestane bandbreedte voor het vereist eigen vermogen is vastgesteld op 18% tot 24%. In 2019 is het vereist eigen vermogen onder deze bandbreedte gekomen. De gedaalde rente is hiervan de oorzaak. Het fonds is zich terdege bewust van de overschrijding van de bandbreedte. Om verschillende redenen zijn er geen maatregelen genomen. Ten eerste is het niet toegestaan om het risicoprofiel te verhogen ten tijde van een crisissituatie. Ook is het zo dat het bestuur zich niet blind staart op het VEV als risicomaatstaf en zich realiseert dat het VEV een modelmatige benadering is. In werkelijkheid wordt het renterisico hoger geacht dan het VEV model bij de huidige lage rentes berekent.

Risicohouding lange termijn

Voor de risicohouding op lange termijn heeft het bestuur ondergrenzen vastgesteld. Ondergrenzen zijn vastgesteld ten aanzien van:

- ◆ Het verwachte pensioenresultaat vanuit de situatie dat het pensioenfonds precies beschikt over het vereist eigen vermogen => ondergrens van 90%.
- ◆ Het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad van het pensioenfonds => ondergrens van 85%.
- ◆ Het pensioenresultaat dat kan worden bereikt vanuit de feitelijke dekkingsgraad van het pensioenfonds in een slechtweerscenario => maximaal toegestane afwijking ten aanzien van de gekozen ondergrens 40%.

De ondergrenzen voor het pensioenresultaat zijn vastgesteld in overleg met de sociale partners en het verantwoordingsorgaan. De raad van toezicht is geïnformeerd over het proces en heeft hierbij zijn oordeel gegeven.

Haalbaarheidstoets

Bij het FTK hoort ook een haalbaarheidstoets. Deze toets meet in hoeverre het pensioenfonds in staat is om op lange termijn waardevaste pensioenen uit te keren, uitgaande van het premie-, indexatie- en beleggingsbeleid. Dit is het pensioenresultaat. Het pensioenfonds heeft in overleg met de sociale partners, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan bepaald wat de ondergrenzen voor de haalbaarheidstoets zijn. Deze normen passen bij de wensen van de achterban.

Aanvangshaalbaarheidstoets

Met de aanvangshaalbaarheidstoets in 2015 zijn de pensioenresultaten op het aanvangsmoment bepaald:

- ◆ De mediaan van het verwacht pensioenresultaat op fondsniveau startend vanuit een dekkingsgraad die gelijk is aan de vereiste dekkingsgraad bedraagt 97%. Dit ligt hoger dan de vastgestelde ondergrens van 90%.
- ◆ Het verwacht pensioenresultaat op fondsniveau startend vanuit de feitelijke dekkingsgraad bedraagt 89%. Dit ligt hoger dan de vastgestelde ondergrens van 85%.
- ◆ Het verwacht pensioenresultaat op fondsniveau startend vanuit de feitelijke dekkingsgraad bedraagt in slecht weer (5% percentiel) 58%. De afwijking van de ondergrens (89%) bedraagt daarmee 35% en is kleiner dan de maximaal toegestane afwijking van 40%.

Bij eventueel toekomstig uit te voeren aanvangshaalbaarheidstoetsen zullen deze ondergrenzen opnieuw worden vastgesteld in overleg met de sociale partners en het verantwoordingsorgaan. Indien uit de jaarlijkse haalbaarheidstoets blijkt dat de ondergrenzen worden overschreden informeert het bestuur de sociale partners en het verantwoordingsorgaan en treedt met hen in overleg om tot passende maatregelen te komen.

Haalbaarheidstoets 2019

In 2019 heeft het fonds de jaarlijkse haalbaarheidstoets uitgevoerd. Met deze jaarlijkse haalbaarheidstoets is getoetst of de uitkomsten in 2019 nog binnen de gestelde grenzen vallen:

1. Het pensioenresultaat voor het mediaan scenario is gelijk aan 79,4% (2018: 85%);
2. De afwijking van het pensioenresultaat in het slechtweerscenario is gelijk aan 32% (2018: 34,7%).

De resultaten uit de jaarlijkse haalbaarheidstoets in 2019 zijn een verslechtering ten opzichte van 2018 en een verslechtering ten opzichte van de aanvangshaalbaarheidstoets. De uitkomsten overschrijden de vastgestelde grens voor het pensioenresultaat. Het bestuur heeft naar aanleiding hiervan een kwalitatieve discussie gevoerd met sociale partners. Er zijn naar aanleiding daarvan geen wijzigingen in het beleid doorgevoerd. Redenen hiervoor zijn de nog lopende financiering van de VPL-overgangsregeling tot en met 2020 en de wijzigingen in het pensioenstelsel waarvan de contouren in het pensioenakkoord zijn geschetst.

Reële dekkingsgraad

In de reële dekkingsgraad wordt de verwachte stijging van de prijzen meegenomen als pensioenverplichting. Een reële dekkingsgraad van 100% wil zeggen dat het fonds volledig kan indexeren met de prijsinflatie conform een toekomstbestendig indexatiebeleid. Een toekomstbestendig indexatiebeleid houdt in:

1. Er mag geïndexeerd worden vanaf een beleidsdekkingsgraad van 110%.
2. Indexatie is alleen toegestaan als er voldoende vermogen is om deze indexatie ook in de toekomst te kunnen verlenen.

De reële dekkingsgraad ultimo 2019 bedraagt 73,0%.

3.3 Premie

Het fonds financiert de pensioenregeling (ouderdomspensioen, partnerpensioen en wezenpensioen) met een doorsneepremie. Als pensioengrondslag gold in 2019 het pensioengevend loon met een maximum van EUR 67.749,- verminderd met een franchise (in 2019 een bedrag van EUR 12.785,-).

De premie voor de basisregeling is in 2019 vastgesteld op 21,76% (2018: 18,66%) (bij een gemiddeld opbouwpercentage van 1,50%). Elke sector heeft de oplossing voor de financiering van de regeling gezocht in een eigen opbouwpercentage. Naast de basisregeling, int het pensioenfonds ook premie ten behoeve van de financiering van de overgangsmaatregelen die zijn opgenomen in artikel 53 van het pensioenreglement 2014. De hoogte van de premie alsook de verdeling van de premie tussen de basisregeling en de overgangsregeling wordt door de sociale partners van de verschillende sectoren vastgesteld. Op grond van afspraken uit het (oude) herstelplan is de premie in 2019 met 1%-punt verhoogd ten behoeve van verbetering van de premiedekkingsgraad. De sector Gemaksvoeding heeft de premie verlaagd, omdat in die sector de financiering van de VPL-overgangsregeling relatief voorspoedig verloopt.

De feitelijke (doorsnee) premie is bepaald als de voor inkoop van nieuwe aanspraken benodigde actuariële koopsom op fondsgrondslagen en het op basis van het gehanteerde beleggingsbeleid verwachte rendement en een opslag voor uitvoeringskosten.

Onderstaand de premiepercentages per sector.

Sector	Premie 2019 basisregeling	Premie 2019 overgangsregeling	Premie totaal 2019	Opbouw- percentage 2019
Vleeswaren	21,44%	3,01%	24,45%	1,59%
Gemaksvoeding	22,85%	0,14%	22,99%	1,70%
Versvlees	21,72%	5,36%	27,08%	1,61%
Pluimveevlees	21,03%	3,27%	24,30%	1,55%

Sector	Premie 2018 basisregeling	Premie 2018 overgangsregeling	Premie totaal 2018	Opbouw- percentage 2018
Vleeswaren	18,69%	4,76%	23,45%	1,47%
Gemaksvoeding	20,40%	3,89%	24,29%	1,62%
Versvlees	17,73%	8,35%	26,08%	1,39%
Pluimveevlees	18,32%	4,98%	23,30%	1,44%

Premiedekkingsgraad

Het fonds heeft er met het oog op premiestabiliteit voor gekozen om de feitelijke premie af te leiden van de gedempte kostendekkende premie op basis van verwacht rendement. Inherent aan deze methodiek is dat de premiedekkingsgraad schommelingen vertoont gedurende de periode dat het verwacht rendement vaststaat (periode van vijf jaar). De premiedekkingsgraad is in 2019 83,2% (2018: 80,0%). Het bestuur houdt de ontwikkeling van de rente en daarmee samenhangende premiedekkingsgraad nauwlettend in de gaten. Als de premiedekkingsgraad lager is dan dekkingsgraad betekent dit dat de premie een negatieve bijdrage levert aan de dekkingsgraad. Het bestuur vindt vanzelfsprekend dat een lage premiedekkingsgraad onwenselijk is. Het bestuur is van mening dat de huidige situatie niet goed meer past binnen de kaders van evenwichtige belangenafweging en heeft derhalve in 2019 maatregelen getroffen naar aanleiding van de lage premiedekkingsgraad. Eind 2018 werd duidelijk dat de premie voor de VPL-overgangsregeling vanaf 2019 naar beneden bijgesteld kan worden. Dit was aanleiding voor het bestuur om, met instemming van sociale partners, vanaf 2019 een hogere premiedekkingsgraad van 85% na te streven. Gedurende 2019 heeft het bestuur aanvullend besloten om vanaf 2021, na afronding van de VPL-financiering, een premiedekkingsgraad van 95% na te streven.¹⁾

Tabel kostendekkende premie

	2019	2018
Zuiver kostendekkende premie	164.443	138.024
Gedempte kostendekkende premie	107.259	94.702
Feitelijke premie	116.548	94.951
De zuiver kostendekkende premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	135.411	112.958
Opslag in stand houden vereist vermogen	24.780	20.445
Opslag voor uitvoeringskosten	4.252	4.621
Voorwaardelijke onderdelen	0	0
	164.443	138.024
De gedempte premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	61.745	53.698
Opslag in stand houden vereist vermogen	11.299	9.719
Opslag voor uitvoeringskosten	4.252	4.621
Voorwaardelijke onderdelen	29.963	26.664
	107.259	94.702
De feitelijke premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	61.745	53.698
Opslag in stand houden vereist vermogen	11.299	9.719
Opslag voor uitvoeringskosten	4.252	4.621
Voorwaardelijke onderdelen	29.963	26.664
Premiemarge	9.289	249
	116.548	94.951

1) In 2020 heeft het bestuur dit beleid herzien, zie hoofdstuk 3.11.3.

3.4 Toeslag

Het fonds beslist jaarlijks of en in hoeverre een toeslag op pensioenaanspraken en pensioenrechten van de (gewezen) deelnemers, gewezen partners en pensioengerechtigden kan worden toegekend. Alleen als en voor zover de middelen van het fonds toereikend zijn voor een toeslag, wordt deze toegekend. De toeslagverlening op pensioenaanspraken en pensioenrechten is voorwaardelijk. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. De toeslagverlening wordt uit beleggingsrendement gefinancierd.

Het toeslagbeleid is gebaseerd op toekomstbestendige toeslagverlening. Het pensioenfonds verleent alleen een toeslag indien de beleidsdekkingsgraad per 1 januari van het boekjaar van het pensioenfonds zich boven de 110% bevindt. De hoogte van de toeslag is afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad en de toeslagambitie. De toeslagambitie is gelijk aan het CBS-consumentenprijsindexcijfer, alle huishoudens afgeleid, over de periode van oktober tot en met september.

De eventueel uit het vrije vermogen toe te kennen toeslag wordt aan de hand van indexatieregels onder het FTK (toekomstbestendig) bepaald.

Het toeslagbeleid kent eveneens een inhaaltoeslag, deze luidt als volgt:

Het bestuur kan besluiten om extra verhogingen toe te kennen indien de actuele financiële positie van het fonds dit toelaat. De dekkingsgraad waarboven dit mogelijk is, is gebaseerd op toekomstbestendige toeslagverlening en is de grens waarbij maximale toeslag verleend mag worden. Het verschil tussen het feitelijk aanwezige eigen vermogen (afgemeten aan de beleidsdekkingsgraad) en het vermogen behorende bij de bovengrens dekkingsgraad kan voor een vijfde deel worden aangewend voor inhaaltoeslagen. Er geldt een maximumtermijn van tien jaar waarbinnen teruggekeken wordt naar de gemiste toeslagen.

3.5 Kosten uitvoering pensioenbeheer

Het bestuur maakt voor de uitvoering van de regeling diverse kosten.

De kosten van pensioenbeheer bedragen voor 2019: EUR 5.131.000. Omgerekend is dit EUR 127 (2018: EUR 138) per actieve deelnemer en gepensioneerde. In paragraaf 7.6 van de jaarrekening worden deze kosten nader gespecificeerd. In deze paragraaf wordt een korte toelichting gegeven bij de kosten en de berekening van de kosten per actieve deelnemer en gepensioneerde.

In dit jaarverslag heeft het bestuur een nauwkeurige toerekening van kosten aan pensioenbeheer en vermogensbeheer gemaakt. Dit heeft gevolgen voor de kosten per deelnemer, zoals weergegeven in deze paragraaf. De berekeningswijze is gelijk aan vorig jaar.

Hieronder volgt een korte toelichting bij de kosten uitvoering pensioenbeheer.

De administratiekosten betreffen kosten die worden gemaakt voor actieve deelnemers en pensioengerechtigden. Deze kosten hebben betrekking op alle werkzaamheden die in de pensioenadministratie moeten worden verricht om de aanspraken juist te administreren en de deelnemers volledig te informeren. Denk hierbij aan de pensioentoekenningen, betalen uitkeringen, verwerken waardeoverdrachten, afkoop, helpdesk, communicatie met deelnemers/gepensioneerden. Daarnaast zijn er kosten die betrekking hebben op de activiteiten die voortvloeien uit de contacten met de werkgever. Het gaat om kosten voor de aanlevering en verwerking van de werknemersgegevens, de aanmaak van premienota's en de premie-incasso, helpdesk werkgever, communicatie met werkgever. Hierbij horen ook de kosten voor het aansluiten van nieuwe werkgevers. In vergelijking met vorig jaar zijn de kosten per actieve deelnemer en gepensioneerde gedaald.

De daling van de administratiekosten in 2019 ten opzichte van 2018 is voor een belangrijk deel toe te schrijven aan lagere implementatiekosten in de pensioenadministratie ten opzichte van 2018 toen de pensioenregeling van het fonds voor het eerste jaar door AZL werd uitgevoerd.

De transitiekosten betreffen alle kosten die te maken hebben met de overdracht van de pensioenadministratie van Syntrus Achmea Pensioenbeheer naar AZL. Het bestuur heeft nader naar de kostentoeewijzing aan de uitvoering van pensioenbeheer en vermogensbeheer gekeken en naar aanleiding daarvan besloten om bepaalde kosten aan vermogensbeheer toe te wijzen omdat deze logischerwijs (deels) bij het vermogensbeheer horen. Het bestuur hanteert hiervoor onderstaande verdeling (ongewijzigd ten opzichte van 2018).

Kostensoort	Toegewezen aan vermogensbeheer (%)
Accountantskosten:	
◆ Kosten accountant voor controle jaarwerk	50%
Bestuurskosten:	
◆ Vergoedingen bestuur en raad van toezicht	50%
◆ Kosten voor bestuursondersteuning	25%
Controle- en advieskosten:	
◆ Kosten certificerend actuaaris	50%
◆ Kosten fiscaal advies	50%
◆ Kosten beleggingsadvies en selectie fiduciair	100%
Contributies en bijdragen:	
◆ Kosten voor toezicht DNB en AFM	50%
◆ Contributie Pensioenfederatie	50%
Overige kosten:	
◆ Kosten notaris t.b.v. beleggingsdocumentatie	100%

Het effect op de kosten pensioenbeheer 2019 is als één totaalbedrag in aftrek genomen in de jaarrekening in de toelichting op de staat van baten en lasten.

	Pensioenbeheer 2019	Pensioenbeheer 2018
Administratiekosten	EUR 2.965.000	EUR 3.366.000
Accountantskosten	EUR 120.000	EUR 121.000
Bestuurskosten en bestuursondersteuning	EUR 1.181.000	EUR 1.037.000
Controle- en advieskosten	EUR 460.000	EUR 675.000
Contributies en bijdragen	EUR 280.000	EUR 237.000
Transitiekosten	EUR 712.000	EUR 590.000
Overige kosten	EUR 27.000	EUR 48.000
Herallocatie naar kosten vermogensbeheer	EUR -614.000	EUR -627.000
Totaal	EUR 5.131.000	EUR 5.447.000

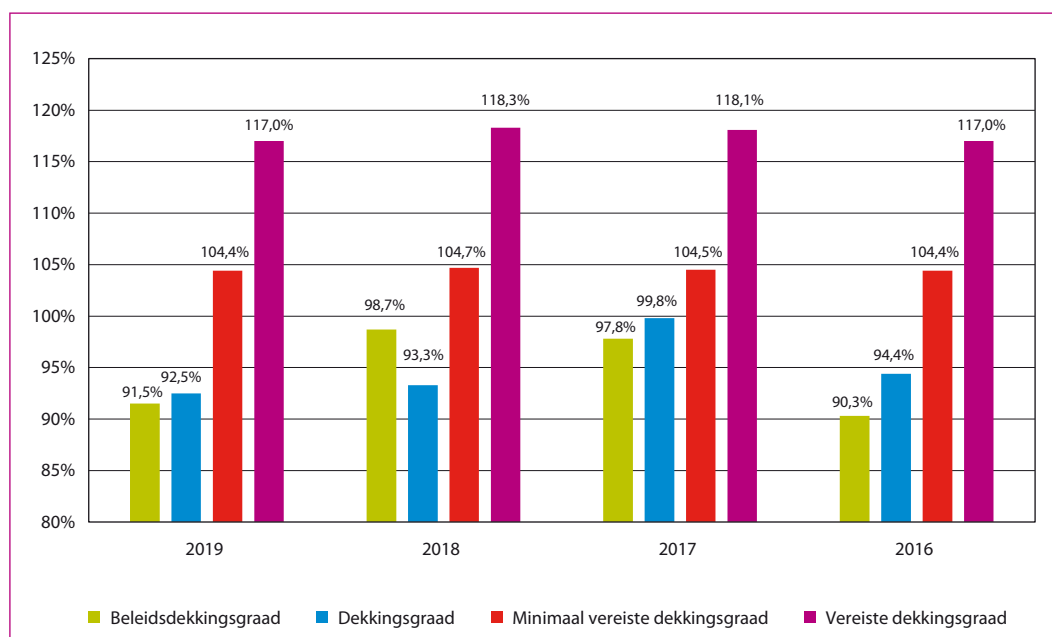
Oordeel bestuur

De totale kosten die het fonds maakt voor de uitvoering van het pensioenbeheer, een bedrag van ongeveer EUR 5.131 duizend, zijn besteed aan de uitvoering van de pensioenregeling en de overige werkzaamheden die ten behoeve daarvan worden uitgevoerd. Het bestuur realiseert zich dat dit bedrag veel geld is. Het bestuur is kostenbewust en waar mogelijk worden besparingen gerealiseerd of uitgaven beperkt. Het bestuur constateert echter tegelijkertijd dat de kosten ook stijgen als gevolg van governance en toezicht. Het bestuur is van mening dat het genormaliseerde kostenniveau rond de EUR 140 (eigen benchmark van het fonds) per actieve deelnemer en gepensioneerde ligt. Het feit dat de kosten per deelnemer en gepensioneerde in 2019 ruim lager liggen, stemt het bestuur positief. Echter is de mening van het bestuur ten aanzien van het genormaliseerde kostenniveau nog ongewijzigd, mede vanwege de begroting voor 2020 en de ontwikkelingen in de sectoren als gevolg van de COVID-19 crisis.

3.6 Samenvatting actuairueel rapport

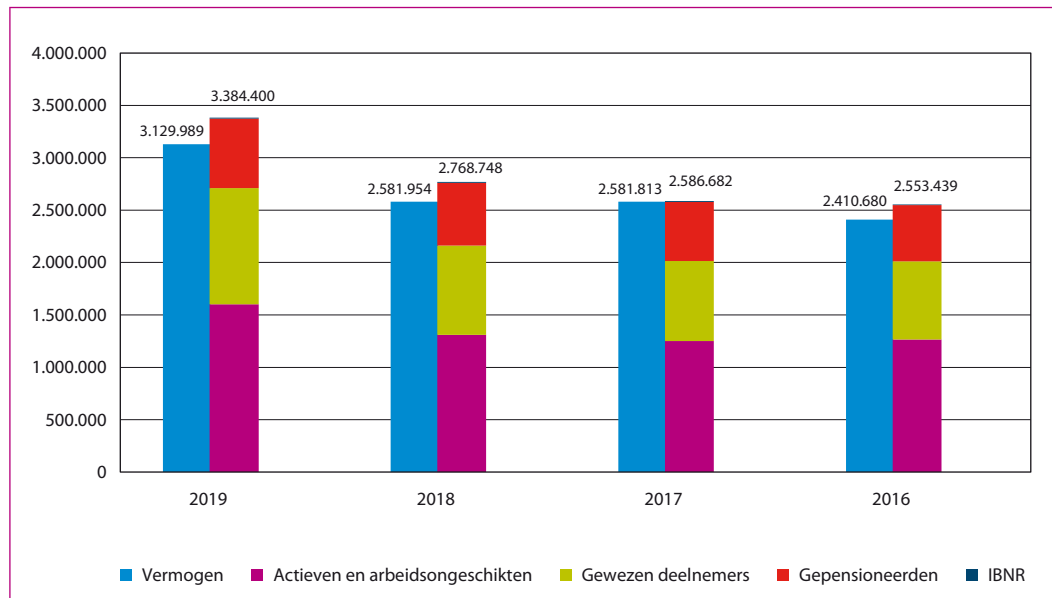
3.6.1 Financiële positie

De dekkingsgraad ¹⁾ liet over het boekjaar een daling zien van 93,3% ultimo 2018 naar 92,5% ultimo 2019. De beleidsdekkingsgraad van het fonds daalde in 2019 van 98,7% naar 91,5%. De beleidsdekkingsgraad ultimo 2019 is daarmee lager dan zowel de vereiste dekkingsgraad van 117,0% als de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,4%. Hierdoor is er sprake van een tekort. Onderstaande grafiek laat de ontwikkeling van de beleidsdekkingsgraad, de dekkingsgraad en de (minimaal) vereiste dekkingsgraad zien. De dekkingsgraad is gebaseerd op de technische voorziening waarbij de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur is gebruikt voor de verdiscontering. De beleidsdekkingsgraad is gelijk aan de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad.

1) Waar in het rapport gesproken wordt over dekkingsgraad, wordt de actuele dekkingsgraad bedoeld.

De volgende grafiek geeft het vermogen en de technische voorzieningen ultimo jaar weer.

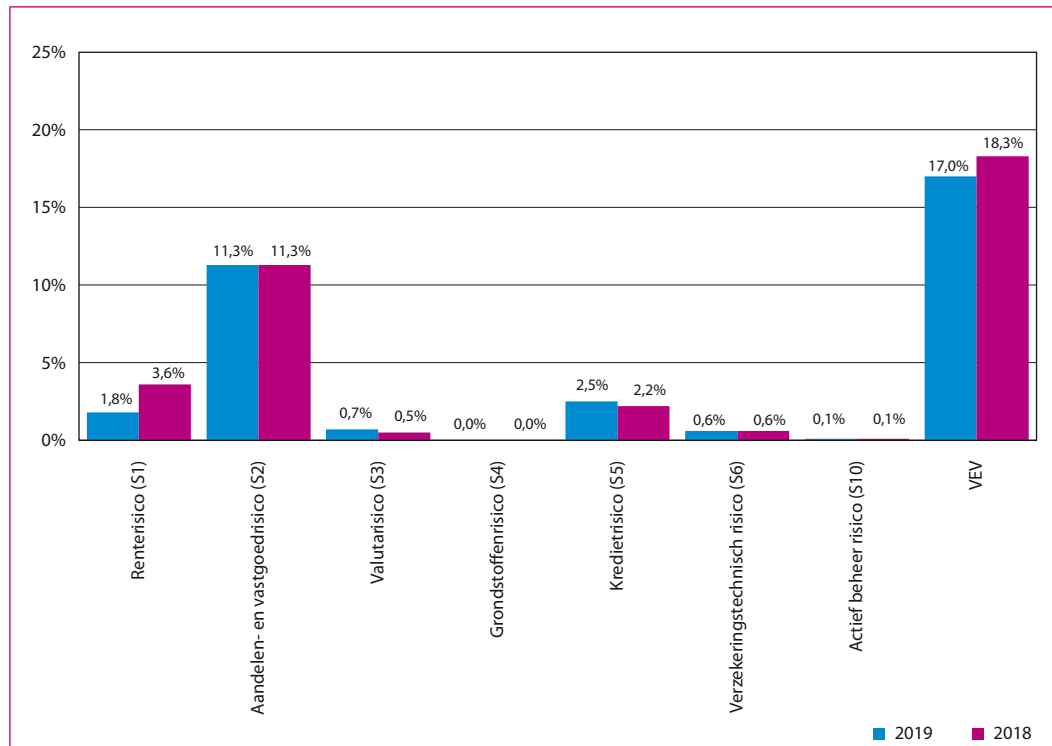
3.6.2 (Minimaal) vereiste financiële positie

De minimaal vereiste dekkinggraad bedraagt 104,4% ultimo 2019.

De vereiste dekkinggraad wordt enerzijds vastgesteld op basis van de feitelijke verdeling van de beleggingsportefeuille (in het vervolg de feitelijke vereiste dekkinggraad genoemd) en anderzijds op basis van de strategische verdeling van de beleggingsportefeuille (in het vervolg de strategisch vereiste dekkinggraad genoemd). Ultimo 2019 bedraagt de feitelijke vereiste dekkinggraad 117,2% en de strategisch vereiste dekkinggraad 117,0%.

Voor de toetsing van de financiële positie wordt de beleidsdekkinggraad ter hoogte van 91,5% vergeleken met de strategisch vereiste dekkinggraad ter hoogte van 117,0%.

De volgende grafiek toont de verdeling over de verschillende risicocomponenten van de strategisch vereiste dekkinggraad ultimo 2018 en 2019.

3.6.3 Herstelplan

Het fonds heeft in 2019 een herstelplan ingediend bij DNB, waarin wordt aangetoond dat de beleidsdekkinggraad binnen de gekozen hersteltermijn van 10 jaar herstelt tot het niveau van de vereiste dekkinggraad. Dit herstelplan voorzagt voor ultimo 2019 een beleidsdekkinggraad van 94,3%, terwijl de werkelijke beleidsdekkinggraad van 91,5% lager is. Het fonds heeft in het eerste kwartaal van 2020 het herstelplan geactualiseerd en daarbij gebruik gemaakt van de door de minister geboden mogelijkheid om de hersteltermijn eenmalig te verlengen naar 12 jaar. Gebruikmakend van deze verlengde hersteltermijn herstelt het fonds naar verwachting tijdig tot het niveau van de vereiste dekkinggraad, mits er gedurende de gehele hersteltermijn geen toeslagen worden verleend.

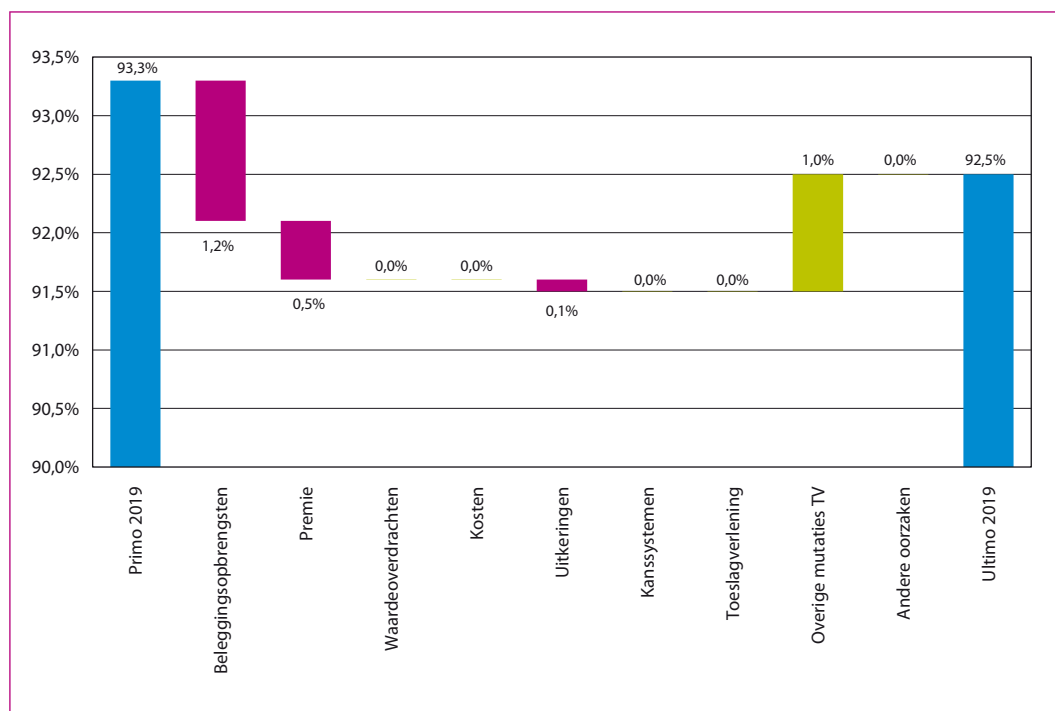
Voor het fonds geldt daarnaast de situatie dat de beleidsdekkinggraad zich voor het vijfde opeenvolgende meetmoment onder het niveau van de minimaal vereiste dekkinggraad bevindt. Er geldt de regel dat de beleidsdekkinggraad niet langer dan zes achtereenvolgende meetmomenten lager dan de minimaal vereiste dekkinggraad mag zijn ¹⁾. Dit betekent dat de beleidsdekkinggraad of de actuele dekkinggraad op 31 december 2020 hoger dan of gelijk moet zijn aan de minimaal vereiste dekkinggraad ad 104,4%. Op basis van de actualisatie van het herstelplan wordt dit naar verwachting niet gerealiseerd en is er een korting nodig.

1) De fondsen waarvoor het zesde meetmoment per einde 2019 plaatsvindt, zijn door de minister vrijgesteld van het doorvoeren van een korting. Voor hen geldt dat er per einde 2019 geen meetmoment van toepassing is en de regel daardoor op z'n vroegst per einde 2020 in werking treedt. Voor uw fonds is dit niet van toepassing.

3.6.4 Analyse van het resultaat

De daling van de dekkinggraad van 0,8%-punt in 2019 volgt uit het negatieve resultaat van 67.617 in het boekjaar. In 2018 was er een negatief resultaat van 181.925. De invloed van het resultaat op de dekkinggraad is in de volgende grafiek weergegeven en uitgesplitst naar mutatie-oorzaak ¹⁾. Het effect op de dekkinggraad van de overgang op de nieuwe partnerfrequenties, de gewijzigde ervaringssterfte en de gewijzigde kostenvoorziening is hierin verantwoord onder "Overige mutaties technische voorzieningen".

Ten aanzien van de grafiek merken wij op dat alle procentuele resultaten individueel berekend zijn als mutatie ten opzichte van de financiële positie primo boekjaar. De component "Andere oorzaken" is de saldopost.

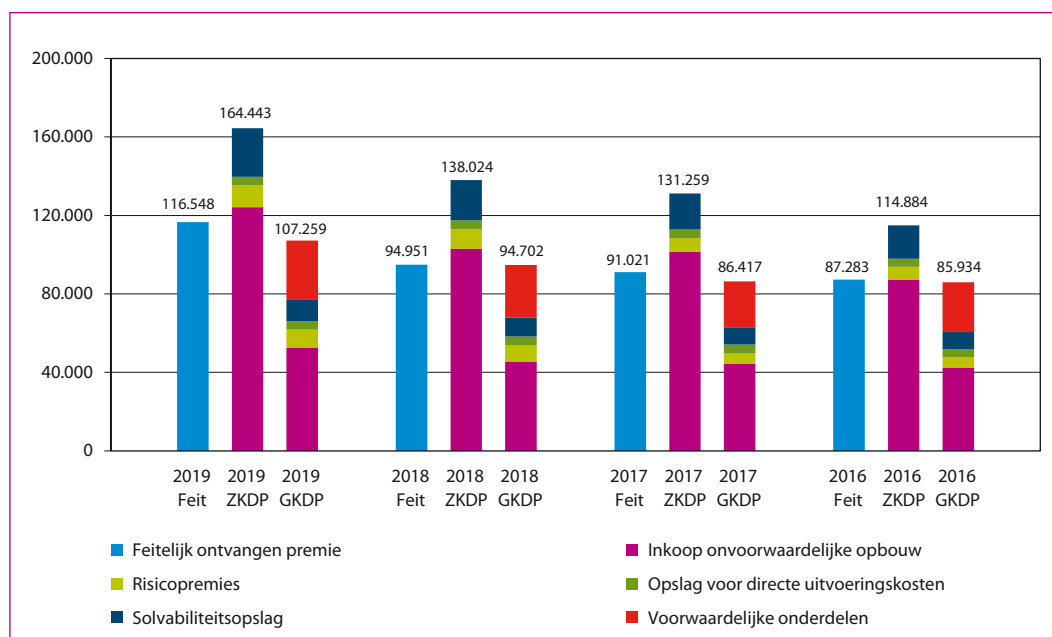

¹⁾ De splitsing naar de verschillende mutatie-oorzaken volgt de DNB-jaarstaat J605.

3.6.5 Kostendeekkende premie

De kostendeekkende premie over 2019 is vastgesteld conform de actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn). Dit betekent dat de premie is vastgesteld op basis van de verwachte rendementscurve die volgt uit de strategische beleggingsportefeuille van het fonds. De gedempte kostendeekkende premie bedraagt 107.259. De feitelijke betaalde premie is met 116.548 toereikend.

De feitelijke betaalde premie (Feit), de zuivere kostendeekkende premie (ZKDP) en de gedempte kostendeekkende premie (GKDP) worden in onderstaande grafiek weergegeven. Hierbij zijn de zuivere en de gedempte kostendeekkende premie gesplitst conform de vereisten uit de Pensioenwet. De component "voorwaardelijke onderdelen" in de gedempte premie betreft de verplichte opslag voor de financiering van voorwaardelijke toeslagen waarmee rekening dient te worden gehouden bij premiestelling op basis van verwacht rendement.

Om inzicht te geven in het effect van de feitelijke premie op de financiële positie van het fonds tonen we in de volgende tabel de premiedekkingsgraad. Er is sprake van een positief effect op de financiële positie van het fonds, indien de premiedekkingsgraad hoger is dan de feitelijke dekkingsgraad. Als de premiedekkingsgraad lager is dan de feitelijke dekkingsgraad heeft dit een negatief effect op de financiële positie van het fonds. Zoals uit de tabel valt op te maken, heeft de nieuwe opbouw in 2019 een negatief effect gehad op de ontwikkeling van de dekkingsgraad van circa 0,5%-punt.

	2019	2018	2017	2016
Dekkingsgraad primo boekjaar	93,3%	99,8%	94,4%	96,0%
Premiedekkingsgraad primo boekjaar	82,9%	80,0%	79,8%	88,7%
Impact nieuwe opbouw op dekkingsgraad	-0,5%	-0,8%	-0,6%	-0,3%

3.6.6 Oordeel van de waarmede actuaris over de financiële positie

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van de artikelen 131, 132, en 133.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen. Deze situatie bestaat voor vijf achtereenvolgende jaareinden.

Het oordeel over de vermogenspositie is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening slecht, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen.

3.7 Beleggingen

3.7.1 Beleggingsovertuigingen (investment beliefs)

De investment beliefs zijn in feite de regels of criteria, waaraan pensioenfonds VLEP belang hecht bij de inrichting en uitvoering van haar beleggingsbeleid. Met de vaststelling van investment beliefs wordt invulling gegeven aan het voeren van een transparant, evenwichtig en verantwoord beleggingsbeleid.

Het fonds heeft in 2016 de beleggingsovertuigingen herijkt en als volgt bepaald:

Het pensioenfonds is een lange termijn belegger

De verplichtingen vormen de basis voor het beleggingsbeleid en de uitkeringen die pensioenfonds VLEP moet doen (de verplichtingen) liggen (ver) in de toekomst. Het pensioenfonds wil kunnen profiteren van lange termijn mogelijkheden en niet teveel sturen op de korte termijn. Het fonds realiseert zich echter dat een lange termijn belegger op korte termijn risico's kan lopen en dat korte termijn risico's voor haar deelnemers nadelige impact kunnen hebben in de vorm van gemiste toeslagverlening of korting van pensioenen.

Asset allocatie is de belangrijkste keuze

De financiële ontwikkeling van het fonds wordt vooral gedreven door de asset allocatie ("80% van het rendement wordt verklaard door asset allocatie, 20% door de invulling"). Onder asset allocatie verstaat het fonds in welke beleggingscategorieën wordt belegd, inclusief de looptijd van de vastrentende categorieën (renterisico) en de valuta van de categorieën (valutarisico).

Risico vereist een extra rendement

Het pensioenfonds is bereid om beleggingsrisico te accepteren, indien dat wenselijk is om een acceptabele pensioenhoogte te realiseren. Daarbij is het fonds alleen bereid om beleggingsrisico's te accepteren indien daar naar verwachting een additioneel rendement tegenover staat.

Diversificatie is van belang

Diversificatie zorgt voor spreiding en voorkomt concentratierisico's. Niet alle eieren in één mandje. Het fonds is zich bewust van de beperkingen van diversificatie: in extreme marktomstandigheden kunnen diversificatievoordelen wegvallen.

Doen wat we begrijpen

Het fonds belegt alleen in categorieën en strategieën die het begrijpt. Dit betekent evenwel niet dat het fonds per definitie alleen maar in aandelen en vastrentende waarden belegt. Onder begrijpen verstaat het fonds dat het de karakteristieken van de belegging kan uitleggen aan de achterban. Het fonds wil een uitlegbaar beleggingsbeleid voeren waarbij het ook als het misgaat kan uitleggen waarom destijds bepaalde beleggingsbeslissingen zijn genomen.

Een professionele en kostenbewuste organisatie is noodzakelijk

Het fonds wil een klantgericht pensioenfonds zijn, gericht op de deelnemers. Het belang voor de deelnemers is groot en daarom streeft het fonds naar een professionele organisatie. Daarbij is het fonds kostenbewust. De kosten bepalen immers mede de pensioenhoogte. Door de lange horizon kan het fonds profiteren van “rente op rente” maar heeft het last van “kosten op kosten”. De verwachte opbrengsten zijn vaak onzeker, maar de kosten niet.

Maatschappelijk verantwoord beleggen voegt op lange termijn waarde toe

De verantwoordelijkheid van het fonds gaat verder dan een goede risico-rendementsafweging. Het fonds is zich bewust van de invloed die zij als belegger kan uitoefenen.

3.7.2 ALM-studie

Het bestuur heeft in 2019 geen ALM-studie uitgevoerd. Laatstelijk is in de eerste helft van 2018 een ALM-studie uitgevoerd. Het bestuur heeft naar aanleiding van de ALM-studie besloten dat het huidige beleggingsbeleid niet wordt aangepast. Dit houdt in dat het percentage zakelijke waarden en vastrentende waarden wordt gehandhaafd en de renteafdekking op 40% wordt gehouden. Daarbij heeft het bestuur besloten om de dynamische renteafdekking tot nader order aan te houden en op een later moment verder onderzoek hiernaar te verrichten.

3.7.3 Investment cases

In 2018 is het fonds gestart met het vastleggen van investment cases per beleggingscategorie. Een investment case van een beleggingscategorie is een beknopte weergave van de uitkomsten van de analyse, rationale en conclusies om in een categorie te investeren. De investment case bevordert de vastlegging van besluitvorming en de evaluatie hiervan binnen de beleggingscyclus.

De investment case bestaat uit drie onderdelen:

1. Toets of de categorie potentieel investeerbaar is voor het fonds en indien ja;
2. Vastlegging van de wijze waarop het bestuur de categorie zou willen invullen;
3. (Relatieve) aantrekkelijkheid van de beleggingscategorie (input voor de jaarlijkse beleggingsplancyclus).

In 2018 zijn de investment cases van de beleggingscategorieën hypotheken en aandelen ontwikkelde landen vastgesteld door het bestuur. In 2019 zijn de investment cases voortgezet. Gedurende het jaar heeft het bestuur investment cases vastgesteld voor de beleggingscategorieën high yield, obligaties opkomende landen, aandelen opkomende landen, LDI en bedrijfsobligaties.

In 2020 worden ook de beleggingscategorieën waar het fonds (nog) niet in belegt, vastgelegd in een investment case.

3.7.4 Terugblik economie en financiële markten

2019 was een paradoxaal jaar voor de financiële markten. Het geopolitieke risico is lange tijd niet zo hoog geweest, maar aandelen wisten toch een geweldig rendement te realiseren. Zo boekte de MSCI World Index (niet afgedekt, in euro's) een winst van maar liefst 30,0%. Ook de rendementen op de obligatiemarkten waren hoog: 2019 was voor obligatierendementen één van de beste jaren sinds de financiële crisis.

De rente in de eurozone daalde aanvankelijk flink. De voor pensioenfondsen relevante swaprente (30-jaars) naderde zelfs het nulpunt in het derde kwartaal om daarna weer op te veren. Per saldo is in 2019 de rente in de eurozone niettemin verder gedaald. Angst voor recessie, de politieke onrust in met name Italië en het Verenigd Koninkrijk en verwachte aanvullende maatregelen van de ECB waren de verklaring voor deze rentebeweging. In de eurozone heeft de nieuwe ECB-voorzitter Christine Lagarde in beginsel aangegeven het stimulerende monetair beleid van de ECB voorlopig onveranderd te laten. Separaat bood ze ruimte, onder andere in reactie op discussie tussen de verschillende centrale bankpresidenten, om op strategisch niveau kritisch naar het doel en de middelen van het monetaire beleid van de ECB te kijken. Aan het begin van het jaar stapte de Fed over op een veel mildere houding, wat leidde tot een stijgende vraag naar zowel rente- als kredietrisico. Door de aanvankelijk kleine beleidsverandering van de Fed, gevolgd door renteverlagingen in de tweede helft van het jaar, bleef het monetair beleid gedurende heel 2019 ondersteunend. Wereldwijde staatsobligaties (afgedekt naar de euro) realiseerden een rendement van 4% en wereldwijde bedrijfsobligaties (afgedekt naar de euro) kwamen uit op een rendement van 8,5%. De Nederlandse staatsobligaties stegen met 3,7% in waarde.

De vertraging van de wereldwijde economische groei hield aan in 2019, nadat die eind 2018 was ingezet als gevolg van enorme geopolitieke onzekerheid. Een hardnekkig handelsconflict tussen de Verenigde Staten (VS) en China, wendingen in het Brexit-drama, protesten in Hongkong en een toenemende stammenstrijd in de Amerikaanse politiek zorgden voor een lastige omgeving voor de globale leiders en beleggers. De wereldwijde handelsvolumes daalden, doordat de VS en China elkaar bleven bestoken met nieuwe heffingen. Vooral open, exportgeoriënteerde economieën met een sterke productiebasis werden hierdoor getroffen. De economische vertraging was dan ook vooral geconcentreerd in de productiesector, terwijl de dienstensector behoorlijk veerkrachtig bleef. In de loop van 2019 sloeg een vertraging in China over naar Europa, en dan met name naar de Duitse economie. Dat terwijl de Duitse auto-industrie al aan het worstelen was met de transitie naar schonere vormen van mobiliteit. Het gevolg was dat Duitsland in 2019 maar ternauwernood aan een recessie wist te ontkomen. Al met al bleef de wereldwijde economische activiteit wel groeien, met een verwachte wereldwijde groei van 3,0% in 2019 (schatting IMF).

De groei van de wereldeconomie maakte de consensusverwachtingen niet waar en deze vertraagde van 3,6% in 2018 naar een duidelijk lager tempo van 3%. Naast een vertraging van de buitenlandse vraag was deze verzwakking in wereldwijde activiteit voornamelijk te wijten aan een verslechtering in de wereldwijde investeringen. Door een afname van internationale samenwerking hebben ondernemingen minder vertrouwen om geld te investeren in nieuwe projecten. In ontwikkelde economieën vertraagde de groei van investeringen van 2,6% in 2018 naar 1,8% in 2019 (schatting IMF), en deze zijn voor een groot gedeelte geconcentreerd in de VS. In lijn met de lagere vraag vanuit investeringen is ook de totale vraag van consumenten minder snel gegroeid in 2019. Ondanks het feit dat de periode van economische groei in de VS nu de langste is sinds de Tweede Wereldoorlog, bleef de consumptiegroei ruim onder het gemiddelde van eerdere groeifasen in de VS. Dat komt deels doordat huishoudens hun schulden flink hebben afgebouwd na de grote financiële crisis. Een ander aspect is dat de economische groei minder inclusief is geworden. Vooral de laagste inkomensgroepen zijn het gunstige economische tij misgelopen. De nominale loongroei in de VS is gestegen naar zo'n 3%, maar blijft gematigd. Het Amerikaanse werkloosheidscijfer van 3,5% wijst er namelijk op dat de VS te maken heeft met de krapste arbeidsmarkt in de afgelopen 50 jaar. In de meeste ontwikkelde economieën zijn de werkgelegenheidscijfers gestegen (maar wel in een iets lager tempo dan in 2018) en ligt de werkloosheid op dit moment in de buurt van het cyclische laagtepunt. Een stijgende trend in het reële besteedbare inkomen, oplopende huizenprijzen en de lage rente blijven de vraag van huishoudens ondersteunen.

Ondanks hogere importheffingen in sommige landen bleef de wereldwijde inflatie beperkt. De kerninflatie is in veel ontwikkelde en opkomende economieën verder onder de doelstelling uitgekomen. In de VS bleef de kerninflatie, gemeten middels de Personal Consumption Expenditure-prijsindex (die veranderingen in voedsel- en energieprijzen buiten beschouwing laat), steken op 1,6% – onder het inflatiedoel van 2% van de Amerikaanse Federal Reserve (Fed). De inflatie wordt in toenemende mate beïnvloed door wereldwijde factoren, zoals de wereldwijde grondstoffenprijzen, een vertragende wereldeconomie, wisselkoersen en prijsconcurrentie onder producenten.

In het Verenigd Koninkrijk (VK) leek, net als in 2018, geen eind te komen aan de wendingen in de discussie over de Brexit. Bij de algemene verkiezingen in december kwam Boris Johnson echter als duidelijke winnaar uit de bus. De Britse premier wil het VK eind januari 2020 uit de Europese Unie (EU) loodsen door de uittredingswet te ondertekenen. Verder wil hij de overgangperiode beperken en de uittreding uit de EU voor 31 december 2020 afgerond hebben. Gezien het krappe tijdschema dat de Britse regering zelf heeft bepaald, zal er waarschijnlijk een minimaal handelsakkoord worden gesloten, vooral gericht op de handel in goederen. De Britse premier kan ervoor kiezen om de aan zichzelf opgelegde deadline van 31 december 2020 te schrappen, dus de kans op een 'harde' Brexit zonder deal eind 2020 is afgenomen (maar nog niet verdwenen).

In China en andere opkomende markten had zwakte in de binnenlandse consumentenbestedingen een groter effect dan de afnemende vraag uit het buitenland. De Chinese economische groei vertraagde in 2019 tot 6,1%. Schulden, schuldafbouw en demografie zijn drie kernwoorden op de binnenlandse politieke agenda van China. De beleidsmakers balanceren tussen enerzijds handhaving van de groei op korte termijn rond de doelstelling van 6% en anderzijds vermindering van de enorme schuldenberg (de totale schulden van niet-financiële bedrijven bedragen zo'n 250% van het bbp) om op langere termijn een duurzame economische ontwikkeling te kunnen waarborgen. De snel vergrijzende bevolking van China holt het groeipotentieel op lange termijn echter uit.

3.7.5 Gevoerd Beleggingsbeleid 2019

In lijn met de strategische doelallocatie naar Nederlandse woninghypotheken is in 2019 extra geïnvesteerd in deze categorie. Daarnaast is halverwege het jaar de managermix binnen de allocatie naar Aandelen Opkomende landen gewijzigd. De bestaande beleggingen in fondsen van Lazard en AQR zijn vervangen door één belegging in een Robeco aandelenfonds. Deze keuze is ingegeven door enerzijds tegenvallende resultaten van de managers en anderzijds de wens om de afwijkingen ten opzichte van de benchmark verder te beperken. De wijziging resulteert ook in lagere beheerkosten.

3.7.6 Z-score

De z-score wordt ieder jaar vastgesteld en geeft in een getal weer hoe het fonds heeft gepresteerd ten opzichte van de gehanteerde normportefeuille. De formule voor de z-score is als volgt.

$$z\text{-score} = \frac{(R_f - k_j) - (R_n - 0,15\%)}{E_j}$$

Om de z-score te berekenen, wordt het feitelijke rendement van het fonds (R_f) gecorrigeerd voor de beleggingskosten (k_j). Het rendement van de normportefeuille (R_n) wordt, nadat het is gecorrigeerd voor de normbeleggingskosten van 0,15%, in mindering gebracht op het feitelijke fondsrendement. Vervolgens wordt een correctie voor het genomen risico gemaakt. Dit gebeurt door het verschil te delen door een getal voor rendementsspreiding (E_j). Het getal voor de rendementsspreiding is gebaseerd op het percentage zakelijke waarden en het percentage vastrentende waarden dat is vastgelegd in de normportefeuille.

Wanneer de z-score van een bedrijfstakpensioenfonds over een periode van vijf jaar onder de vastgestelde norm (0,00) uitkomt, staat het aangesloten bedrijven onder bepaalde voorwaarden vrij een alternatief te zoeken voor het verplicht gestelde bedrijfstakpensioenfonds in hun branche. De belangrijkste voorwaarde is een ten minste gelijkwaardige pensioenregeling. Voorts kunnen kosten door de stichting aan de uittredende werkgever in rekening worden gebracht in verband met verzekeringstechnisch nadeel en de behandeling van het vrijstellingsverzoek.

Tabel z-scores

Jaar	z-score
2015	0,12
2016	0,12
2017	0,46
2018	-0,21
2019	0,43

Performancetoets 2015 - 2019: 1,69

$$\text{De formule voor de performance toets} = \frac{z(j-5) + z(j-4) + z(j-3) + z(j-2) + z(j-1)}{\sqrt{5}} + 1.28 \geq 0$$

Voor het bepalen van de performancetoets worden de z-scores over een periode van 5 jaar opgeteld en gedeeld door de wortel van vijf. De performancetoets dient bij een verplichtgesteld bedrijfstakpensioenfonds hoger uit te komen dan -1,28. Omdat het communicatietechnisch duidelijker is dat de uitkomst van de performancetoets nul of hoger moet zijn, is besloten om bij de uitkomst van de performancetoets 1,28 op te tellen. Bij een negatief resultaat van de performancetoets ($p\text{-toets} < 0$) vervalt de verplichtstelling en mogen ondernemingen ervoor kiezen om hun pensioenregeling elders onder te brengen.

3.7.7 Vooruitzichten

Bij het opstellen van de jaarlijkse beleggingsplannen gebruikt het bestuur de publicatie 'Expected returns' van de fiduciair beheerder als input. De fiduciair beheerder werkt met verschillende scenario's waarbij thans een scenario van een milde recessie het meest waarschijnlijk wordt geacht.

De wereldeconomie is eind 2019 bezig met een groeimathon. De Amerikaanse economie zit bijvoorbeeld in de langste groeiperiode na de Tweede Wereldoorlog. Sinds afgelopen jaar is de wereldwijde groei echter wat ongelijkmatiger geworden en heeft de vertraging meer doorgezet dan verwacht. In China en de Verenigde Staten (VS) is de groei teruggelopen naar trend, maar Duitsland – dé productiemacht van de eurozone – heeft het moeilijk. De werkloosheid in ontwikkelde economieën is in tientallen jaren niet zo laag geweest, maar er is niets merkbaar van een oververhitte economie die zorgt voor inflatiedruk. Sterker nog, de inflatie vertoont geen enkel teken van leven.

Het tij voor de wereldeconomie en het financiële systeem lijkt te keren: de globalisering zoals wij die kennen, wordt bedreigd. Een recessie ergens in de komende vijf jaar lijkt onvermijdelijk, waardoor het rendement van veel beleggingen blijft steken onder het historische gemiddelde. De politieke onzekerheid is in geen tientallen jaren zo hoog is geweest. Dit vormt een rem op de economische groei en kan ontaarden in een recessie. De zeer lage obligatiekoersen laten zien dat financiële markten rekening houden met dit scenario.

Centrale banken in ontwikkelde economieën lijken slecht toegerust om een recessie te lijf te gaan. De rente staat eind 2019 simpelweg al op een te laag niveau. Wat centrale banken rest, is nog meer onconventioneel beleid zoals het opkopen van staatsobligaties. Regeringen zijn beter toegerust om verandering aan te brengen middels begrotingsbeleid. Monetair beleid – en in toenemende mate ook fiscaal beleid – leveren de bouwstenen voor de mogelijke toekomstige scenario's die wij eind 2019 zien.

Economische scenario's

In het basisscenario zet de expansiefase door. Verkiezingen in de VS, accommoderend beleid van centrale banken, en een (tijdelijke) wapenstilstand in het handelsconflict nemen een deel, maar zeker niet alle economische onzekerheid weg. Het is een omgeving waar uitbundigheid ver te zoeken is en verwachtingen gematigd zijn. Dit zorgt er voor dat de kans op een snelle recessie klein is. De kans dat bedrijven hun groeiverwachtingen plotseling fors naar beneden moeten aanpassen is beperkt. Deze tijdelijke rust zal echter onvermijdelijk worden verstoord. Het zeer accommoderend monetaire beleid dat deels is ingegeven door onzekerheid is niet meer passend, dan wel de onzekerheid keert terug in een volgende fase in de handelsoorlog. In ons basisscenario gaan wij van het eerste uit. Centrale bankiers maken een pas op de plaats. Overheden en bedrijven die hun schulden verder hebben zien oplopen krijgen het in deze omgeving zwaar – de schuldenlast zal stijgen. De internationale verhoudingen zijn in dit scenario nog te veel verstoord voor een krachtige gecoördineerde reactie om de recessie te keren. Een milde recessie volgt in dit scenario.

In een meer optimistische scenario zien we een terugkeer naar verdere groei in de wereldhandel. De trend die afgelopen decennia is ingezet en door de terugkeer van China op het wereldwijde handelstoneel een extra impuls heeft gekregen, wordt voortgezet. De VS en China leggen hun handelsconflict (grotendeels) bij. Bedrijven passen hun gematigde verwachtingen snel aan en zien hun winstmarges weer toenemen. De wereldeconomie zet een groeispurt in. Het wegvallen van veel onzekerheid in combinatie met het nog accommoderend beleid van centrale banken kan al snel leiden tot te veel uitbundigheid. Bedrijven laten hun schulden nog verder oplopen, zodat zij nieuwe investeringen kunnen doen, extra personeel kunnen aantrekken en, niet in de laatste plaats, de aandeelhouder tevreden kunnen stellen door een hoger dividend of aandelen inkoop. Arbeidsmarkten worden nog krappere wat leidt tot hogere lonen. De economische groei trekt verder aan, maar ook inflatie keert terug. Centrale bankiers tolereren in eerste deze hogere inflatie en blijven (te) lang vasthouden aan hun accommoderend beleid. Financiële markten zullen hier in eerste instantie positief op reageren, met uitzondering van langlopende obligaties. Centrale bankiers zullen op een moment de rente moeten verhogen. In een omgeving van nog hogere schulden kan dit al snel tot een recessie leiden. De recessie zal echter langer op zich laten wachten dan in ons basisscenario.

In ons pessimistische scenario krijgt de wereld een negatieve schok aan de aanbodzijde voor de kiezen. Een overgangsperiode ontgaat in een periode van ontwrichting en technonationalisme. De wereldorde brokkelt af en de VS stapt uit de Wereldhandelsorganisatie. In de strijd om wereldwijde hegemonie tussen de VS en China komen andere landen in de vuurlinie te liggen en wordt het decennialange globaliseringsproces teruggedraaid. De geëscaleerde handelsoorlog zorgt voor inflatie. De Chinese autoriteiten streven naar volledige werkgelegenheid om de maatschappelijke onrust tegen te gaan. Dit doen ze door een combinatie van monetaire stimulering en enorme begrotingsstimulering, waardoor het land een wereldwijde exporteur van inflatie in plaats van deflatie wordt. Hierdoor ontstaat stagflatie, maar wel minder heftig dan in de jaren '70 van de vorige eeuw. Centrale bankiers zullen in dit scenario ondanks de opgelopen inflatie zeer terughoudend zijn om het accommoderende beleid te keren. Zij kiezen daar waar mogelijk voor groei. Kort lopende rentes blijven dan ook relatief laag. Een fors oplopende inflatie is normaal gesproken zeer slecht nieuws voor langlopende obligaties. De markt zal echter verder kijken dan de (tijdelijk) hogere inflatie, waardoor rentestijgingen beperkt zullen blijven.

Ontwikkelingen na verslagperiode

In de eerste maanden van 2020 verandert het economische beeld op dramatische wijze door de wereldwijde verspreiding van COVID-19, ook bekend als het coronavirus. Dit virus breekt uit in China en verspreidt zich vanaf eind februari in een razend tempo over de wereld. Met name zieken en ouderen kunnen zeer negatieve gevolgen ondervinden van dit virus, in het ergste geval met de dood tot gevolg. Om de druk op de gezondheidssystemen te kunnen beheersen, implementeren overheden grootschalige verboden op economische activiteit om zo de interactie tussen mensen drastisch te beperken en zo de snelheid van besmetting van de bevolking af te remmen. Vliegtuigen staan aan de grond, mensen werken thuis, winkels, horeca en scholen sluiten. Kortom, het openbare leven in grote delen van de wereld komt grotendeels tot stilstand.

Vanaf half maart komt in grote delen van de wereld de economie abrupt tot stilstand. De aandelenbeurzen kelderen met tientallen procenten in een paar weken. Centrale banken en overheden proberen met drastische maatregelen de economische schade te

beperken. De rente op Nederlandse staatsobligaties daalt aanvankelijk fors, om op te veren met het vooruitzicht dat de Nederlandse overheid grootschalig zal gaan lenen om de economie te ondersteunen.

Het is vooralsnog erg onduidelijk wat de lengte van de gekelderde economische activiteit en de langdurige impact op de gezondheid van (delen van) de economie zal zijn. Maar dat 2020 een ongekend moeilijk jaar zal worden qua economische groei lijkt onafwendbaar.

3.7.8 Financiële markten

In onderstaande tabel worden de verwachte rendementen uit bovenstaand basisscenario vergeleken met de uitgangspunten zoals gebruikt in de ALM (2018).

Uitgangspunten ALM versus 5-jaars verwachtingen Robeco

	Verwacht rendement		
	ALM (15 jaar)	Robeco 2020-2024	Vershil
(Duitse) Staatsobligaties	1,2% ¹⁾	-1,75%	-2,35%
Euro Investment-grade bedrijfsobligaties & Hypotheken	2,0%	0,25%	-1,75%
High Yield	3,4%	0,75%	-2,65%
Emerging Debt	2,9%	2,75%	-0,15%
Aandelen Ontwikkelde Markten	4,7%	3,25%	-1,45%
Aandelen Opkomende markten	5,2%	3,75%	-1,45%

Bron: ALM 2018 VLEP en Robeco, basisscenario

3.7.9 Conclusie

Over de hele linie blijven de door Robeco verwachte vijfjaarsrendementen in het basisscenario achter bij de uitgangspunten zoals gebruikt in de ALM. Dit geeft echter geen directe aanleiding voor wijzigingen in de Strategische Normportefeuille. Met name het verwacht rendement op (Euro) obligaties is negatiever dan in de ALM gehanteerd. Daarbovenop is het verschil tussen het verwachte rendement van de return-categorieën en dat van de verplichtingen groter dan in de ALM.

Binnen de returnportefeuille valt het relatief lage rendement van High Yield op ten opzichte van de ALM uitgangspunten. Dit is aanleiding geweest om de allocatie naar High Yield te heroverwegen. Op grond van de specifieke eigenschappen van High Yield (lage correlatie met andere return-categorieën, exposure naar Amerikaanse rentemarkt) en de verwachting dat de aankomende recessie relatief mild zal zijn, is besloten om vooralsnog aan deze allocatie vast te houden.

¹⁾ Dit betreft een 5-jaarsrendement

3.7.10 Maatschappelijk verantwoord beleggen

Eén van de beleggingsovertuigingen van het fonds is dat maatschappelijk verantwoord beleggen op lange termijn waarde toevoegt. Het fonds heeft in 2018 een nieuw ESG-beleid vastgesteld om hier nadere invulling aan te geven. Verantwoord beleggen is een beleggingsbenadering die nadrukkelijk rekening houdt met milieu, sociale en governance-overwegingen (ESG-factoren). Het fonds belegt en beheert de pensioenpremies tegen verantwoorde risico's en op een maatschappelijk verantwoorde wijze.

De visie van het fonds is dat verantwoord beleggen bijdraagt aan de langetermijndoelstelling en onderdeel is van de toegewezen taak door verantwoordelijkheid te nemen als kapitaalverschaffer.

Met beleggingen verdienen pensioenfondsen geld. Vanzelfsprekend hebben pensioenfondsen daarbij ook verantwoordelijkheden: People, Planet en Profit moeten in harmonie zijn.

Algemene uitgangspunten

VLEP heeft de volgende uitgangspunten voor verantwoord beleggen gedefinieerd:

Beleid

- ◆ Het fonds gelooft dat bedrijven die in de bedrijfsvoering rekening houden met ESG-maatstaven op de lange termijn betere resultaten behalen dan bedrijven die dat niet doen.
- ◆ Verantwoord beleggen maakt integraal onderdeel uit van het beleggingsbeleid van het fonds. Bij beleggingsbeleid beslissingen is de ESG-impact onderdeel van de besluitvorming. Het fonds verwacht dat de fiduciair vermogensbeheerder de ESG-impact meeneemt bij de advisering.
- ◆ Verantwoord beleggen mag leiden tot iets hogere kosten (bijv. enkele basispunten), maar mag geen impact hebben op het risico-rendementsprofiel van de portefeuille.
- ◆ Binnen het ESG-raamwerk is er geen specifieke voorkeur voor focus op een van de E, S of G factoren.

Uitvoering

- ◆ Het fonds voert een uitsluitingenbeleid en een engagement beleid waarover verantwoording wordt gegeven.
 - ◇ Het fonds heeft een voorkeur voor de toepassing van uitsluitingenbeleid boven engagement bij bedrijven die slecht scoren op ESG.
 - ◇ Het fonds neemt het engagement beleid van de beheerder mee in het selectieproces.
 - ◇ Het fonds volgt uit praktische overwegingen het engagement beleid van de vermogensbeheerder.
- ◆ Conform de wettelijke eisen belegt het fonds in geen geval, direct of indirect via fondsen, in ondernemingen die clustermunitie produceren, verkopen of distribueren.
- ◆ Het fonds vermijdt te beleggen in bedrijven die zich (na een periode van engagement) schuldig maken aan ernstige en structurele schending van UN Global Compact Principles
- ◆ Het fonds vermijdt te beleggen in bedrijven die controversiële wapens produceren, onderhouden of verhandelen.
- ◆ Het fonds is zich bewust van de invloed die zij als belegger kan uitoefenen en ziet het als zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid om bijvoorbeeld zijn stemrecht uit te oefenen.
- ◆ Het fonds heeft ook aandacht voor de mogelijke negatieve consequenties die een (te) strikt ESG- beleid kan hebben op de omvang van het belegbaar universum, het kostenniveau en het rendement en risico.
- ◆ Het fonds maakt in de uitvoering van het ESG-beleid gebruik van oplossingen die zich hebben bewezen en die toegankelijk zijn via vermogensbeheerders.

Monitoring

- ◆ Het fonds streeft naar objectivering (meetbaar maken) van het ESG-beleid.
- ◆ Het fonds is van mening dat verantwoord beleggen een leerproces is en nog niet volgroeid, noch bij het eigen fonds nog in de markt vanwege een gebrek aan beschikbaarheid van goede data.
- ◆ Het fonds meet periodiek het financiële effect (in risico-rendement-kosten) van het uitsluitingenbeleid

Evaluatie

- ◆ Het fonds legt over zijn ESG-beleggingsbeleid verantwoording af aan zijn stakeholders.

Maatschappelijk verantwoord beleggen in 2019

In 2019 heeft het fonds het Internationaal Verantwoord Beleggen (IMVB) convenant ondertekend. Het convenant heeft tot doel om de situatie te verbeteren op een aantal risicogebieden en gezamenlijk oplossingen te bieden voor problemen die bedrijven niet alleen kunnen oplossen. Pensioenfondsen beleggen in internationaal opererende bedrijven en kunnen door middel van die beleggingen mogelijk invloed uitoefenen op die bedrijven. Door het ondertekenen van het convenant onderschrijft het fonds niet alleen het belang van maatschappelijk verantwoord beleggen. Het betekent dat de komende periode met behulp van het beschikbaar gestelde instrumentarium verder invulling aan en verantwoording over maatschappelijk verantwoord beleggen wordt gegeven.

Terugkijkend naar 2019 heeft het fonds op basis van een review van Corestone portefeuille beoordeeld op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen. Het fonds belegt het vermogen voornamelijk via beleggingsfondsen. De ESG (Environment, Social en Governance) scores van alle zijn voldoende tot goed, met uitzondering van één manager die voornamelijk als slecht wordt bestempeld. Alle fondsmanagers onderschrijven de principes voor verantwoord beleggen (PRI). De meeste managers hanteren een uitsluitingenlijst die verder gaat dan de eigen uitsluitingenlijst van VLEP en het overgrote deel van de managers is ook actief op het gebied van engagement. Engagement vindt voornamelijk plaats op het gebied van governance, maar de meerderheid bespreekt ook regelmatig milieu en sociale onderwerpen. De managers van aandelenfondsen maken actief gebruik van hun stemrecht op aandeelhoudersvergaderingen, waarbij het niet vanzelfsprekend is dat goedkeuring van de managementvoorstellen wordt gegeven.

Het beeld van de portefeuille van het fonds over 2019 is dat de meerderheid van de managers maatschappelijk verantwoord beleggen beleid uitvoert en zichzelf hierin verder verbetert. Managers die vorig jaar nog wat achter de feiten aan liepen hebben zich verbeterd. De managers van vastrentende waardenfondsen die door het fonds zijn aangesteld doen het relatief goed. Normaliter is maatschappelijk verantwoord beleggen eenvoudiger in aandelenmarkten dan in vastrentende waarden. Het meten van de effectiviteit van engagement is lastig.

3.7.11 Beleggen in Nederland

Een onderwerp in de maatschappelijke en politieke discussie over het beleggingsbeleid van pensioenfondsen is de mate waarin pensioenfondsen in Nederland beleggen. Het fonds belegt op verschillende manier in Nederland. Van het totale belegd vermogen is 28,9% in Nederland belegd.

3.8 Kosten vermogensbeheer

In februari 2016 heeft De Pensioenfederatie een herziene versie van de aanbevelingen uitvoeringskosten gepubliceerd. In dit jaarverslag zijn deze aanbevelingen gevolgd.

3.8.1 Totale kosten vermogensbeheer

De totale kosten over 2019 bedragen EUR 11.931 duizend (2018: EUR 11.397 duizend). Uitgedrukt in een percentage van het gemiddeld belegd vermogen zijn de kosten 0,37% (2018: 0,41%). Hiervan zijn de geschatte transactiekosten 0,06% (2018: 0,07%) van het gemiddeld belegd vermogen.

De totale kosten zijn in 2019 circa EUR 534 duizend hoger dan in 2018 (+6,2%). Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de gestegen omvang van het gemiddelde vermogen. De transactiekosten zijn in 2019 licht gedaald ten opzichte van 2018.

De kosten van de uitvoering van het vermogensbeheer zijn te onderscheiden naar de volgende kostencomponenten en beleggingscategorieën.

(x EUR1.000):

Kosten per beleggingscategorie	Performance gerelateerde		Transactie- kosten	Totaal
	Beheerkosten	kosten		
Vastgoed	1	–	–	1
Aandelen	3.810	–	942	4.752
Vastrentende waarden	4.265	–	936	5.201
Totale kosten excl. kosten overlay	8.076	–	1.878	9.954
Kosten overlay	–	–	37	37
Totale kosten incl. kosten overlay	8.076	0	1.915	9.991
Overige vermogensbeheerkosten				
Kosten vermogensbeheer pensioenfonds en BTW	785	–	–	785
Kosten fiduciair beheer	648	–	–	648
Bewaarloon	431	–	–	431
Advieskosten vermogensbeheer	76	–	–	76
Totale overige vermogensbeheerkosten	1.940	–	–	1.940
Totale kosten vermogensbeheer				11.931

3.8.2 Toelichting kosten vermogensbeheer

Beheerkosten

Beheerkosten betreffen de beheervergoedingen (manager fees) en overige kosten die ten laste komen van de (fonds)belegging, zoals het bewaarloon, accountantskosten etc.

Performance gerelateerde kosten

Met uitzondering van de Private Equity belegging bevinden zich in de portefeuille van VLEP geen beleggingen waarvoor performance gerelateerde kosten in rekening worden gebracht.

Transactiekosten

Hieronder worden de transactiekosten verantwoord die samenhangen met allocatiewijzigingen en transactiekosten die binnen de mandaten en fondsen zijn gemaakt als onderdeel van de gevolgde strategie. Het betreft hier voor een groot gedeelte schattingen, welke zijn gebaseerd op informatie van de managers, de pensioenfederatie en externe partijen. Op basis daarvan zijn per fonds gemiddelde transactiekosten geschat, afhankelijk van de soort belegging en de gevolgde strategie.

Kosten overlay

De kosten overlay betreffen de geschatte transactiekosten van de valuta-overlay.

Overige vermogensbeheerkosten

Onder de overige vermogensbeheerkosten zijn opgenomen:

- ◆ Kosten vermogensbeheer pensioenfonds: dit zijn de in paragraaf 3.6 genoemde aan vermogensbeheer toegewezen kosten vermeerderd met de afgedragen omzetbelasting over vermogensbeheerdiensten;
- ◆ Kosten fiduciair beheer: dit zijn de kosten voor het fiduciair beheer in het boekjaar;
- ◆ Bewaarloon: hieronder vallen de kosten van de custodian van het fonds in het boekjaar. Onder bewaarloon zijn ook de kosten opgenomen die de custodian in rekening brengt voor de beleggingsadministratie en (FTK) rapportages;
- ◆ Kosten advies vermogensbeheer: dit zijn de kosten die het fonds maakt om advies in te winnen inzake alle aan vermogensbeheer gerelateerde onderwerpen.

3.8.3 Aansluiting met jaarrekening

In de volgende tabel is de aansluiting tussen de jaarrekening en de presentatie volgens de aanbevelingen weergegeven:

	Beheerkosten	Performance gerelateerde vergoedingen	Transactie- kosten	Totaal
Directe kosten, opgenomen in de jaarrekening onder beleggingskosten	861	0	0	861
Indirecte kosten, onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten	9.155	0	1.915	11.070
Totale kosten vermogensbeheer	10.016	0	1.915	11.931

3.8.4 Oordeel bestuur

De totale, deels geschatte, kosten die het fonds maakt, een bedrag van ongeveer EUR 11.931 duizend (2018: EUR 11.397 duizend), zijn noodzakelijk voor het goede beheer van het vermogen van het pensioenfonds. Het bestuur realiseert zich dat dit bedrag veel geld is. Het bestuur is echter van mening dat de kosten voor de uitvoering van het vermogensbeheer in 2019 passend zijn bij het strategische beleggingsbeleid en de inrichting van de portefeuille. Het bestuur is kostenbewust en waar mogelijk worden besparingen gerealiseerd of uitgaven beperkt. Het bestuur maakt daarbij een afweging tussen de kosten, het verwachte rendement en het risico.

3.9 Risicoparaagraaf

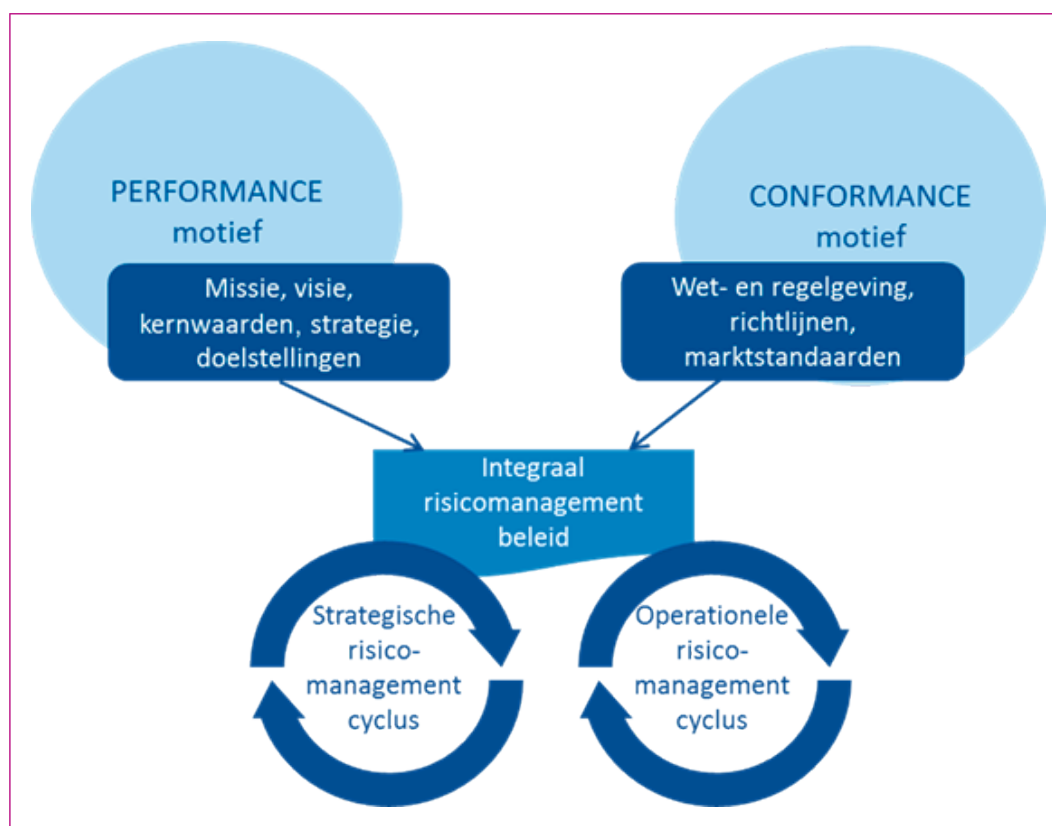
De afgelopen jaren heeft het fonds veel aandacht geschonken aan risicomanagement. Sinds 2013 is een risicomanagementsystematiek geïmplementeerd waarbij het analyseren en wegen van risico's, het implementeren van rapportages en het borgen van het risicomanagement aan de orde zijn gekomen.

Pensioenfonds hebben echter te maken met een toenemend complexe en sterk veranderende omgeving. Daarom wordt integraal risicomanagement (IRM) een steeds belangrijker punt op de agenda van pensioenfonds. Daarnaast hanteert De Nederlandsche Bank (DNB) een risicogebaseerd toezicht en stelt zij in haar regelgeving expliciete eisen aan risicomanagement. DNB hanteert daarbij een aanpak van risicoanalyse en risicomitigatie in haar toezicht genaamd FOCUS!. FOCUS! bouwt voort op de Financiële Instellingen Risicoanalyse Methode (FIRM), de methodiek die sinds 2005 bij DNB in gebruik is.

Onder andere deze ontwikkelingen waren aanleiding om vanaf 2016 het IRM proces aan te sterken. Het fonds heeft het herziene integraal risicomanagementbeleid in december 2017 vastgesteld. Ook in 2019 heeft het fonds veel aandacht besteed aan het strategische en operationele risicomanagement en de verdere verbetering ervan.

3.9.1 Integraal risicomanagement bij het fonds

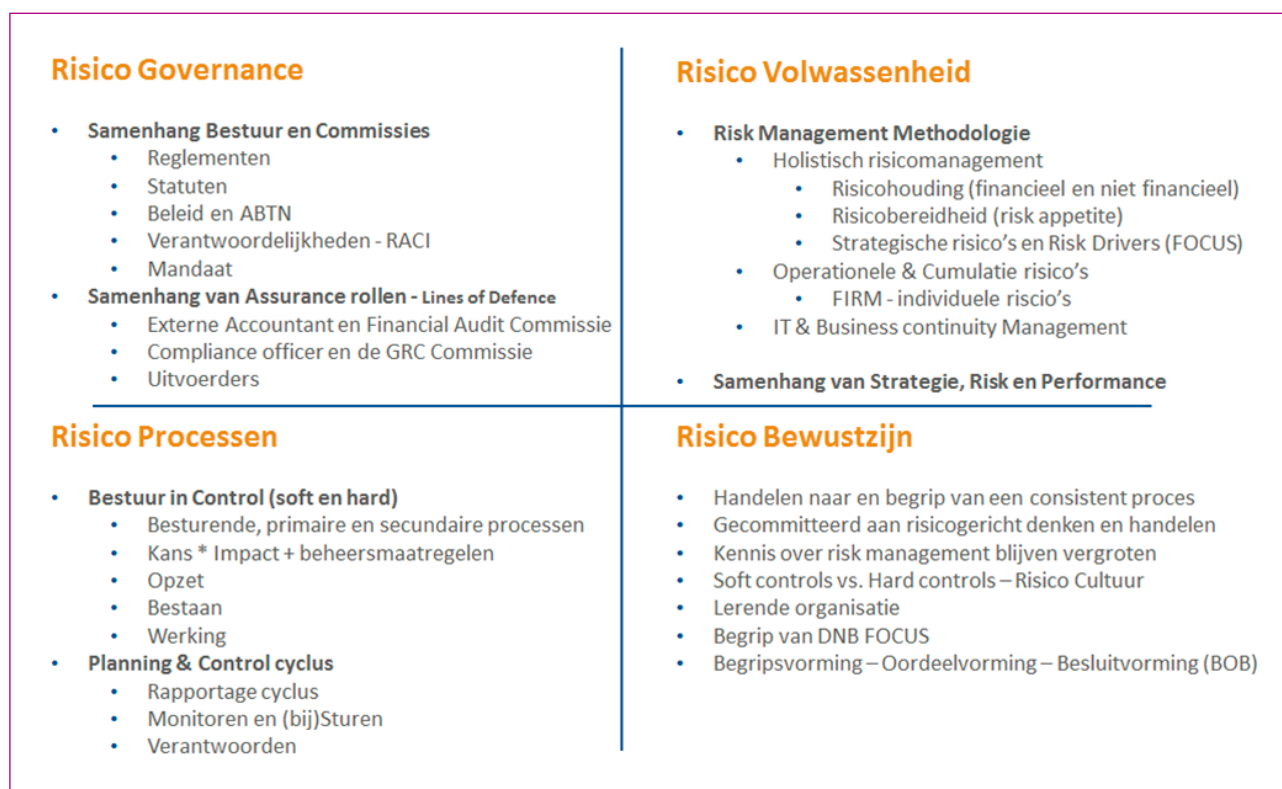
Het bestuur beschouwt integraal risicomanagement als een cyclisch proces dat een centrale rol speelt bij enerzijds het realiseren van de doelstellingen die volgen uit de missie, visie en strategie van het fonds en anderzijds de naleving van wet- en regelgeving. In de volgende figuur wordt dit weergegeven.

Integraal risicomanagement grijpt in op alle aspecten van de fondsorganisatie en bedrijfsvoering. Deze aspecten worden gegroepeerd in de volgende kernkwadranten:

- ◆ Risico governance,
- ◆ Risico volwassenheid,
- ◆ Risicoprocessen,
- ◆ Risicobewustzijn.

Deze vier kernkwadranten zijn in onderstaande figuur schematisch weergegeven, inclusief de belangrijkste onderwerpen die bij elk kwadrant horen.

3.9.2 Methodologie en processtappen

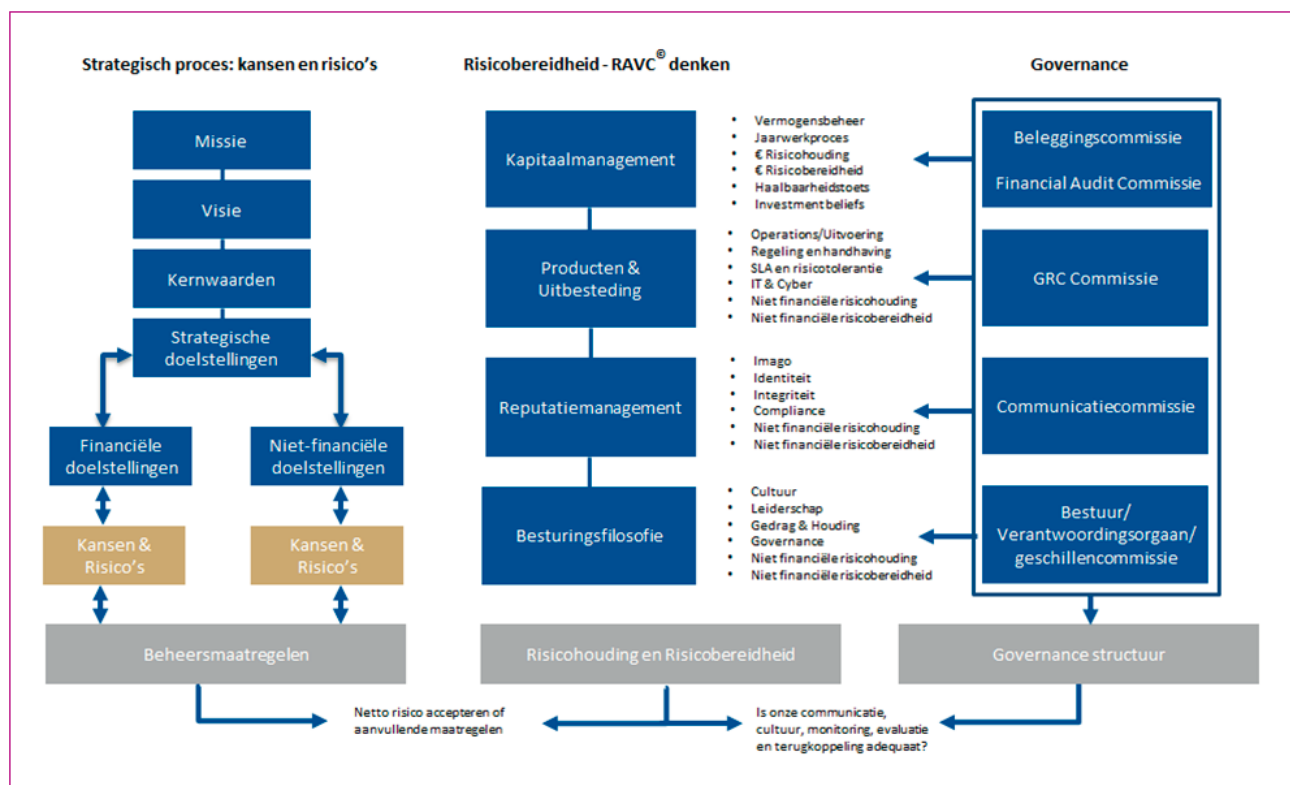
Als methodologie voor het integraal risicomanagement hanteert het fonds het COSO Enterprise Risk Management (ERM) model en het Risk Appetite Value Chain (RAVC) model.

In het kort zien de processtappen in de IRM cyclus er als volgt uit:

1. **Missie, visie, strategie, risicohouding.** Hierbij staat de interne omgeving en de risicohouding centraal;
2. **Doelstellingen en risicobereidheid.** Hierbij staat het formuleren van doelstellingen en risicobereidheid en risicotolerantie centraal;
3. **Identificeren en benoemen van risico's.** Hier staat het identificeren en benoemen van gebeurtenissen centraal die een positieve of negatieve invloed hebben op het behalen van de doelstellingen;
4. **Wegen van risico's.** Hier staat de risicobeoordeling centraal middels het wegen van (bruto) risico's;
5. **Beheersmaatregelen en netto risico.** Hierbij staat het bepalen en benoemen van de reactie op risico's centraal;

6. **Borgen van de beheersmaatregelen in de organisatie.** Hier staan de beheersingsactiviteiten centraal, de controleomgeving van het fonds;
7. **Informeren en communiceren over het proces.** Hierbij staat de informatie en communicatie centraal;
8. **Monitoren van het gehele proces en feedback naar de eerste processtap.** Hierbij staat de bewaking centraal zodat een lerende organisatie ontstaat.

Er wordt –met het doorlopen van alle stappen van het risicomanagement– uiteindelijk ook een relatie gelegd tussen het strategisch proces, risicobereidheid en governance (zie onderstaande figuur).

3.9.3 Risicohouding en risicobereidheid

De risicohouding van het fonds is een reflectie van de diversiteit aan de bestuurstafel. De risicohouding is vastgelegd langs vier domeinen, te weten:

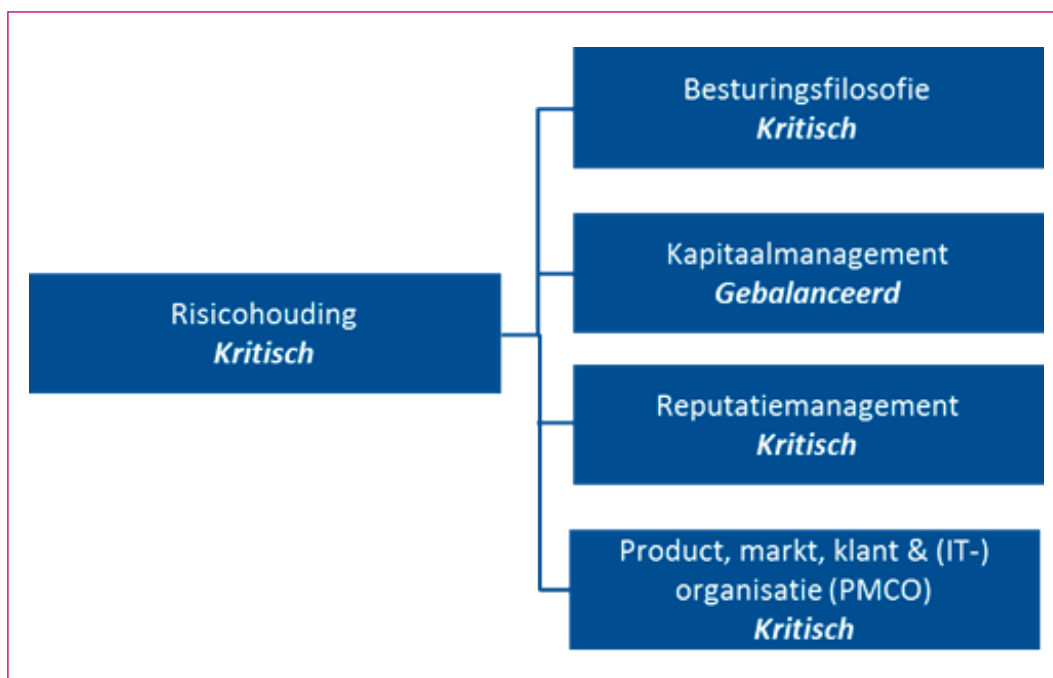
- ◆ Besturingsfilosofie: Gedrag, Leiderschap & Cultuur;
- ◆ Kapitaalmanagement: Solvabiliteit, Liquiditeit & Rentabiliteit;
- ◆ Reputatiemanagement: Imago, Identiteit & Integriteit;
- ◆ Product, Markt, Klant & (IT-)Organisatie: Producten & (IT-)Processen.

De risicohouding is vastgesteld op basis van een 5-puntsschaal:

- ◆ Nul (1): In dit geval is de risicohouding gekenmerkt door de wens dat er geen risico's worden genomen, op basis van de visie dat de gewenste "opbrengst" vereist dat een minimaal niveau blootstelling aan risico's aanvaardbaar is;
- ◆ Kritisch (2): Deze risicohouding is gekenmerkt door de wens de mate van blootstelling aan risico's relatief laag te houden, op basis van de visie dat de gewenste "opbrengst" vereist dat een relatief laag niveau van blootstelling aan risico's aanvaardbaar is;

- ◆ Gebalanceerd (3): Deze risicohouding is gekenmerkt door de wens de mate van blootstelling aan risico's te balanceren, op basis van de visie dat de gewenste "opbrengst" vereist dat een gebalanceerd niveau van blootstelling aan risico's aanvaardbaar is;
- ◆ Opportuun (4): Deze risicohouding is gekenmerkt door de wens de mate van blootstelling aan risico's relatief hoog te houden, op basis van de visie dat de gewenste "opbrengst" vereist dat een relatief hoog niveau van blootstelling aan risico's aanvaardbaar is;
- ◆ Gemaximeerd (5): In dit geval is de risicohouding gekenmerkt door de wens dat de blootstelling aan risico's maximaal is, op basis van de visie dat de gewenste "opbrengst" vereist dat een maximaal hoog niveau van blootstelling aan risico's aanvaardbaar is.

Risicohouding

- ◆ Besturingsfilosofie: op cultuur, leiderschap en gedrag van het bestuur wil het bestuur weinig risico's nemen. Dit raakt aan alle doelstellingen van het fonds en moet in orde zijn.
- ◆ Kapitaalmanagement: beleggingsrisico lopen is noodzakelijk vanwege het streven naar koopkrachtbehoud van het pensioen.
- ◆ Reputatiemanagement: omdat het vertrouwen van deelnemers in het pensioenfonds cruciaal is, dient het bestuur de reputatie van het pensioenfonds zorgvuldig te bewaken. Het is belangrijk dat het fonds te allen tijde het beleid op bevredigende wijze kan uitleggen.
- ◆ Product, Markt, Klant & (IT-)Organisatie: op de uitvoering van de pensioenregeling, die door VLEP geheel is uitbesteed, wil het fonds weinig risico's nemen. De uitvoering dient zoveel mogelijk vlekkeloos te zijn.

Risicobereidheid

Het bestuur heeft de risicobereidheid (de financiële en niet-financiële overtuigingen) als volgt omschreven

Besturingsfilosofie

1. Wij willen voldoende bestuurlijke kwaliteit; ook als team.
2. Wij willen in control zijn.
3. Wij willen dat we doordachte keuzes maken, in het belang van de deelnemer.
4. Wij willen dat het fonds integer handelt.

Kapitaalmanagement

1. Wij willen een sterke financiële huishouding om onze doelen te bereiken.
2. Wij willen goed onderbouwd beleid dat goed is uit te leggen.
3. Het pensioenfonds is een lange termijn belegger.
4. Asset allocatie is de belangrijkste keuze.
5. Risico vereist een extra rendement.
6. Diversificatie is van belang.
7. Doen wat we begrijpen.
8. Een professionele en kostenbewuste organisatie is noodzakelijk.
9. Maatschappelijk verantwoord beleggen voegt op lange termijn waarde toe.

Reputatiemanagement

1. Wij willen een goede reputatie door integer te handelen.
2. Wij willen een goede reputatie door geen verwijtbare fouten te maken.
3. Wij willen goed draagvlak.

Product, markt, klant & (IT-) organisatie (PMCO)

1. Wij willen dat we weinig administratieve fouten maken.
2. Wij willen dat deelnemersgroepen tevreden zijn.
3. Wij willen dat de IT goed functioneert.
4. Wij willen dat uitvoeringskosten in control zijn.
5. Wij willen dat er goede interne en externe communicatie is tussen uitvoeringsinstanties en adviseurs en bestuursleden, en onderling.

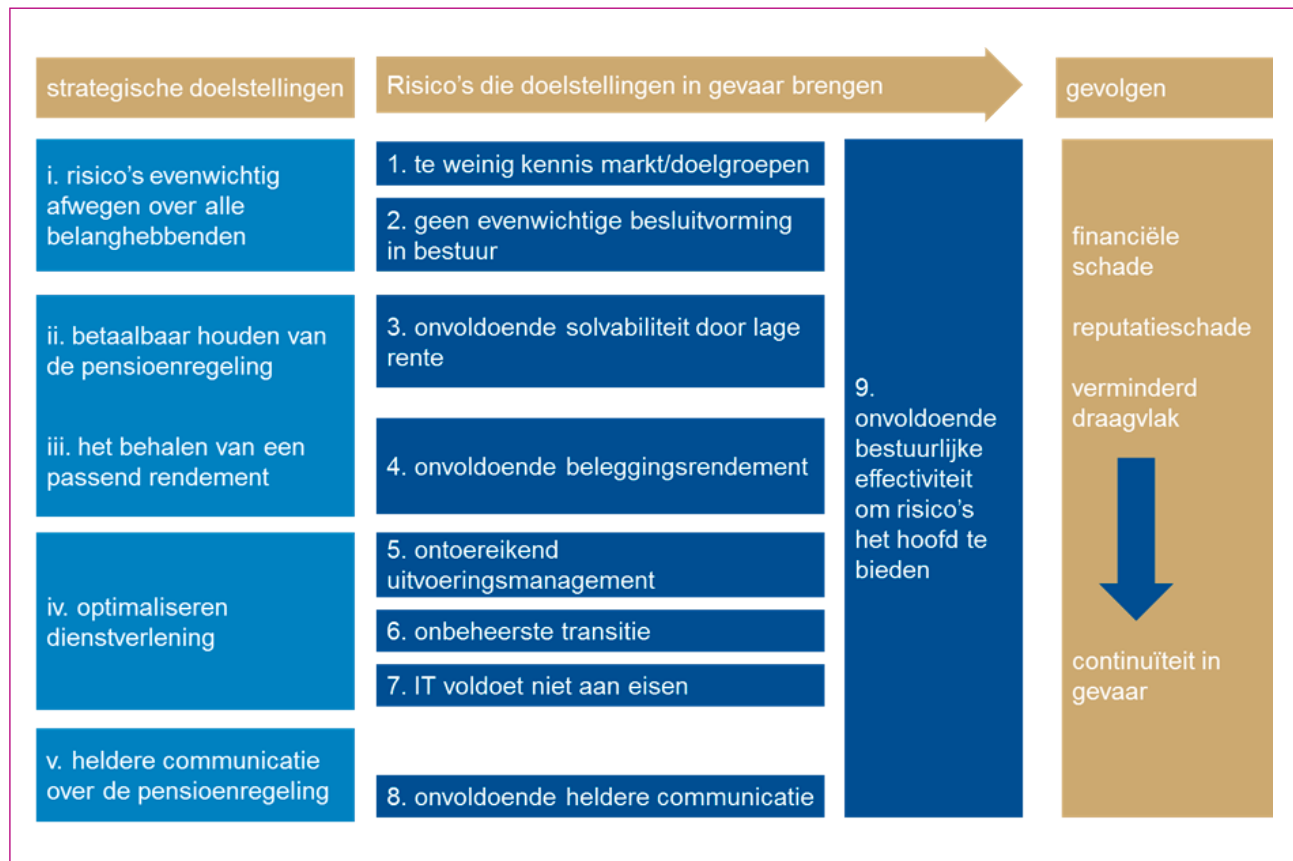
3.9.4 Strategische en operationele risico's

Het fonds heeft strategische en operationele risico's in kaart gebracht. Na het identificeren van de risico's is een inschatting gemaakt van de bijbehorende kans en impact die wordt verwacht indien er geen beheersmaatregelen worden ingezet. Deze kans maal impact geeft het bruto risico weer. Als het bruto risico de risicobereidheid overschrijdt of dreigt te overschrijden, is de inzet van beheersmaatregelen noodzakelijk. Beheersmaatregelen beogen de kans en/of impact te verlagen. Het netto risico is de uitkomst van de vermenigvuldiging van kans en impact rekening houdend met het effect van de beheersmaatregelen.

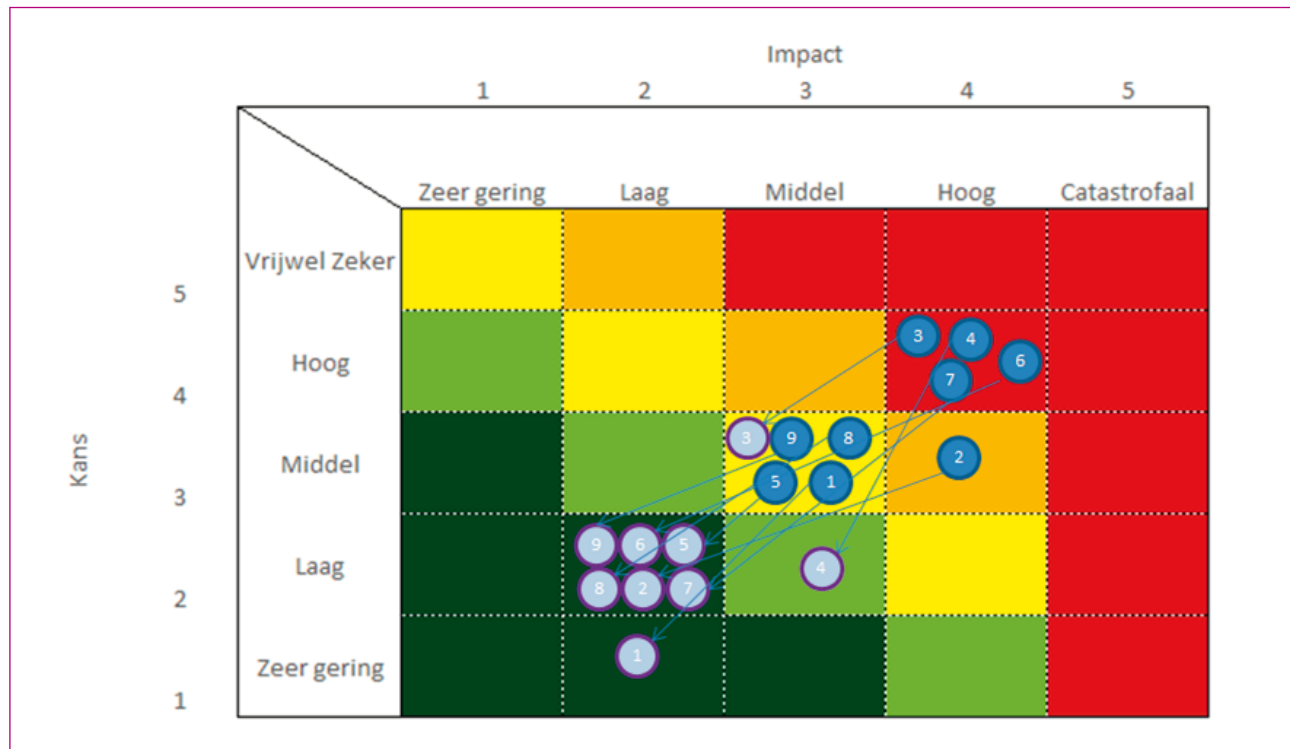
Het fonds hanteert een 5-puntsschaal voor strategische risico's. In 2019 zijn de kans en impact van de operationele risico's herijkt en tegelijkertijd van een 4-puntsschaal naar een 5-puntsschaal omgezet.

Strategische risico's

Het fonds heeft 9 strategische risico's geïdentificeerd. Dit zijn de belangrijkste risico's die het behalen van de strategische doelstellingen in de weg staan. In de volgende figuur is de relatie tussen de strategische doelstellingen en de strategische risico's weergegeven.

In onderstaande heatmap zijn de bruto (donkerblauw) en netto (lichtblauw) scores van de strategische risico's weergegeven.

De grootste (bruto) strategische risico's zijn risico 3, 4, 6, en 7 (rode vlakken). Door middel van beheersmaatregelen worden deze risico's teruggebracht. Het risico op onvoldoende solvabiliteit door lage rente (3) wordt gemitigeerd met name door de gedeeltelijke afdekking van het renterisico en de periodieke uitvoering van een ALM studie. Het risico op onvoldoende beleggingsrendement (4) wordt ook door de ALM studie gemitigeerd. Daarnaast zijn ook het afdekkingsbeleid en de portefeuilleconstructie belangrijk. Het risico op een onbeheerste transitie (6) wordt vooral teruggedrongen door het instellen van een goede transitieorganisatie en het vastleggen van een eisenpakket en normenkader. Het strategische risico dat de IT niet aan de eisen voldoet (7) wordt beheerst doordat IT een belangrijk criterium is bij de selectie van een uitvoeringsorganisatie en IT een belangrijk onderdeel is in de monitoring en evaluatie van de uitvoeringsorganisaties.

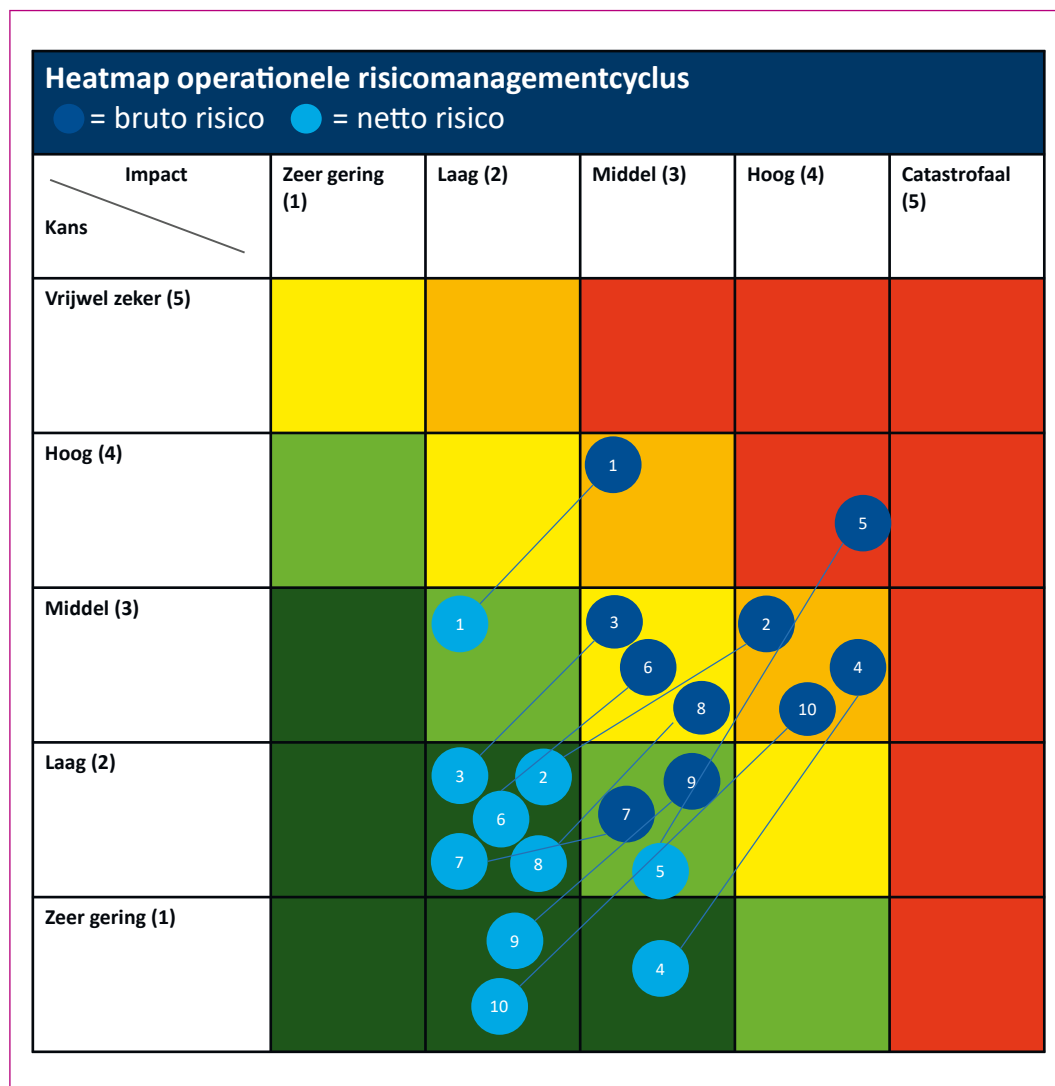
Operationele risico's

Voor operationele risico's hanteert het fonds de FIRM risicocategorieën. FIRM onderscheidt de volgende hoofdrisicocategorieën:

1. Matching-/renterisico;
2. Marktrisico;
3. Kredietrisico;
4. Verzekeringstechnisch risico;
5. Omgevingsrisico;
6. Operationeel risico;
7. Uitbestedingsrisico;
8. IT-risico;
9. Integriteitsrisico;
10. Juridisch risico.

De eerste vier categorieën zijn financieel van aard, de overige zijn niet-financieel. De hoofdcategorieën zijn verder onder te verdelen naar deelrisico's.

In onderstaande heatmap zijn de bruto en netto scores van de operationele risico's weergegeven.

De belangrijkste beheersmaatregelen voor de financiële operationele risico's zijn onderdeel van het beleggingsproces. Dit betreft o.a. de ALM-studie, de renteaftdekking, de valuta-aftdekking en de samenstelling van de strategische normportefeuille met de bijbehorende keuze voor benchmarks, waarbij onder meer aandacht is voor voldoende liquiditeit en spreiding van risico's.

Het fonds hanteert uiteenlopende beheersmaatregelen voor de niet-financiële operationele risico's. De belangrijkste maatregelen zijn de inrichting van de governance van het pensioenfonds, het communicatiebeleid, uitbestedings- en IT-beleid.

3.9.5 Terugblik 2019 en vooruitblik 2020

In 2019 is in het perspectief van integraal risicomanagement onder andere aandacht geweest voor:

- ◆ Werken in de nieuwe governancestructuur waarin de GRC-commissie een tweedelijns rol heeft.
- ◆ Het finaliseren van de risicotolerantiegrenzen.
- ◆ Het herijken van de strategische risicomanagementstructuur.
- ◆ Het vastleggen van de risicohoudingen van nieuwe bestuurders.
- ◆ Herijken van de operationele risicomanagementcyclus teneinde binnen het fonds een uniforme beoordeling te krijgen.
- ◆ Het ontwikkelen van een IRM dashboard.
- ◆ Bespreken en uitwerken van ERB roadmap.
- ◆ Evaluatie uitvoerders.

Samengevat stond 2019 in het teken van het herijken van de strategische- en operationele risicomanagementcyclus en de implementatie van de wijzigingen in de governance conform IORPIL.

In 2020 blijft de focus te liggen op de werking van deze risicomanagementcycli en op het werken met de nieuw ingerichte governance, waarbij:

- ◆ Het bestuur, dagelijks bestuur, beleggingscommissie, communicatiecommissie en financiële commissie risicomanagement integreren in hun activiteiten, vanuit hun rol als 1e verdedigingslijn.
- ◆ De GRC-commissie een 2e lijns-risicomanagementrol heeft
- ◆ De interne auditfunctie als 3e lijn de beheersing en integriteit van de interne bedrijfsvoering toetst.

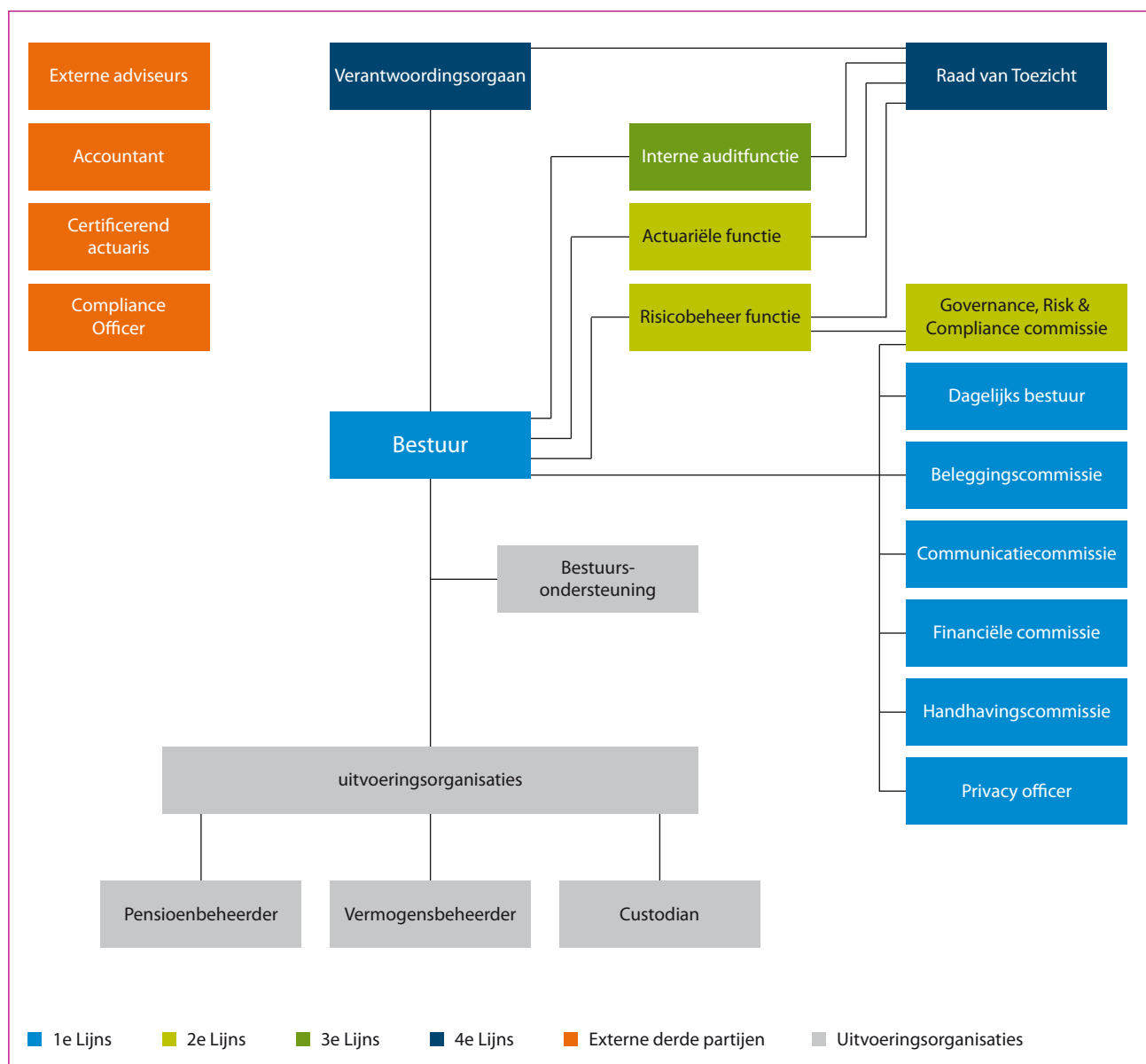
Daarnaast zijn herijking van het IRM beleid en de ERB belangrijke focuspunten in 2020.

Ontwikkelingen na afloop van verslagjaar

In 2020 zijn de omstandigheden van het fonds door de COVID-19-crisis plots sterk veranderd. De beleggingsresultaten van het fonds zijn negatief, de renteontwikkeling drukt de dekkingsgraad verder omlaag en het bestuur en de uitbestedingspartijen hebben te maken gekregen met continuïteitsvraagstukken die zich niet eerder in de praktijk hebben voorgedaan. Ook de onderliggende sectoren krijgen zware klappen. Het bestuur heeft hierdoor noodgedwongen de focus voorlopig op het bestrijden van deze crisis gelegd.

3.9.6 Governance

In de volgende figuur is het organogram (per 1 januari 2020) van VLEP weergegeven. De rollen van de verschillende actoren zijn beschreven in de ABTN en in de verschillende reglementen. Gestreefd wordt naar een zuivere scheiding van de eerste, tweede en derde lijn tussen bestuur en bestuurscommissies in de geest van het ‘three lines of defence’ model.

De taken in het kader van risicomanagement zijn verdeeld over het bestuur, de commissies en externe partijen.

Bestuur

Binnen VLEP worden beleidsbeslissingen genomen door het bestuur, al dan niet voorbereid door separate commissies. Bij elke beleidsbeslissing, ongeacht welk gremium deze heeft voorbereid, zijn de regels van de IRM-methodiek van toepassing. Dit betekent dat

een integrale afweging wordt gemaakt van de gevolgen van het wel/niet uitvoeren van het betreffende besluit langs de lijn van deze methodiek. De vraag is daarbij telkens: blijft het fonds binnen de vooraf gestelde risicobereidheid, indien het besluit wordt genomen?

Governance Risicomanagement & Compliance (GRC) commissie

De GRC-commissie is verantwoordelijk voor het vervullen van de risicobeheerfunctie. De voorzitter van de GRC commissie is de houder van de risicobeheerfunctie en daardoor eindverantwoordelijk voor de uitoefening van de taken die vallen onder de risicobeheerfunctie. De GRC-commissie heeft een tweedelijnsrol bij de coördinatie en handhaving van het volgen van de gekozen IRM-methodiek en bewaakt het proces rondom de eigen risicobeoordeling.

De GRC-commissie heeft daarnaast een adviserende rol op het gebied van integraal risicomanagement met name ten aanzien van het IRM-beleid en -proces en de niet-financiële risico's.

Beleggingscommissie

Een belangrijk onderdeel van het beleid van het fonds betreft het vermogensbeheer. Aan de beleggingscommissie zijn de volgende FIRM risico's toebedeeld:

- ◆ Matching risico,
- ◆ Marktrisico,
- ◆ Kredietrisico,
- ◆ Uitbestedingsrisico (fiduciair en custodian).

Communicatiecommissie

De communicatiecommissie is als eerstelijnscommissie verantwoordelijk voor het:

- ◆ omgevingsrisico

Dagelijks bestuur

Aan het dagelijks bestuur toebedeeld zijn het:

- ◆ Uitbestedingsrisico (pensioenadministratie en bestuursondersteuning),
- ◆ IT-risico,
- ◆ Verzekeringstechnisch risico,
- ◆ Juridisch risico,
- ◆ Integriteitsrisico,
- ◆ Operationeel risico.

Hiermee zijn de tien operationele hoofdrisico's (FIRM) verdeeld over de verschillende bestuurscommissies, waarbij de integrale beoordeling van de risico's overigens niet uit het oog wordt verloren.

Uitbestedingspartners

De uitbestedingspartners hebben hun eigen verantwoordelijkheid voor het risicomanagement binnen hun eigen organisaties. Het fonds beoordeelt het risicomanagement van de uitbestedingspartners bij het aangaan van de relatie en bij periodieke evaluaties op basis van een eigen normenkader.

Bij de voorbereiding van voorstellen aan het bestuur wordt de uitbestedingspartner geconsulteerd indien het voorstel raakt aan het werkterrein van de uitbestedingspartner.

3.10 Financiering VPL-overgangsregeling

Begin 2013 heeft het fonds besloten een bestemmingsreserve te vormen voor de financiering van de inkoop van de VPL-overgangsrechten. In het bestuursverslag over het boekjaar 2012 is de bestemmingsreserve voor de eerste maal opgenomen. In 2013 heeft het bestuur besloten om de VPL-gelden vanaf boekjaar 2013 te verantwoorden als "Schuld inzake VPL".

3.10.1 Schuld inzake VPL

De door de sector betaalde premie voor de VPL-regeling en overige stortingen worden per sector toegevoegd aan de Schuld inzake VPL. Voor de inkoop van pensioen vanuit de Schuld inzake VPL wordt aangesloten bij de wijze van inkoop van de basisregeling. Voor het rendement wordt aangesloten bij het behaalde fondsrendement. De premie die het fonds int, is dusdanig vastgesteld (op basis van vooraf gemaakte aannames) dat er een voldoende grote bestemmingsreserve wordt gevormd. Per eind 2020 worden alle nog niet onvoorwaardelijke toegekende VPL-overgangsrechten ingekocht. Na afloop van het boekjaar 2020 wordt vastgesteld of er inderdaad voldoende middelen beschikbaar zijn voor volledige inkoop. Een tekort leidt tot een verlaging van de VPL-overgangsrechten. Indien er sprake is van een overschot beslissen sociale partners over de bestemming hiervan. Ten tijde van het opstellen van dit jaarverslag lijkt er sprake te zijn van een tekort per eind 2020.

In onderstaande tabel wordt het verloop van de bestemmingsreserve in 2019 weergegeven.

(Bedragen x EUR 1.000)

Verloop schuld VPL	2019	2018
Stand 1 januari	163.158	144.349
Premie	17.952	30.374
Lasten inkoop	-8.921	-9.632
Rendement	30.873	-3.499
Overig	2.077	1.575
Uitvoeringskosten	-10	-9
Stand 31 december	205.129	163.158

3.11 Toekomstparagraaf

De pensioenwereld is continu in beweging. Het fonds anticipeert waar mogelijk op relevante ontwikkelingen. Een onderwerp dat in 2020 de aandacht van het bestuur heeft, is de verdere implementatie van IORP II. De ontwikkeling van de financiële positie en daarmee gepaard gaande evenwichtige belangenafweging is en blijft een belangrijk thema. Ook de afronding van de financiering van de VPL-overgangsregeling is punt van grote aandacht. Andere onderwerpen die in 2020 op de agenda staan, zijn o.a. toekomst van de pensioenregeling en herijking van het IRM-beleid.

3.11.1 Toekomstbestendigheid

Het fonds beschouwt zichzelf als toekomstbestendig. De deelnemersaantallen nemen jaarlijks toe en de achterliggende branches zijn vrij stabiel. Het bestuur streeft naar een structureel kostenniveau dat passend is en realiseert zich tegelijkertijd dat diverse ontwikkelingen, zoals transitie naar nieuwe uitbestedingsorganisaties, wijzigingen in wet- en regelgeving, waaronder toenemende governance-eisen een opwaartse druk op de kosten betekenen. Met het oog op de langetermijnstrategie kijkt het fonds naar meerdere scenario's voor de toekomst van het fonds.

3.11.2 Wet en regelgeving

Op 13 januari 2019 is de implementatiewet van de IORP II richtlijn in werking getreden. Het fonds heeft zich ingespannen om per die datum te voldoen aan deze richtlijn en heeft daarvoor enkele maatregelen getroffen zoals de voorgenomen benoemingen van sleutelfunctiehouders voor de risicomanagement-, actuariële- en auditfunctie en het aanpassen van fondsdocumenten. In het vervolg van 2020 wordt hier nadere invulling aan gegeven. Uiterlijk voor september 2020 dienen de sleutelfunctiehouders ter goedkeuring aan DNB te zijn voorgedragen. Ook de eigen risicobeoordeling staat op de planning voor 2020.

In 2020 hebben pensioenfondsen de mogelijkheid om vrijstelling te krijgen van de hersteleisen die het financieel toetsingskader aan pensioenfondsen stelt. Voor het fonds is de mogelijkheid om de wettelijke hersteltermijn om het niveau van het vereist eigen vermogen te bereiken van tien jaar te verlengen naar twaalf jaar relevant.

3.11.3 Financiële positie en evenwichtige belangenafweging

De financiële positie is ten tijde van het vaststellen van het jaarverslag sterk verslechterd ten opzichte van het verslag dat een stijgende lijn kende naar het eind van het jaar toe. Op basis van de financiële positie per eind 2019 heeft het fonds een nieuw herstelplan opgesteld en ingediend. Uit het herstelplan bleek dat herstel tot aan het niveau van het VEV niet binnen tien jaar wordt gehaald, zonder de pensioenen te verlagen. Het bestuur heeft besloten om gebruik te maken van de door de Minister verleende mogelijkheid om de hersteltermijn te verlengen tot twaalf jaar. Binnen twaalf jaar herstelt de financiële positie zich wel tot het niveau van het vereist eigen vermogen, zonder het verlagen van de pensioenen. Aan dit besluit ligt een evenwichtige belangenafweging ten grondslag. Puntsgewijs is die afweging als volgt samen te vatten:

- ◆ Het verlagen van de pensioenen (kortten) is het ultieme redmiddel. Dit betekent dat het bestuur andere beleidsmaatregelen eerst inzet. In dit geval is het gebruikmaken van de verlengde hersteltermijn een (eenmalige) beleidsmaatregel die ter beschikking staat. Het is echter niet de enige overweging.
- ◆ Hoewel er in 2020 geen korting van de pensioenen plaatsvindt, is een onvoorwaardelijke korting van de pensioenen in 2021 zeer waarschijnlijk, omdat het fonds voor het zesde meetmoment niet voldoet aan de eis van het minimaal vereist eigen vermogen. In het herstelplan mag geen rekening gehouden worden met deze aanstaande onvoorwaardelijke korting van de pensioenen. Het bestuur beschouwt dit als een tekortkoming in het financiële toezichtkader. Indien er wel rekening gehouden wordt met het feit dat de dekkingsgraad van het fonds eind 2020 het minimaal vereiste niveau moet hebben, is de hersteltermijn van tien jaar voor het bereiken van het vereist eigen vermogen wel mogelijk.
- ◆ Omdat de lopende pensioenuitkeringen vooralsnog ontzien worden door het gebruik maken van de langere hersteltermijn acht het bestuur het nastreven van een premiedekkingsgraad van 95% vanaf 2021 voorlopig niet evenwichtig. Bij een pas op de plaats ten aanzien van de hersteltermijnen past ook een pas op de plaats ten aanzien van de premie en de pensioenopbouw. Om die reden heeft het bestuur het beleid om een premiedekkingsgraad van 95% te hanteren vanaf 2021 losgelaten. Het bestuur blijft de premiedekkingsgraad nadrukkelijk monitoren waarbij een evenwichtige belangenafweging de leidraad vormt.
- ◆ Het bestuur acht het ook vanuit uitvoeringstechnisch en communicatief oogpunt onwenselijk om in 2020 een (kleine) voorwaardelijke korting door te voeren aan de vooravond van een (naar het zich laat aanzien) forse onvoorwaardelijke korting van de pensioenen.
- ◆ Als de pensioenen in 2021 verlaagd worden, vindt de eerste verlaging van de pensioenuitkeringen in juli 2021 plaats.
- ◆ Een verlaging van de pensioenen wordt uitgesmeerd over een periode van maximaal tien jaar. De verlaging wordt dus in tien maximaal stappen doorgevoerd.
- ◆ Het fonds kan besluiten om de verlaging in minder stappen door te voeren. Overwegingen daarbij zijn onder andere de hoogte van de korting, de uitvoeringskosten en de overgang naar een nieuw pensioenstelsel.

3.11.4 COVID-19 crisis

Ten tijde van het opstellen van dit jaarverslag gaat de wereld gebukt onder de gevolgen van het nieuwe Coronavirus (COVID-19). Ook het fonds wordt hier, op verschillende manier, door geraakt. Allereerst de financiële positie van het fonds. De dekkingsgraad is gezakt naar ongeveer 80%. Op grond van het financiële toetsingskader dient de dekkingsgraad tenminste 104,4% te bedragen aan het eind

van 2020. Het is duidelijk dat dit een onmogelijke opgave is zonder dat er een hele forse korting van de pensioenen van zo'n 20 tot 25% plaatsvindt. Het fonds kijkt daarom ook naar de politiek om naast de maatregelen die reeds genomen zijn, zoals de noodmaatregel overbrugging werkgelegenheid (NOW), ook maatregelen te treffen die ertoe leiden dat de deelnemers van pensioenfondsen niet zeer hard geraakt worden door de gevolgen van de COVID-19 crisis.

Naast de zorgen om de financiële positie wordt het fonds ook geconfronteerd met uitdaging op het gebied van continuïteit. Continuïteit in het besturen van het pensioenfonds, continuïteit bij de uitbestedingspartijen en continuïteit bij de werkgevers in de sectoren. Het bestuur heeft een crisisteam ingesteld, bestaande uit het dagelijks bestuur en de voorzitters van de beleggings- en communicatiecommissie. Het crisisteam biedt de situatie zo goed mogelijk het hoofd vanuit 5 thema's:

1. Beleggingsportefeuille en financiële positie
De crisis heeft zoals hiervoor al aangegeven grote impact op de financiële positie van het fonds. De ontwikkelingen binnen de beleggingsportefeuille worden wekelijks besproken.
2. Continuïteit uitbestede processen
De uitbestedingspartijen hebben maatregelen getroffen waardoor de belangrijkste werkzaamheden doorgang kunnen vinden en de deelnemers en werkgevers zo min mogelijk gevolgen ondervinden.
3. Continuïteit bestuurlijke processen
De continuïteit in de bestuurlijke processen is geborgd door het crisisteam en door alle vergaderingen via videoverbindingen plaats te laten vinden.
4. Communicatie
De deelnemers en werkgevers worden via nieuwsbrieven en de website op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen.
5. Stand van zaken in de sectoren
De stand van zaken in de bij het fonds aangesloten sectoren wordt nauwlettend gevolgd. Omdat er sprake is van een vitale industrie kunnen veel werkzaamheden doorgang vinden. Dat neemt niet weg dat er binnen de sectoren ook werkgevers en werknemers zijn die hard geraakt worden door de crisis.

4 Bestuursverslag - Uitvoering van de pensioenregeling

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling van het fonds. Daarnaast komen de wijzigingen in reglementen die in 2019 zijn doorgevoerd aan de orde.

4.2 De pensioenregeling

Pensioensysteem

Het pensioensysteem is een zogenaamde middelloonregeling. De pensioenuitkering is gebaseerd op het salaris dat gemiddeld verdiend wordt. De pensioenuitkering betreft een levenslange uitkering en gaat in op de eerste van de maand waarin de 68-jarige leeftijd wordt bereikt.

Toetredingsleeftijd

Een werknemer die in dienst is bij een werkgever die is aangesloten bij het pensioenfonds, neemt verplicht deel aan de pensioenregeling. De deelname gaat in op de eerste dag van de maand waarin de werknemer 20 jaar wordt.

Pensioenleeftijd

De normale pensioenleeftijd is 68 jaar; het is mogelijk de ingangsdatum van het pensioen te vervroegen tot op zijn vroegst 58 jaar. Uitstel van de ingangsdatum van het ouderdomspensioen is mogelijk tot maximaal 70 jaar.

Pensioengrondslag

Als pensioengrondslag geldt het pensioengevend loon verminderd met de franchise. De franchise bedroeg in 2019 EUR 12.785 (2018: EUR 12.415). Het maximum pensioengevend salaris in 2019 bedroeg EUR 67.749 (2018: EUR 65.787).

Opbouwpercentage ouderdomspensioen

De premie voor de basisregeling is in 2019 vastgesteld op 21,76% (2018: 18,66%) bij opbouwpercentage van 1,50%. Per sector is afhankelijk van de hoogte van de premie het opbouwpercentage als volgt vastgesteld:

Sector	Opbouw- percentage 2019
Vleeswaren	1,59%
Gemaksvoeding	1,70%
Versvlees	1,61%
Pluimveevlees	1,55%

VPL-overgangsregeling

De deelnemers, geboren na 31 december 1949, krijgen een extra ouderdomspensioen op de pensioendatum of ultimo 2020 als zij onafgebroken tot deze datum deelnemer van het fonds VLEP zijn geweest en voldoen aan de voorwaarden in het reglement, waaronder de voorwaarde dat er op 1 januari 2006 sprake was van deelnemerschap. Het extra ouderdomspensioen is afhankelijk van het geboortjaar en het salaris per ultimo 2005 en de gewogen parttimefactor van 1 januari 2006 tot pensioendatum of, indien eerder, 31 december 2020.

Partnerpensioen

Het partnerpensioen bedraagt 70% van het te behalen ouderdomspensioen. Op het voor 2014 opgebouwde levenslang partnerpensioen blijft het pensioenreglement 2006 van toepassing.

Tijdelijk partnerpensioen

Het tijdelijk partnerpensioen bedraagt 30% van het te behalen ouderdomspensioen. Het tijdelijk partnerpensioen loopt door tot de AOW-leeftijd van de nabestaande.

Wezenpensioen

Het halfwezenpensioen bedraagt 14% van het te behalen partnerpensioen en wordt uitgekeerd tot 18 jaar of tot 27 jaar voor studerende kinderen. Als beide ouders zijn overleden, wordt het wezenpensioen verdubbeld.

Herschikken

Op de pensioendatum heeft de (gewezen) deelnemer het recht zijn (opgebouwde) partnerpensioen geheel of gedeeltelijk om te ruilen in een hoger ouderdomspensioen of andersom. Daarnaast heeft de (gewezen) deelnemer het recht een deel van het ouderdomspensioen te gebruiken om het ouderdomspensioen eerder in te laten gaan dan op de pensioendatum. Uitstel van de ingangsdatum van het ouderdomspensioen is mogelijk tot maximaal 70 jaar. Tot slot heeft de (gewezen) deelnemer bij wie het ouderdomspensioen ingaat op de pensioendatum het recht de hoogte van het ouderdomspensioen te variëren.

Premie

Naast de basisregeling wordt er met ingang van 2012 ook premie geheven voor de financiering van de overgangsmaatregelen. De premiepercentages die hierbij horen verschillen per sector.

Sector	Premie 2019	Premie 2019	Premie totaal 2019
	basisregeling	overgangsregeling	
Vleeswaren	21,44%	3,01%	24,45%
Gemaksvoeding	22,85%	0,14%	22,99%
Vers vlees	21,72%	5,36%	27,08%
Pluimveevlees	21,03%	3,27%	24,30%

Premievrijstelling

Als een deelnemer een WIA- of WAO-uitkering ontvangt, voorziet het reglement in een premievrije opbouw. Voor de voortzetting van de pensioenopbouw is over dit inkomensgedeelte geen bijdrage verschuldigd.

4.3 Wijzigingen statuten en reglementen

De statuten en het pensioenreglement van het fonds is in 2019 aangepast.

4.3.1 Statuten

In februari 2019 zijn enkele wijzigingen in de statuten notarieel bekrachtigd. De wijzigingen waren in 2018 reeds door het bestuur goedgekeurd. Deze wijzigingen betreffen naast redactionele aanscherpingen o.a. de zetelverdeling in het bestuur teneinde het mogelijk te maken een 2e vertegenwoordiger namens gepensioneerden in het bestuur op te nemen.

4.3.2 Pensioenreglement

Het pensioenreglement is in 2019 gewijzigd. De wijzigingen waren zowel inhoudelijk als redactioneel. De inhoudelijke wijzigingen met gevolgen voor de deelnemers zijn in een nieuwsbrief aan de actieve deelnemers van het fonds meegedeeld.

Aanpassing aan Wet waardeoverdracht klein pensioen

Als gevolg van de nieuwe Wet waardeoverdracht klein pensioen heeft het fonds het pensioenreglement aangepast. De wettelijke bepalingen inzake de automatische waardeoverdracht en het vervallen van kleine pensioenen (pensioenaanspraak minder dan EUR 2,- bruto per jaar).

Klachten- en geschillenregeling

Het fonds heeft in 2019 besloten om de klachten- en geschillenregeling aan te passen. Deze wijziging gaat in per 1 januari 2020. Door de wijziging is de klachten- en geschillenregeling eenvoudiger geworden wat leidt tot minder doorlooptijd in de behandeling en tot lagere kosten. Een gevolg van de wijziging is dat er met ingang van 1 januari 2020 niet langer gebruik wordt gemaakt van een externe geschillencommissie.

4.3.3 Uitvoeringsreglement

Het uitvoeringsreglement is in 2019 gewijzigd. De wijziging betreft de bepalingen inzake de wijze van betaling van premie vanwege de overgang van een voorschotsystematiek naar maandelijkse aanlevering van deelnemersgegevens door de werkgevers.

De hiervoor genoemde wijziging van de klachten- en geschillenregeling is vanaf 1 januari 2020 ook opgenomen in het uitvoeringsreglement.

4.3.4 Verplichtstelling

De verplichtstelling is in 2019 niet gewijzigd.

4.4 Slotopmerkingen

Hierna is het verslag opgenomen van de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan. Na deze rapportages volgt de jaarrekening waarin de financiële gegevens over het boekjaar 2019 staan vermeld.

Tot slot danken wij iedereen die in het verslagjaar heeft bijgedragen aan het goed functioneren van de stichting.

Vastgesteld te Woerden, 18 juni 2020.

Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvoeding en Pluimveevlees

De heer J.E. Klijn
Werknemersvoorzitter

De heer J.R. Schepen
Werkgeversvoorzitter

5 Verslag van de raad van toezicht

5.1 Inleiding

De raad van toezicht (hierna de raad) richt zich op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. De raad ziet in ieder geval toe op de risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur.

De raad vormt zich ook een oordeel over het functioneren van het bestuur. In 2019 heeft de raad zich gericht op de thema's algemeen beleid en governance, risicomanagement en uitbesteding, vermogensbeheer, financiële opzet en evenwichtige belangenafweging en communicatie.

De werkwijze van de raad is gebaseerd op de Code Pensioenfonds en op de VITP-Toezichtcode.

Deze samenvatting is gebaseerd op het onderzoek dat de nieuwe raad die vanaf 1 oktober 2019 actief is heeft verricht. De raad heeft een uitgebreide rapportage uitgebracht waarin ze haar oordeel onderbouwt aan de hand van een toetsingskader. Deze rapportage is te vinden op de website van het fonds. In deze samenvatting beperkt de raad zich tot haar oordelen en aanbevelingen.

5.2 Oordelen, aanbevelingen

5.2.1 Opvolging eerdere aanbevelingen van de raad van toezicht

Behoudens het in overeenstemming brengen van de benoemingstermijn van bestuursleden met de Code Pensioenfonds- dat neemt het bestuur mee in 2021 als de strategie van het fonds wordt herzien- zijn alle acht overige aanbevelingen gedaan door de raad in het jaarwerk van 2018 opgevolgd.

5.2.2 Governance

De reglementen zijn op orde. Alle commissies functioneren met een voor ieder heldere structuur. Al is door het bestuur ook onderkend dat het goed vervullen van de eerste lijns rol van de commissies op het gebied van risicomanagement nog vliegreu vergt. Het grote aantal taken voor het dagelijks bestuur is begrijpelijk, maar onduidelijk is of het gehele bestuur deze ontwikkeling omarmt.

Aanbevelingen:

1. Bespreek met het verantwoordingsorgaan en de raad een zinvolle invulling van de jaarlijkse contactmomenten.
2. Gebruik het verantwoordingsorgaan ook als adviesorgaan voor het jaarlijkse communicatieplan.
3. Sta in de jaarlijkse evaluatie stil bij de besturingsfilosofie van het fonds. Als dat helder is voor het bestuur is dit ook een goede opmaat voor de evaluatie van het bestuursmodel en de bestuursomvang die in 2021 gepland zal worden.

5.2.3 Functioneren van het bestuur

Op grond van de beperkte periode en daardoor beperkte diepgang, heeft de raad geen signalen opgemerkt die een niet positief oordeel tot gevolg hebben. De raad is positief over het getoonde besef dat het zelf aan de knoppen draaien en minder de regie bij de externe adviseur neerleggen een goede stap is.

5.2.4 Beleid van het bestuur

Er is nog geen sprake van een jaarlijkse strategische cyclus. Daarvan zou de basis zijn een met opdrachtgevers afgestemde strategie en daarin worden idealiter meegenomen de evaluatiepunten van het voorgaande jaar. Er ontbreekt een overzicht van relevante beleidsdocumenten met een uitspraak over de frequentie waarin deze herzien zouden moeten worden.

Indien voor het opstellen van beleidsdocumenten externen worden ingezet loont het om vooraf heel scherp de opdracht te formuleren, anders is het fonds op goed vertrouwen overgeleverd aan de intenties van de desbetreffende adviseur.

Aanbevelingen:

1. Hanteer een strategische jaarcyclus.
Stel een jaarplan op zonodig per beleidsterrein met specifieke doelstellingen voor dat jaar en monitor deze. Leg aan het eind van het jaar verantwoording af over de behaalde resultaten.
Verbind het nieuwe jaarplan met de verantwoording van het vorige jaarplan.
2. Zorg voor een overzicht van beleidsdocumenten en neem daarin op wanneer een document herzien moet worden
3. Zorg voor een scherpe opdrachtverlening indien het schrijven van een beleidsdocument aan een externe wordt gevraagd
4. Draag zorg voor het voorafgaande aan besluitvorming meenemen van de vraag of het voorgenomen besluit evenwichtig is. Een vaste plek in de voorlegger kan dit ondersteunen.

5.2.5 Financiële opzet

Het fonds heeft een financiële opzet die aan de regels voldoet, zoals ook door de certificerend actuaaris wordt bevestigd

Aanbevelingen:

1. Werk uit welke premiedekkingsgraad door het bestuur wordt nagestreefd en waarom.
2. Nu de eerste gemiste indexatie wegvalt en nooit meer ingehaald zal worden beveelt de raad aan dat het bestuur nadenkt over hoe ze daarover wil communiceren.

5.2.6 Beleggingsbeleid

Het beleggingsbeleid van VLEP is goed onderbouwd en doordacht. De beleggingscommissie komt geregeld bij elkaar en heeft voldoende countervailing power richting de fiduciair beheerder. Het bestuur heeft voortvarend de search naar een nieuwe fiduciair aangepakt en een gedegen proces doorlopen. Ondanks het tijdsbeslag van deze selectie en de voorbereiding van de daarmee gepaard gaande transitie heeft de beleggingscommissie de aandacht niet laten verslappen op de lopende zaken.

Aanbeveling:

Leg het verloop van de transitie en de evaluatie daarvan vast in een afrondend verslag. Besteed daarin of in een apart document nog eens aandacht aan de onderbouwing van de keuze voor BMO

5.2.7 Uitbestedingsbeleid

Overall is de uitbesteding goed vormgegeven in beleid en is dit onderwerp veelvuldig op de bestuursagenda aanwezig. Het jaar 2019 was een jaar met grote uitdagingen op het gebied van uitbesteding en managen van de overgang naar de nieuwe pensioenbeheerder AZL en fiduciair vermogensbeheerder BMO. De raad is van oordeel dat het bestuur er bovenop zit. Het verbetertraject met AZL blijft veel aandacht vragen.

Aanbeveling

De raad onderschrijft de houding van het bestuur ten aanzien van het nauwlettend volgen van de door AZL geleverde diensten.

5.2.8 Algemene gang van zaken en naleving Code pensioenfondsen

Het bestuur toont zich kritisch en alert richting de uitvoering en pakt signalen dat er onvolkomenheden zijn serieus op. IT heeft de aandacht van het bestuur; maar de stap naar adequate beheersing van dit risico is nog niet gemaakt.

Het bestuur is zich bewust dat niet alle normen van de Code Pensioenfondsen worden nageleefd. De intentie om dit wel te doen is aanwezig, maar de noodzakelijke acties krijgen geen prioriteit of worden om moverende redenen pas op termijn ingepland.

De volgende normen worden nog niet toegepast:

Norm 13: beloningsbeleid t.a.v. uitbestedingspartijen dient nog ingevuld te worden.

Norm 30: onduidelijk is nog of het verantwoordingsorgaan wordt gestimuleerd tot een jaarlijkse zelfevaluatie.

Norm 34: het bestuur hanteert een afwijkende benoemingstermijn (6 jaar) en houdt de mogelijkheid open om in voorkomende situaties een bestuurslid ook voor meer dan 12 jaar te benoemen.

Norm 57: de evaluatie van de accountant en de actaris wordt niet binnen vier jaar uitgevoerd, maar is inmiddels wel (accountant) opgepakt.

De monitoringcommissie verwacht dat het bestuur zich in ieder geval jaarlijks verantwoord over de volgende normen. De raad heeft na bestudering van het jaarverslag 2019 daarbij de volgende opmerkingen:

Norm	Uitwerking norm	√ / X	Opmerking van raad
Norm 5	verantwoording over gevoerde beleid, de realisatie van het beleid en de impact daarvan op de belanghebbenden nu en in de toekomst in het jaarverslag.	√	Het bestuur legt op transparante wijze verantwoording af in het jaarverslag over het gevoerde beleid. Doelstellingen zijn echter nog niet concreet (SMART) benoemd.
Norm 31	er is beleid m.b.t. de samenstelling van fondsorganen qua geschiktheid, complementariteit, diversiteit, continuïteit en afspiegeling.	X	Er is wel beleid inzake de samenstelling van fondsorganen maar daarin zijn nog niet alle aspecten uitgewerkt.
Norm 33	in bestuur en VO zitten tenminste 1 man en 1 vrouw en 1 iemand jonger dan 40 jaar en 1 iemand ouder dan 40 jaar; het bestuur heeft een stappenplan om dit doel te bereiken.	X	Er zijn geen personen jonger dan 40 jaar en een stappenplan om daar op termijn te komen is er niet.
Norm 47	de raad van toezicht betreft de Code Pensioenfondsen bij haar activiteiten.	√	De Raad heeft een toezichtplan opgesteld mede op basis van de Code Pensioenfondsen.
Norm 58	bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie en geeft in jaarverslag aan of doelen zijn bereikt.	√	Het bestuur legt op transparante wijze verantwoording af in het jaarverslag over het gevoerde beleid. Doelstellingen zijn echter nog niet altijd concreet (SMART) benoemd.
Norm 62	het bestuur heeft overwegingen inzake MVB vastgelegd en maakt deze openbaar.	√	Op de website van het fonds onder beleggingsbeleid zijn de overwegingen inzake MVB na te lezen.
Norm 64	bestuur rapporteert in jaarverslag over naleving gedragscode, Code Pensioenfondsen en over evaluatie van het functioneren van het bestuur.	√	Het bestuur geeft adequaat invulling aan deze rapportage.

Norm	Uitwerking norm	√ / X	Opmerking van raad
Norm 65	bestuur heeft een makkelijk vindbare klachten- en geschillenprocedure en geeft in jaarverslag aan hoe de procedure heeft gewerkt en tot welke aanpassingen dat heeft geleid.	√	Op de website onder downloads in de rubriek reglementen en statuten is de klachten- en geschillenregeling te vinden. In het jaarverslag wordt het aantal ingediende klachten en behandelde geschillen gemeld alsmede wat ermee is gedaan. Tevens is aangegeven welke wijziging de procedure heeft ondergaan.

Aanbeveling

Ontwikkel een opvolgingsbeleid voor bestuursfuncties waarin het diversiteitsbeleid integraal wordt opgenomen. Werk daarbij uit dat het fonds voor geïnteresseerde mensen uit de sector de bereidheid heeft om een traject te faciliteren waarmee zij zich kunnen kwalificeren voor een bestuursrol.

5.2.9 Integraal risicomanagement

De raad is van oordeel dat het bestuur in 2019 goede stappen heeft gezet ten aanzien van de inrichting van het risicomanagement, onder meer door de explicitering van 1e en 2e lijns verantwoordelijkheden. Daarnaast is de raad van oordeel dat het bestuur terecht onderkent dat een verdere ontwikkeling van deze 1e lijn en 2e-lijns verantwoordelijkheid t.a.v. risicomanagement nodig is.

Aanbevelingen:

1. Verder vorm en inhoud geven aan de wijze waarop gestuurd wordt op proces- en risicobeheersing (inrichting) inclusief doorwerking in periodieke rapportages (o.a. Risk Dashboard).
2. Bepaal relevante triggers voor het uitvoeren van een ERB. De raad geeft in overweging deze in 2020 voor eerste maal uit te voeren op de meest relevante trigger.

5.2.10 Communicatie en transparantie

De communicatiecommissie is actief en houdt zich bezig met de juiste dingen. Er is voldoende countervailing power met name door kennis van de sector aanwezig om tegenwicht te bieden aan AZL.

Aanbeveling:

Overweeg om vaker een panel in te zetten om feedback te geven over de communicatie van het fonds. Ondanks dat dit een kleine groep betreft, levert het wel vaak hele concrete informatie op. Ook het inzetten van het verantwoordingsorgaan om feedback te geven kan nuttig zijn.

5.3 Verklaring inzake goedkeuring van het bestuursverslag en de jaarrekening

De raad van toezicht van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvoeding en Pluimveevlees verklaart, conform het gestelde in artikel 3, lid 6 van het Reglement van de raad van toezicht, goedkeuring te verlenen aan het besluit tot vaststelling van het bestuursverslag 2019 en de jaarrekening 2019.

5.4 Functioneren van de raad van toezicht in 2019

Alhoewel in het eerste kwartaal van 2019 de raad in oude samenstelling nog actief is geweest, heeft het accent toen vooral gelegen op het opstellen van de jaarrapportage over 2018. Per 1 oktober 2019 is de nieuwe raad gestart en is binnen de raad een werkaanpak afgesproken met verdeling van aandachtsgebieden over de drie interne toezichthouders. Daarbij is het oorspronkelijke door de vorige raad opgestelde toezichtplan voor 2019 als uitgangspunt genomen.

Tevens is voorbereiding getroffen voor het opstellen van een toezichtplan 2020 met daarin opgenomen een toezichtvisie, een toezichtkader, de toezichtprocessen en de focusthema's voor 2020 alsmede is een aanvang gemaakt met het uitwerken van een toetsings- of normenkader per hoofdproces. Dit toezichtplan 2020 zal na overleg met het bestuur en het verantwoordingsorgaan als basis gaan dienen voor de werkzaamheden van de raad in 2020.

Vooralsnog is wel bepaald welke bijeenkomsten leden van de raad in 2020 willen bijwonen om een directe impressie te krijgen van het functioneren van bepaalde gremia. Omdat de nieuwe raad nog bescheiden in actie is geweest heeft er in 2019 geen evaluatie plaats gevonden. Dat zal in het derde kwartaal van 2020 wel worden gedaan.

5.5 Toezichtplan 2020

De volgende standaard processen zijn onderworpen aan het toezicht door de raad:

- ◆ Opvolging aanbevelingen van externe toezichthouders, accountant, certificerend actuaire, SFH Internal audit, Compliance Officer en Verantwoordingsorgaan alsmede van de raad van toezicht zelf;
- ◆ Integriteit (cultuur en gedrag);
- ◆ Strategie van het fonds (missie, visie en strategische doelstellingen);
- ◆ Governance (inrichting organisatie fondsorganen en evaluatie bestuur);
- ◆ Financiële opzet (premie, korten, indexeren, herstel, grondslagen, waarderingen);
- ◆ Beleggingsbeleid;
- ◆ Risicobeheersing;
- ◆ Communicatiebeleid;
- ◆ Uitbestedingen;
- ◆ IT.

Daarenboven doen zich vanuit de dynamiek die de sector en het fonds ondergaat de volgende onderwerpen voor waar de raad in 2020 specifiek aandacht aan wil besteden:

Focus thema's 2020

1. Transitie VB naar BMO (uitbestedingen);
2. Oplossen bevindingen vanuit transitie naar AZL (uitbestedingen);
3. Onderzoek naar toekomstproof zijn van IT-systeem voor pensioenadministratie (inclusief kosten) (IT);
4. Keuzes te maken bij het nieuwe pensioenakkoord (strategie);
5. Adequate opzet en effectieve werking van de sleutelfuncties (governance);
6. Integrale doorvertaling van IORP II richtlijn (compliance);
7. Kortten of toch niet (financiële opzet en communicatie);
8. Toekomststrategie inclusief een worst case scenario (strategie).

Woerden, 18 juni 2020

Namens de raad van toezicht van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvlees en Pluimveevlees

Mevrouw C.M. van der Werf-de Koning,
Voorzitter raad van toezicht

5.6 Reactie van het bestuur op het verslag van de raad van toezicht

Het bestuur is de raad van toezicht dankbaar voor de inzet en in het bijzonder de wijze waarop de raad na de tegenslag in 2019 de draad heeft opgepakt en het verslag over 2019 heeft gemaakt. De nieuwe leden hebben zichzelf op korte termijn goed wegwijs gemaakt in het fonds. Het bestuur neemt de aanbevelingen van de raad ter harte en kijkt uit naar een voortzetting van de ingeslagen weg.

Woerden, 18 juni 2020

Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvoeding en Pluimveevlees

De heer J.E. Klijn
Werknemersvoorzitter

De heer J.R. Schepen
Werkgeversvoorzitter

6 Verslag van het verantwoordingsorgaan

6.1 Verslag van het verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan van het fonds bestaat uit vertegenwoordigers van deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers. De verhouding tussen het aantal leden namens werknemers en pensioengerechtigden is een afspiegeling van hun vertegenwoordiging in het pensioenfonds. Het verantwoordingsorgaan bestaat sinds 1 juli 2014 uit 9 leden: 6 leden namens werknemers, 2 leden namens pensioengerechtigden en 1 lid namens werkgevers.

Het verantwoordingsorgaan is op 31 december 2019 als volgt samengesteld:

Leden	Namens	Benoemd tot	Organisatie
De heer G.W.P. Biemans	werkgevers	1 juli 2022	COV
De heer F. van Diepen	werknemers	1 juli 2020	FNV
De heer J.A. van Heugten	werknemers	1 juli 2022	FNV
De heer F.J. van Koppenhagen	werknemers	1 juli 2020	FNV
De heer O.A.H. Mars	werknemers	1 juli 2020	FNV
De heer P. Peters	pensioengerechtigden	1 juli 2022	De Unie
De heer G.J. ter Schuur	werknemers	1 juli 2022	CNV Vakmensen
De heer S. Simion	werknemers	1 juli 2022	FNV
De heer P. van den Tillaart	pensioengerechtigden	1 juli 2020	CNV Vakmensen

Bij de beoordeling van het bestuur van het pensioenfonds heeft het verantwoordingsorgaan, als vertegenwoordiger van werknemers, gepensioneerden, slapers en werkgevers, met name oog voor deze thema's:

- ◆ evenwichtige belangenbehartiging;
- ◆ marktconforme regeling en premiestelling;
- ◆ communicatie;
- ◆ kwaliteit van besturen en werkwijze van het fonds.

Daar waar nuttig of nodig wijst het verantwoordingsorgaan het bestuur op deze belangrijke thema's. Als het verantwoordingsorgaan door het bestuur om advies wordt gevraagd, probeert het verantwoordingsorgaan dit advies tijdens de gezamenlijke vergadering met het bestuur te geven. Indien dit niet mogelijk is, wordt er schriftelijk advies uitgebracht. Het bestuur heeft een advieskalender opgesteld, zodat het verantwoordingsorgaan tijdig weet wanneer een advies gevraagd wordt. Dit komt de effectiviteit van de samenwerking ten goede.

De raad van toezicht verricht belangrijk werk als intern toezichtorgaan. Het oordeel van de raad weegt voor het verantwoordingsorgaan zwaar. Het verantwoordingsorgaan heeft regelmatig formeel en informeel overleg met de raad. Het verantwoordingsorgaan heeft in het boekjaar 2 maal met de raad van toezicht vergaderd. 2019 was een moeilijk jaar voor de raad van toezicht door het wegvallen van

2 gewaardeerde leden. Het verantwoordingsorgaan heeft zich gedurende 2019 ingezet voor het invullen van de ontstane vacatures en is verheugd dat de raad van toezicht sinds oktober 2019 weer op volle sterkte functioneert.

De grootste zorg van het verantwoordingsorgaan gaat uit naar de financiële positie, die in de laatste maanden van 2018 was verslechterd. Het jaar 2019 kende helaas niet de gehoopte verbetering van de financiële positie. De dreiging van kortingen van de pensioenen is daardoor groter geworden. Ten tijde van het schrijven van dit verslag zijn deze zorgen verder vergroot door de gevolgen van de COVID-19 pandemie.

In 2019 heeft het bestuur, naast de financiële positie, de aandacht gericht op de afronding van de transitie van de pensioenadministratie, het implementeren van IORP II en de selectie van de nieuwe fiduciër beheerder. Ook het communicatiejaarplan 2020 is vastgesteld. Het verantwoordingsorgaan houdt zich nadrukkelijk op het hoogte van het communicatiebeleid en de uitvoering ervan door het fonds.

De dienstverlening van de pensioenuitvoeringsorganisatie is na een stroeve start in 2018 gedurende 2019 verbeterd. Het verantwoordingsorgaan fungeert als klankbord voor het bestuur als het gaat om de ervaringen die leden van verantwoordingsorgaan en hun collega's hebben met de pensioenuitvoeringsorganisatie.

Het verantwoordingsorgaan heeft in het verslagjaar 5 maal vergaderd, 4 maal overleg gehad met het bestuur en 2 maal met de raad van toezicht. Daarnaast is er met name door de voorzitter een aantal malen informeel overleg geweest met (vertegenwoordigers van) deze organen. Ook heeft het verantwoordingsorgaan een gezamenlijke opleidingsdag gehad, onder begeleiding van een externe deskundige. Eén van de onderwerpen hierbij was vermogensbeheer. Een delegatie van het verantwoordingsorgaan is betrokken geweest bij een deelnemersbijeenkomst in het kader van maatschappelijk verantwoord beleggen. Tevens hebben enkele leden van het verantwoordingsorgaan een opleiding van SPO genoten om zich verder te bekwamen in hun rol. Leden van het verantwoordingsorgaan bezoeken ook met regelmaat bijeenkomsten van de Pensioenfederatie.

De heer Ter Schuur was gedurende het boekjaar voorzitter van het verantwoordingsorgaan. De heer Biemans fungeerde in 2019 als plaatsvervangend voorzitter. Er zijn in 2019 geen wijzigingen in de bezetting van het verantwoordingsorgaan geweest.

6.2 Bevindingen, oordeel en aanbevelingen

Net als in 2018 en voorgaande jaren waren dekkingsgraad en rentestand de altijd terugkerende punten van zorg. De hoge beleggingsrendementen in 2019 lijken op het eerste oog voor verbetering te zorgen. Echter doordat de rente verder daalde, daalde de dekkingsgraad toch in 2019. Het verantwoordingsorgaan blijft er van overtuigd dat het bestuur, en alle andere betrokkenen, er alles aan doen om de waarde van het fonds zo veel als mogelijk in stand te houden. Desondanks kijkt het verantwoordingsorgaan samen met het bestuur voortdurend kritisch naar de stand van zaken en het herstelplan. Het verantwoordingsorgaan is met het bestuur van mening dat het verlagen van pensioenen, indien enigszins mogelijk, voorkomen moet worden. Het verantwoordingsorgaan realiseert zich daarbij ook dat het moment dat verlagen van de pensioenen onvermijdelijk wordt, dichtbij is. Indien de dekkingsgraad aan het eind van 2020 niet gestegen is tot tenminste 104,4% is dat, uitgaande van het huidige financiële toetsingskader, het geval. Herstel zonder het verlagen van de pensioenen lijkt daarom in de huidige regelgeving niet mogelijk.

Het verantwoordingsorgaan heeft gedurende het jaar 2019 een aantal maal advies uitgebracht aan het bestuur. Onderwerpen waarover advies is uitgebracht, zijn:

- ◆ het herstelplan 2019;
- ◆ de rekenmethodiek voor de scenario's op het uniform pensioenoverzicht;
- ◆ de actuariële grondslagen en uitgangspunten voor de premie voor 2020;
- ◆ het beloningsbeleid;
- ◆ de klachten- en geschillenregeling;
- ◆ het niet verlenen van toeslagen per 1 januari 2020; en
- ◆ het communicatiejaarplan 2020.

Het bestuur heeft in alle gevallen het advies van het verantwoordingsorgaan opgevolgd.

Het verantwoordingsorgaan is van mening dat het bestuur in 2019:

- ◆ een degelijk en goed beleid heeft gevoerd;
- ◆ heeft gehandeld in overeenstemming met de statuten en reglementen;
- ◆ een goed vervolg heeft gegeven aan de transitie naar de nieuwe pensioenuitvoerder;
- ◆ een evenwichtige afweging heeft gemaakt inzake de premie en regeling;
- ◆ transparant communiceert over de financiële positie; en
- ◆ over het verslagjaar op degelijke wijze verantwoording aflegt in het jaarverslag.

Zoals uit het jaarverslag 2019 blijkt, blijft het fonds vol inzet aan de toekomst werken ondanks de moeilijke financiële positie.

Het verantwoordingsorgaan draagt hier graag een steentje aan bij. Als aandachtspunt voor de komende periode ziet het verantwoordingsorgaan de verdere verdieping van de relatie tussen het bestuur en het verantwoordingsorgaan, met speciale aandacht voor de communicatie met (gewezen) deelnemers en gepensioneerden van het fonds.

Het verantwoordingsorgaan is blij met de ondertekening van het IMVB convenant door het fonds. Het verantwoordingsorgaan blijft ook graag betrokken in de dialoog over de nadere invulling van het maatschappelijk verantwoord beleggen beleid. Het is belangrijk dat de keuzes die het fonds maakt op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen aansluiten bij de wensen en belangen van de bij het fonds aangesloten werkgevers en werknemers.

Tot slot vraagt het verantwoordingsorgaan bijzondere aandacht voor de gevolgen van de COVID-19 crisis waar de wereld op dit moment onder gebukt gaat en die het fonds ook sterk heeft getroffen. Het verantwoordingsorgaan realiseert zich dat een voor iedereen zichtbare impact onvermijdelijk is, maar benadrukt daarbij dat transparante communicatie en een evenwichtige afweging van belangen ook in dergelijke tijden cruciaal blijft.

Het verantwoordingsorgaan is het bestuur, met name de voorzitters, en de pensioenuitvoeringsorganisatie erkentelijk voor de geleverde inspanningen ten bate van het pensioenfonds. Er wordt een constructief beleid gevoerd, onder omstandigheden die verre van ideaal genoemd kunnen worden.

Woerden, 18 juni 2020.

Namens het verantwoordingsorgaan van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvoeding en Pluimveevlees

De heer G.J. Ter Schuur
Voorzitter verantwoordingsorgaan

6.3 Reactie van het bestuur op het verslag van het verantwoordingsorgaan

Het bestuur is het verantwoordingsorgaan dankbaar voor de positieve en tegelijkertijd kritische bijdrage gedurende en na afloop van het verslagjaar. Naar aanleiding van het positieve oordeel van het verantwoordingsorgaan heeft het bestuur geen verdere opmerkingen. Het bestuur hoopt ook in het lopende verslagjaar het positieve oordeel van het verantwoordingsorgaan waar te maken en de goede samenwerking met het verantwoordingsorgaan voort te kunnen zetten. De aanbevelingen van het verantwoordingsorgaan hebben daarbij de aandacht van het bestuur.

Woerden, 18 juni 2020

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvoeding en Pluimveevlees

De heer J.E. Klijn
Werknemersvoorzitter

De heer J.R. Schepen
Werkgeversvoorzitter

7 Jaarrekening

In dit hoofdstuk presenteert het bestuur van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvoeding en Pluimveevlees statutair gevestigd te 's-Gravenhage de jaarrekening over boekjaar 2019 eindigend op 31 december 2019. In hoofdstuk 8 Overige gegevens volgen de verklaringen van de certificerend actuaire en van de accountant van het pensioenfonds. De in dit hoofdstuk vermelde bedragen zijn in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

7.1 Balans per 31 december

(na bestemming saldo; in duizenden euro)

Activa	2019	2018
Beleggingen voor risico pensioenfondsen [1]		
Vastgoedbeleggingen	123	322
Aandelen	1.216.780	908.469
Vastrentende waarden	2.033.100	1.771.110
Derivaten	16.448	9.919
Overige beleggingen	39.824	40.485
	3.306.275	2.730.305
Vorderingen en overlopende activa [2]	35.460	24.155
Liquide middelen [3]	9.353	11.183
Totaal activa	3.351.088	2.765.643

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2019	2018
Stichtingskapitaal en reserves [4]		
Beleidsreserve	-254.411	-186.794
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [5]	3.384.400	2.768.748
Langlopende schuld (uit hoofde van VPL) [6]	205.129	163.158
Kortlopende schulden en overlopende passiva [7]	15.970	20.531
Totaal passiva	3.351.088	2.765.643

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

7.2 Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2019	2018
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen [8]		
Directe beleggingsopbrengsten	-9.109 ¹⁾	21.294
Indirecte beleggingsopbrengsten	478.777	-79.995
Directe kosten van vermogensbeheer	-861	-1.014
	468.807	-59.715
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [9]	125.469	104.583
Saldo van overdrachten van rechten [10]	1.288	0
Pensioenuitkeringen [11]	-40.730	-38.842
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen [12]		
Pensioenopbouw	-121.571	-100.806
Toevoeging voorziening kosten	-2.675	-2.218
Indexering en overige toeslagen	0	0
Rentetoevoeging	6.742	6.945
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	40.863	38.585
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	879	826
Wijzigen marktrente	-551.122	-141.834
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-1.377	0
Mutaties uit hoofde van sterfte	1.984	1.425
Mutaties uit hoofde van arbeidsongeschiktheid	-12.251	-4.341
Reguliere mutaties	-88	1.524
Wijziging actuariële grondslagen	31.885	35.039
Inkoop uit VPL	-8.921	-9.632
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	0	-7.579
	-615.652	-182.066

1) De negatieve directe beleggingsopbrengst wordt veroorzaakt door de toerekening van rendement aan de VPL-schuld.

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2019	2018
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [13]	-5.131	-5.447
Overige baten en lasten [14]	-1.668	-438
Saldo van baten en lasten	-67.617	-181.925
Bestemming van het saldo		
Beleidsreserve	-67.617	-181.925
	-67.617	-181.925

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

7.3 Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2019	2018
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	113.267	120.178
Overgenomen pensioenverplichtingen	1.540	0
Overige	382	0
	115.189	120.178
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen	-40.697	-38.817
Overgedragen pensioenverplichtingen	-238	0
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-5.649	-4.059
Overige	0	-133
	-46.584	-43.009
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Verkopen en aflossingen beleggingen	975.693	659.611
Directe beleggingsopbrengsten	54.124	10.045
	1.029.817	669.656
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-1.099.391	-745.169
Kosten van vermogensbeheer	-861	-1.014
	-1.100.252	-746.183
Mutatie liquide middelen	-1.830	642
Saldo liquide middelen 1 januari	11.183	10.541
Saldo liquide middelen 31 december ¹⁾	9.353	11.183

1) Inclusief saldo depotbanken.

7.4 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

Het doel van de Stichting Bpf voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvoeding en Pluimveevlees, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 41150818, statutair gevestigd te 's Gravenhage (hierna het 'fonds') is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden. Deze doelstelling is nader uitgewerkt in onder andere de statuten, het pensioenreglement, de uitvoeringsovereenkomst en de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota. Het fonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van de in de branche verplicht gestelde aangesloten werkgevers.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2019, dat is geëindigd op 31 december 2019. De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving in het bijzonder Richtlijn 610. De bedragen opgenomen in de jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven. Het bestuur heeft op 18 juni 2020 de jaarrekening opgemaakt.

Continuïteitsveronderstelling

Deze jaarrekening is opgesteld op basis van continuïteitsveronderstellingen.

Schattingswijzigingen 2019

Ons fonds heeft in 2019 uitgebreid onderzoek gedaan naar de fondsgrondslagen. Dit heeft geresulteerd in de volgende schattingswijzigingen:

Het bestuur heeft besloten tot aanpassing van de ervaringssterfte. Dit is in 2019 verantwoord als een schattingswijziging. Ultimo 2019 is de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds verlaagd met 10.409 als gevolg van deze schattingswijziging.

Verder heeft het bestuur besloten om over te gaan van een vaste partnerfrequentie van 100% naar leeftijdsafhankelijke partnerfrequenties gebaseerd op de eigen fondswaarnemingen. Dit is in 2019 verantwoord als een schattingswijziging. Ultimo 2019 is de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds verlaagd met 28.089 als gevolg van deze schattingswijziging.

Tenslotte is in 2019 besloten om de kostenvoorziening te verhogen van 2,2% naar 2,4%. Dit is in 2019 verantwoord als een schattingswijziging. Ultimo 2019 is de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds verhoogd met 6.613 als gevolg van deze schattingswijziging.

Het totaal van deze drie schattingswijzigingen heeft geresulteerd in een verlaging van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds van 31.885 als gevolg van deze schattingswijzigingen en is per saldo als in het resultaat van 2019 verwerkt.

Algemene grondslagen

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden

verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post “nog af te wikkelen transacties”. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief transactiekosten, provisies, valutakoersverschillen, e.d. worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

Specifieke grondslagen

Beleggingen voor risico fonds

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde, slechts indien de reële waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Overlopende activa en passiva alsmede liquiditeiten vermogensbeheer worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Het verschil tussen reële waarde en nominale waarde is bij deze activa en passiva in het algemeen gering.

Participaties in beleggingspools en -instellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor die onderliggende beleggingen (look-through benadering). Bij gemengde beleggingsfondsen wordt aangesloten bij de hoofdcategorie, bepaald op basis van reële waarde.

Financiële instrumenten worden gebruikt ter afdekking van beleggingsrisico's en het realiseren van het vastgelegde beleggingsbeleid. De derivatenposities zijn opgenomen als een afzonderlijke beleggingscategorie. Derivaten die deel uitmaken van een beleggingsfonds zijn opgenomen in de beleggingscategorie waarin dit beleggingsfonds is gerubriceerd.

Vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerde vastgoedfondsen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de beurskoers per balansdatum. Niet-beursgenoteerde beleggingen in vastgoedfondsen worden gewaardeerd op het aandeel in de reële waarde van de onderliggende beleggingen. Indien de waarderingsgrondslagen van vastgoedfondsen afwijken, wordt de waardering zo mogelijk aangepast aan de waarderingsgrondslagen van het pensioenfonds.

Aandelen

Aandelen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Van beursgenoteerde aandelen is dit de beurswaarde. Voor niet beursgenoteerde participaties in aandelenfondsen is dit de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden worden gewaardeerd tegen reële waarde inclusief opgelopen rente. Van ter beurze genoteerde vastrentende waarden is dit de beurswaarde per balansdatum. Voor niet ter beurze genoteerde participaties in vastrentende waardenfondsen is dit de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Participaties in niet beursgenoteerde beleggingsfondsen die beleggen in hypothecaire leningen worden gewaardeerd tegen reële waarde. De reële waarde is berekend door middel van de "discounted cash flow"-methode (hierna: DCFmodel). Bij de reële waarde berekening is uitgegaan van een aantal parameters c.q. veronderstellingen met betrekking tot de disconteringsvoet en de verwachte kasstroom.

De disconteringsvoet bestaat uit een basisrente gelijk aan de euroswapcurve plus opslagen voor type onderpand, soort financiering en risicocategorie. De verwachte kasstroom is de te ontvangen rente en aflossing op basis van het gewogen gemiddelde moment van ontvangst inclusief het vervroegd aflossingsrisico. De gehanteerde parameters in het DCFmodel zijn ultimo boekjaar geactualiseerd.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd tegen reële waarde, te weten de relevante marktnotering of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen.

Derivaatcontracten met een negatieve waarde worden in de balans onder de overige schulden en overlopende passiva verantwoord.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Na de eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Overige activa

Onder overige activa worden onder meer liquide middelen opgenomen voor zover dit onmiddellijk opeisbare banktegoeden betreft. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties.

Stichtingskapitaal en reserves

Algemeen

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het fonds en risico deelnemers en overige technische

voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen. In de toelichting wordt opgenomen het krachtens de Pensioenwet minimaal vereiste eigen vermogen volgens de in het Besluit financieel toetsingskader voorgeschreven berekeningsmethodiek en het surplusvermogen.

Beleidsreserve

De beleidsreserve is bedoeld om alle niet-beleggingsrisico's op te vangen. Dit betreft onder andere operationele risico's, inflatierisico en actuariële risico's. Deze algemene reserve wordt gevoerd door het resultaat, nadat de beleggingsreserve op het juiste niveau is gebracht.

Technische voorzieningen voor risico fonds

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds wordt gewaardeerd tegen reële waarde conform de grondslagen van het fonds. De reële waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toeslag)toezeggingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds is uitgegaan van het op de balansdatum geldende actuariële en bedrijfstechnische nota (Abtn) en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of op de opgebouwde pensioenaanspraken toeslagverlening kan worden toegepast. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor toeslagbesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de toekomstige opbouw waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2019:

Overlevingstafels

Prognosetafel AG2018 (startjaar 2020), waarbij de sterftekansen zijn vermenigvuldigd met een factor om het verschil tussen de ervaringssterfte van het fonds en de algehele sterfte in de generatietafel tot uitdrukking te brengen. De door het fonds gehanteerde ervaringssterfte is gebaseerd op de populatie van het fonds, jaarlijks gemonitord en is in 2019 herzien.

Partnerfrequentie

Voor de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor nog niet ingegane partnerpensioenen wordt uitgegaan van leeftijdsafhankelijke partnerfrequenties gebaseerd op de eigen fondswaarnemingen. Na de pensionering neemt de reservering af met de verwachte sterftekansen van de partner.

Leeftijdsverschil man-vrouw

De leeftijd van de vrouwelijke respectievelijk mannelijke partner van de deelnemer is 3 jaar lager respectievelijk hoger gesteld dan die van de deelnemer.

Voorziening voor uitgesteld wezenpensioen

De lasten van nog niet ingegaan wezenpensioen zijn gesteld op 3,5% van de lasten van het nog niet ingegaan bij de vaststelling van de lasten ter zake van ingegaan wezenpensioen wordt verondersteld dat het pensioen moet worden uitgekeerd tot de 18-jarige leeftijd, waarbij geen rekening wordt gehouden met sterftekansen.

Voorziening voor toekomstige excassokosten

Voor de dekking van toekomstige kosten wordt de netto voorziening verhoogd met 2,4% (2018: 2,2%).

Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten

Voor (gewezen) deelnemers is 90% van de contante waarde van de toekomstige pensioenopbouw in de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen.

IBNR

Deze bedraagt 0,9% van de som van de pensioengrondslagen van vorig jaar en van het huidige boekjaar.

Onvindbaren

Voor pensioen dat nog niet is ingegaan (ouderdomspensioen vanaf pensioeningangsdatum en partnerpensioen van reeds overleden deelnemers) omdat de deelnemer/partner onvindbaar is of niet reageert, wordt de reservering vanaf de beoogde ingangsdatum de eerste vier jaar volledig in stand gehouden. Na deze vier jaar valt de reservering vrij ten gunste van het fonds.

Prepensioen

Prepensioenrechten die door middel van een collectieve waardeoverdracht zijn overgenomen van Stichting Prepensionering Vleeswaren- en Gemaksvleesindustrie (PPVGI). Deze prepensioenrechten zijn opgebouwd op grond van het voormalige reglement van PPVGI.

Langlopende schuld (uit hoofde van VPL)

De VPL overgangsregelingen zijn door CAO partijen vastgesteld en opgenomen in het pensioenreglement. De overgangsregelingen worden uitgevoerd door het fonds. De langlopende schuld uit hoofde van VPL betreft de gefactureerde premie VPL. Hieraan worden de beleggingsresultaten toegevoegd, de inkoopsom van de extra pensioenaanspraken wordt onttrokken aan deze schuld. De verwerking van de VPL regeling vindt op de hiervoor beschreven wijze plaats teneinde vermenging van pensioenvermogen met VPL-gelden tegen te gaan.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Na de eerste verwerking worden schulden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Dekkingsgraad

De (nominale) dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden en minus de langlopende schulden uit hoofde van VPL te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

Reële beleidsdekkingsgraad

In de reële beleidsdekkingsgraad wordt de verwachte stijging van de prijzen meegenomen als pensioenverplichting. Een reële beleidsdekkingsgraad van 100% wil zeggen dat het fonds volledig kan indexeren met de prijsinflatie conform een toekomstbestendig indexatiebeleid. Een toekomstbestendig indexatiebeleid houdt in dat er mag geïndexeerd worden vanaf een beleidsdekkingsgraad van 110% en is alleen toegestaan als er voldoende vermogen is om deze indexatie ook in de toekomst te kunnen verlenen.

Beleidsdekkingsgraad

Onder het FTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen twaalf maanden en is daarmee minder afhankelijk van dagkoersen.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen voor risico fonds (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten

(In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als indirecte beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen. Verkoopkosten worden verantwoord als onderdeel van de herwaarderingen.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden en soortgelijke opbrengsten. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe en de daaraan toegerekende interne kosten verstaan.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen, en dergelijke.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw is de contante waarde van de pensioenaanspraken die toegekend zijn in het boekjaar.

Indexeringen en overige toeslagen

De toeslagen betreffen verhogingen van lopende uitkeringen.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo boekjaar berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de technische voorziening. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen in de verslagperiode.

Jaarlijks wordt 2,4% van de pensioenopbouw en de inkomende waardeoverdrachten toegevoegd aan de technische voorziening ten behoeve van de pensioenuitvoeringskosten. Daarnaast valt 2,4% van de uitkeringen, afkopen en uitgaande waardeoverdrachten vrij uit de technische voorziening ten behoeve van pensioenuitvoeringskosten (excassokosten).

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Hieronder zijn opgenomen de aan het verslagjaar toe te rekenen overdrachtswaarde van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken met betrekking tot de actuariële waarde.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt hieronder verantwoord.

Wijziging actuariële uitgangspunten

Mutatie technische voorzieningen uit hoofde van wijziging actuariële uitgangspunten heeft betrekking op aanpassing van de ervaringssterfte, wijziging partnerfrequentie en de verhoging van de kostenvoorziening. Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de toelichting in de grondslagen inzake schattingswijzigingen.

Inkoop uit hoofde van VPL-regeling

De inkoop van de onvoorwaardelijke aanspraken vanuit de VPL-regeling vindt plaats op basis van de grondslagen voor de premie van de basisregeling, in 2019 zonder hantering van een solvabiliteitsopslag vanwege het feit dat de dekkingsgraad lager dan 100% was.

Saldo overdrachten van rechten voor risico fonds

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

Grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld overeenkomstig de directe methode. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

7.5 Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfonds

Categorie	Stand ultimo 2018	Aankopen	Verkopen	Gerealiseerde en niet gerealiseerde koers- verschillen	Stand ultimo 2019
Vastgoedbeleggingen					
Vastgoed beleggingsfondsen	322	0	-181	-18	123
Aandelen					
Aandelen beleggingsfondsen	908.469	303.493	-246.809	251.627	1.216.780
Vastrentende waarden					
Staatsobligaties	105.192	118.526	-99.736	10.955	134.937
Bedrijfsobligaties	3.296	25.169	-8.609	748	20.604
Vastrentende beleggingsfondsen	1.662.609	130.065	-158.348	242.434	1.876.760
Inflation linked bonds	13	1.059	-13	-260	799
	1.771.110	274.819	-266.706	253.877	2.033.100
Derivaten					
Valutaderivaten	-4.327	106.384	-60.958	-29.916	11.183
Rentederivaten	224	2.189	-2.651	1.814	1.576
Kredietderivaten	0	529	-529	0	0
Creditdefaultwaps	12	26	-79	78	37
	-4.091	109.128	-64.217	-28.024	12.796
Overige beleggingen					
Alternatieve investeringen	40.485	411.951	-413.426	814	39.824
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds	2.716.295	1.099.391	-991.339	478.276	3.302.623
Derivaten met een negatieve waarde (passiva zijde)					
Derivaten	14.010				3.652
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds passiva zijde	14.010				3.652
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds activa zijde	2.730.305	1.099.391	-991.339	478.276	3.306.275

Er zijn geen directe beleggingen in gelieerde ondernemingen.

Van het totaal van de beleggingen is een bedrag van 205.129 verantwoord onder de VPL-regeling (2018: 163.158). Dit saldo wordt niet separaat belegd en maakt onderdeel uit van de totale beleggingen.

Methodiek bepaling marktwaarde

Niveau 1: Genoteerde marktprijzen. Beleggingen met genoteerde marktprijzen worden verhandeld op een actieve markt.

Niveau 2: Onafhankelijke taxaties.

Niveau 3: NCW-berekening. De netto contante waarde methode wordt gehanteerd voor de derivatenportefeuille.

Niveau 4: Andere methode. Voor fondsbeleggingen in vastrentende waarden, aandelen, vastgoed en hedgefondsen wordt de waardering bepaald op basis van de laatst ontvangen fondsrapportages.

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Stand ultimo 2019
31 december 2019					
Vastgoedbeleggingen	0	0	0	123	123
Aandelen	0	0	0	1.216.780	1.216.780
Vastrentende waarden	156.341	0	0	1.876.759	2.033.100
Derivaten	0	0	12.796	0	12.796
Overige beleggingen	39.824	0	0	0	39.824
Totaal belegd vermogen	196.165	0	12.796	3.093.662	3.302.623

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Stand ultimo 2018
31 december 2018					
Vastgoedbeleggingen	0	0	0	322	322
Aandelen	0	0	0	908.469	908.469
Vastrentende waarden	108.501	0	0	1.662.609	1.771.110
Derivaten	0	0	-4.091	0	-4.091
Overige beleggingen	40.485	0	0	0	40.485
Totaal belegd vermogen	148.986	0	-4.091	2.571.400	2.716.295

	2019	2018
[2] Vorderingen en overlopende activa		
Vorderingen op aangesloten ondernemingen	31.286 ¹⁾	14.082
Vorderingen op deelnemers van het pensioenfonds	21	20
Vorderingen inzake beleggingen		
◆ Lopende intrest	2.765	4.251
◆ Te vorderen dividendbelasting	503	1.524
◆ Collateral	885	4.278
Subtotaal	4.153	10.053
Totaal vorderingen en overlopende activa	35.460	24.155
Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.		
[3] Liquide middelen		
Depotbanken	5.052	3.947
ING Bank N.V.	4.301	7.236
	9.353	11.183
De liquide middelen staan ter vrije beschikking van het fonds. Pensioenfonds VLEP heeft een kredietfaciliteit bij ING van € 2,5 miljoen die ultimo boekjaar niet benut is.		
Totaal activa	3.351.088	2.765.643

1) Ultimo 2019 was er een hoger bedrag aan eindafrekeningen dan voorgaand jaar. Er is rekening gehouden met het debiteurenrisico.

Passiva

[4] Stichtingskapitaal en reserves

Algemene reserve

Stand per 1 januari

Saldobestemming boekjaar

	2019	2018
	-186.794	-4.869
	-67.617	-181.925

Stand per 31 december

-254.411 **-186.794**

De minimaal vereiste dekkingsgraad bedraagt

104,4% 104,7%

De vereiste dekkingsgraad bedraagt

117,0% 118,3%

De beleidsdekkingsgraad is

91,5% 98,7%

De aanwezige dekkingsgraad is

92,5% 93,3%

De dekkingsgraad is als volgt berekend: (Totale activa +/- schulden) / Technische voorzieningen * 100%.

Het pensioenvermogen bedraagt:

3.129.989 2.581.954

Onder het nFTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen twaalf maanden en is daarmee minder afhankelijk van dagkoersen.

Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan de dekkingsgraad op basis van het vereist eigen vermogen is er sprake van een tekort.

De solvabiliteit van het pensioenfonds is niet toereikend. Er is sprake van een tekort. Voor de berekening van het vereist eigen vermogen wordt gebruik gemaakt van het standaard model van DNB.

Het fonds heeft in 2019 een herstelplan ingediend bij DNB, waarin wordt aangetoond dat de beleidsdekkingsgraad binnen de gekozen hersteltermijn van tien jaar herstelt tot het niveau van de vereiste dekkingsgraad. Dit herstelplan voorzag voor ultimo 2019 een beleidsdekkingsgraad van 94,3%, terwijl de werkelijke beleidsdekkingsgraad van 91,5% lager is. Het fonds heeft in het eerste kwartaal van 2020 het herstelplan geactualiseerd. Uit deze actualisatie blijkt dat het fonds naar verwachting binnen de gekozen hersteltermijn herstelt naar de vereiste dekkingsgraad, mits er gedurende de gehele hersteltermijn van twaalf jaar geen toeslagen worden verleend.

Voor het fonds geldt daarnaast de situatie dat de beleidsdekkingsgraad zich voor het vijfde opeenvolgende meetmoment onder het niveau van de minimaal vereiste dekkingsgraad bevindt. Er geldt de regel dat de beleidsdekkingsgraad niet langer dan zes achtereenvolgende meetmomenten lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad mag zijn. Dit betekent dat de beleidsdekkingsgraad uiterlijk op 31 december 2020 hoger dan of gelijk moet zijn aan de minimaal vereiste dekkingsgraad ad 104,4%. Op basis van de actualisatie van het herstelplan wordt dit naar verwachting niet gerealiseerd en is er naar verwachting een korting nodig.

Technische voorzieningen

[5] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

	2019	2018
Stand per 1 januari	2.768.748	2.586.682
Het verloop van de voorziening is als volgt:		
Pensioenopbouw	121.571	100.806
Toevoeging voorziening kosten	2.675	2.218
Indexering en overige toeslagen	0	0
Rentetoevoeging	-6.742	-6.945
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-40.863	-38.585
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-879	-826
Wijzigen marktrente	551.122	141.834
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	1.377	0
Mutaties uit hoofde van sterfte	-1.984	-1.425
Mutaties uit hoofde van arbeidsongeschiktheid	12.251	4.341
Reguliere mutaties	88	-1.524
Wijziging actuariële grondslagen	-31.885	-35.039
Inkoop uit VPL	8.921	9.632
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	0	7.579
Stand per 31 december	3.384.400	2.768.748
De voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is als volgt opgebouwd		
Actieve deelnemers	1.602.695	1.310.888
Gewezen deelnemers	1.108.019	851.736
Pensioengerechtigden	664.383	597.352
IBNR	9.303	8.772
	3.384.400	2.768.748
Totaal technische voorzieningen	3.384.400	2.768.748

Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

[6] Langlopende schuld (uit hoofde van VPL)

Stand per 1 januari

Premies

Overige stortingen

Toekenningen (aanspraken)

Uitvoeringskosten

Rendement

Stand per 31 december

De VPL-overgangsregelingen zijn door cao-partijen vastgesteld en opgenomen in het pensioenreglement. De overgangsregelingen worden uitgevoerd door het fonds. De beleggingen m.b.t. de VPL-overgangsregelingen maken onderdeel uit van de beleggingen voor risico pensioenfonds. De specificatie van de langlopende schuld inzake VPL per sector is als volgt:

	2019	2018
Stand per 1 januari	163.158	144.349
Premies	17.952	30.374
Overige stortingen	2.077	1.575
Toekenningen (aanspraken)	-8.921	-9.632
Uitvoeringskosten	-10	-9
Rendement	30.873	-3.499
Stand per 31 december	205.129	163.158

	Versvlees	Vleeswaren	Gemaks-voeding	Pluimvee	Totaal
Stand per 1 januari 2019	72.623	31.058	32.399	27.078	163.158
Premies	10.991	3.318	154	3.489	17.952
Overige stortingen	0	0	0	2.077	2.077
Toekenningen (aanspraken)	-4.256	-1.810	-1.510	-1.345	-8.921
Uitvoeringskosten	0	0	0	-10	-10
Rendement	13.906	5.821	5.805	5.341	30.873
Stand per 31 december 2019	93.264	38.387	36.848	36.630	205.129

	Versvlees	Vleeswaren	Gemaks-voeding	Pluimvee	Totaal
Stand per 1 januari 2018	62.205	28.962	31.010	22.172	144.349
Premies	16.380	5.076	3.659	5.259	30.374
Overige stortingen	0	0	0	1.575	1.575
Toekenningen (aanspraken)	-4.428	-2.297	-1.549	-1.358	-9.632
Uitvoeringskosten	0	0	0	-9	-9
Rendement	-1.534	-683	-721	-561	-3.499
Stand per 31 december 2018	72.623	31.058	32.399	27.078	163.158

	2019	2018
[7] Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Negatieve derivaten	3.652	14.010
Nog af te wikkelen beleggingstransacties	92	0
Collateral	10.221	0
Schulden aan aangesloten ondernemingen	225	4.280
Belastingen en sociale premies	837	801
Schulden inzake pensioenuitvoerings- en administratiekosten	930	1.438
Schulden aan deelnemers van het pensioenfonds	1	2
Overlopende passiva	12	0
	15.970	20.531
De kortlopende schulden en overlopende passiva hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.		
Totaal passiva	3.351.088	2.765.643

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Contractuele verplichtingen

Het pensioenfonds heeft een uitbestedingovereenkomst afgesloten met AZL N.V. voor de toekomstige pensioenuitvoering. Verder heeft het fonds overeenkomsten van vermogensbeheer gesloten met BMO Asset Management Netherlands B.V. met een onbepaalde looptijd. Daarnaast is er een overeenkomst voor de administratie- en custodiadienstverlening met Northern Trust.

Investerings- en stortingsverplichtingen

Er zijn geen investerings- of stortingsverplichtingen.

Voorwaardelijke verplichtingen

Per jaareinde lopen er geen juridische procedures tegen het pensioenfonds en heeft het pensioenfonds wel juridische procedures aangespannen tegenover derden.

Gebeurtenissen na balansdatum

Eind 2019 stak COVID-19 voor het eerst de kop op in China. In maart 2020 kreeg het ook stevige voet aan de grond in Europa en daarmee in Nederland. Om het virus in te dammen en de gezondheid van mensen te beschermen, hebben veel landen drastische maatregelen moeten nemen. Deze maatregelen raken het dagelijks leven van alle mensen.

De uitbraak van COVID-19 heeft ook economische gevolgen. Zowel grote als kleine bedrijven worden hard geraakt door deze crisis. De onzekerheid die dat met zich meebrengt, heeft gevolgen voor de financiële markt en daarmee voor de financiële positie van pensioenfonds.

Het effect van de crisis rondom COVID-19 is niet te isoleren. We kunnen wel bekijken wat er met de dekkingsgraad van het pensioenfonds is gebeurd. Eind februari 2020 werd die nog nauwelijks geraakt door de COVID-19-crisis. De dekkingsgraad van het

fonds was toen 85,64%. Bij het vaststellen van de jaarrekening is de crisis nog niet ten einde. De dekkingsgraad eind mei 2020 bedraagt 82,52%. Hoewel de COVID-19-crisis niet de enige oorzaak van deze daling van 3,12% hoeft te zijn, geeft dit wel een indicatie van de financiële impact op het pensioenfonds gedurende deze periode.

Verder zijn er na balansdatum geen gebeurtenissen geweest van dien aard dat een wezenlijk ander beeld zou ontstaan van de financiële positie per einde 2019 dan op grond van dit verslag kan worden verkregen.

7.6 Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden

In de kosten is in 2019 een bedrag ad 410 (2018: 417) aan bestuursvergoedingen opgenomen.

Personeel

Gedurende het boekjaar 2019 had het fonds, evenals in 2018 geen personeelsleden in dienst.

Belastingen

De activiteiten van het fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Baten en lasten	2019	2018
[8] Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds		
Directe beleggingsopbrengsten		
Vastgoedbeleggingen	0	5
Aandelen	2.468	911
Vastrentende waarden	17.900	15.885
Derivaten	98	242
Liquide middelen	1.017	538
Rebates	79	201
Rente aangesloten ondernemingen	203	14
Rendementstoerekening VPL	-30.873	3.499
Overige	-1	-1
Totaal directe beleggingsopbrengsten	-9.109	21.294
Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Gerealiseerde en niet gerealiseerde koersverschillen</i>		
Vastgoedbeleggingen	-18	-117
Aandelen	251.627	-67.485
Vastrentende waarden	253.877	25.285
Derivaten	-28.024	-37.672
Overige beleggingen	814	-389
Valutaverschillen	501	383
	478.777	-79.995
In de indirecte beleggingsopbrengsten zijn de indirecte kosten opgenomen die via de beleggingsfondsen rechtstreeks ten laste van het beleggingsrendement zijn gebracht. Deze kosten zijn verdisconteerd in de koersen van de betreffende beleggingsfondsen.		

	2019	2018
Directe kosten van vermogensbeheer		
◆ Fiduciair kosten	-171	-327
◆ Toerekening vanuit uitvoeringskosten	-614	-627
◆ Beleggingsadviseur	-76	-60
Totaal directe kosten vermogensbeheer	-861	-1.014
De directe kosten vermogensbeheer omvatten de zichtbare ('directe') kosten die het fonds op factuurbasis betaalt. De transactiekosten zijn gesaldeerd met de beleggingsopbrengsten. De transactiekosten zijn verrekend in de aan- en verkoopprijzen en bedragen over het verslagjaar 1.915 (2018: 2.061).		
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	468.807	-59.715
[9] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers		
Pensioenpremie werkgevers en werknemers	116.548	93.602
Excedent premies	0	1.349
Inkoopsommen toekenning VPL aanspraken	8.921	9.632
	125.469	104.583
De totale bijdrage van werkgevers en werknemers aan de basisregeling bedraagt per sector het volgende percentage van de loonsom:		
Feitelijke premies Gemaksvoeding	22,99%	24,29%
Feitelijke premies Vers vlees	27,08%	26,08%
Feitelijke premies Pluimvee	24,30%	23,30%
Feitelijke premies Vleeswaren	24,45%	23,45%
De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord.		
Zuiver kostendeekkende premie	164.443	138.024
Gedempte kostendeekkende premie	107.259	94.702
Feitelijke premie	116.548	94.951
De zuiver kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	135.411	112.958
Opslag in stand houden vereist vermogen	24.780	20.445
Opslag voor uitvoeringskosten	4.252	4.621
Voorwaardelijke onderdelen	0	0
	164.443	138.024

	2019	2018
De gedempte premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	61.745	53.698
Opslag in stand houden vereist vermogen	11.299	9.719
Opslag voor uitvoeringskosten	4.252	4.621
Voorwaardelijke onderdelen	29.963	26.664
	107.259	94.702
De feitelijke premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	61.745	53.698
Opslag in stand houden vereist vermogen	11.299	9.719
Opslag voor uitvoeringskosten	4.252	4.621
Voorwaardelijke onderdelen	29.963	26.664
Premiemarge	9.289	249
	116.548	94.951
[10] Saldo van overdrachten van rechten		
Overgenomen pensioenverplichtingen	1.527	0
Overgedragen pensioenverplichtingen	-239	0
	1.288	0
[11] Pensioenuitkeringen		
Ouderdomspensioen	-31.396	-29.501
Partnerpensioen	-8.095	-7.813
Wezenpensioen	-205	-220
Prepensioen	-130	-195
Afkoopsommen	-904	-1.113
	-40.730	-38.842

	2019	2018
[12] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Pensioenopbouw	-121.571	-100.806
Toevoeging voorziening kosten	-2.675	-2.218
Indexering en overige toeslagen	0	0
Rentetoevoeging	6.742	6.945
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	40.863	38.585
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	879	826
Wijzigen marktrente	-551.122	-141.834
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-1.377	0
Mutaties uit hoofde van sterfte	1.984	1.425
Mutaties uit hoofde van arbeidsongeschiktheid	-12.251	-4.341
Reguliere mutaties	-88	1.524
Wijziging actuariële grondslagen	31.885	35.039
Inkoop uit VPL	-8.921	-9.632
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	0	-7.579
	-615.652	-182.066
[13] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratie AZL	-2.965	-3.375
Administratie Syntrus Achma	-2	0
Transitiekosten Syntrus Achma in verband met overgang naar AZL	-712	-590
Toerekening vanuit VPL	10	9
Bestuursbureau	-771	-620
Bestuurskosten	-410	-417
Raad van Toezicht	-33	-56
Contributies en bijdragen	-280	-237
Communicatiekosten	-48	-136
Overige advieskosten	-133	-219
Overige kosten	-35	-48
Accountant		
◆ Controle van de jaarrekening ¹⁾	-90	-54
◆ Fiscaal advies	-28	-26
◆ Andere controle opdrachten	-2	-41
Totaal accountant	-120	-121

1) De kosten voor de controle jaarrekening 2019 bedragen 83. Het verschil ten opzichte van boekjaar 2018 wordt veroorzaakt door een vrijval in boekjaar 2018 van een reservering uit voorgaande jaren.

	2019	2018
Actuaris		
◆ Jaarwerk en certificering	-35	-33
◆ Overige (advies)werkzaamheden	-211	-231
Totaal actuaris	-246	-264
Toerekening uitvoeringskosten aan vermogensbeheer	614	627
	-5.131	-5.447
[14] Overige baten en lasten		
Mutatie voorziening dubieuze debiteuren	-1.876	-306
Door het fonds in rekening gebrachte boetes bij aangesloten ondernemingen	131	0
Doorbelasting invorderingskosten en proceskosten ¹⁾	251	0
Overige	-174	-132
	-1.668	-438
Saldo van baten en lasten	-67.617	-181.925

1) Dit betreft een vergoeding van de tegenpartij voor eerder gemaakte invorderingskosten en proceskosten bij een gerechtelijke procedure.

Bestemming saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds.

De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN. Het voorstel voor de bestemming van het saldo van baten en lasten 2019 is opgenomen in de paragraaf van de staat van baten en lasten in de jaarrekening.

Actuariële analyse van het saldo van baten en lasten

	2019	2018
Beleggingsopbrengsten	-75.574	-194.604
Premies	-23.115	-22.628
Waardeoverdrachten	-88	0
Kosten	0	0
Uitkeringen	133	-257
Sterfte	8.368	6.837
Arbeidsongeschiktheid	-7.470	181
Reguliere mutaties	-88	1.524
Toeslagverlening	0	0
Overige mutaties	31.885	27.460
Andere oorzaken	-1.668	-438
	-67.617	-181.925

7.7 Risicoparagraaf

(bedragen in duizenden euro)

Solvabiliteitsrisico

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna wordt een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd.

Het belangrijkste risico dat het fonds loopt is het risico dat het niet over genoeg solvabiliteit beschikt. Indien het fonds niet solvabel is, bestaat het risico dat het fonds de premie moet verhogen of dat een beperkte of geen toeslagverlening kan plaatsvinden voor (delen van) het deelnemersbestand. In het uiterste geval dient het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen. Hoe solvabel het pensioenfonds is, wordt getoetst aan de hand van de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de twaalfmaands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. Hoeveel eigen vermogen het fonds aan dient te houden, gegeven de financiële risico's die het loopt (na afdekking) op de balans, komt tot uitdrukking in de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets. Onder het huidige FTK geldt hierbij dat de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling afgezet wordt tegen de beleidsdekkingsgraad om te bepalen of het pensioenfonds in een tekortsituatie verkeert.

De verschillende standaardrisicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6 en de S10. Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van de strategische beleggingsmix ultimo 2019 van 117,0% en 2018 van 118,3%.

Hierbij dient opgemerkt te worden dat bij de procentuele buffers rekening gehouden wordt met de veronderstelde positieve samenhang (correlatie) tussen renterisico, aandelen- en vastgoedrisico en kredietrisico. Daarnaast wordt rekening gehouden met het gegeven dat niet alle risico's zich tegelijk zullen manifesteren (diversificatie).

	2019		2018	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	107.499	1,8	152.522	3,6
Aandelen- en vastgoed risico (S2)	419.180	11,3	346.594	11,3
Valutarisico (S3)	119.108	0,7	86.226	0,5
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	128.139	2,5	94.757	2,2
Verzekeringstechnisch risico (S6)	110.084	0,6	90.068	0,6
Actief beheer risico (S10)	41.411	0,1	42.231	0,1
Correlatie- en diversificatie-effect	-348.402		-306.044	
Vereist eigen vermogen risico fonds	576.619	17,0	506.354	18,3
Dekkingsgraad		92,5		93,3
Beleidsdekkingsgraad		91,5		98,7
Minimaal vereiste dekkingsgraad		104,4		104,7
Strategisch vereiste dekkingsgraad		117,0		118,3

De beleidsdekkingsgraad van het Pensioenfonds is per 31 december 2019 lager dan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor het pensioenfonds in een tekort verkeert. In boekjaar 2019 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 91,5%. Afgezet tegen de beleidsdekkingsgraad van 2018 van 98,7%, is de beleidsdekkingsgraad afgenomen met 7,2%-punt.

Reclassificatie beleggingen ten behoeve van risicoparagraaf

Bij toepassing van het Look Through-principe wordt door de betreffende beleggingsfondsen heen gekeken en vervolgens worden deze componenten toebedeeld naar hun desbetreffende beleggingscategorie.

	Stand ultimo 2019 conform balans	Liquide middelen	Over- lopende intrest	Te vorderen dividend- belasting voor risico fonds	Collateral en overige vorderingen m.b.t. beleggingen	Toepassing Look Through	Stand ultimo 2019 na Look Through
Onroerende zaken	123	0	0	0	0	28.209	28.332
Zakelijke waarden	1.216.780	0	0	0	0	-32.781	1.183.999
Vastrentende waarden	2.033.100	0	0	0	0	-38.191	1.994.909
Derivaten	12.796	0	0	0	0	220.373	233.169
Overige beleggingen	39.824	5.052	2.765	503	-9.336	-177.610	-138.802
	3.302.623	5.052	2.765	503	-9.336	0	3.301.607

Renterisico

Het renterisico wordt veroorzaakt doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. Het pensioenfonds kent een langere looptijd voor de pensioenverplichtingen dan voor de looptijd van de beleggingen. Onderstaande duratiecijfers geven meer inzicht.

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten) 15,7.

Duratie van de pensioenverplichtingen 23,8.

Voor de vaststelling van het renterisico bij het vereist eigen vermogen worden de kasstromen van de rentegevoelige beleggingen afgezet tegen de kasstromen van de voorziening pensioenverplichtingen. Vervolgens worden beide kasstromen afgezet tegen door DNB bepaalde renteschokken die per looptijd verschillen. Op basis van deze renteschokken kan de impact op de technische voorziening en de impact op alle rentegevoelige beleggingen worden berekend. Overeenkomstig kan een afdekkingspercentage worden berekend. Rentegevoeligheid is één van de belangrijkste factoren bij de bepaling van de (strategische) assetallocatie van de portefeuille.

	Feitelijke verdeling		Strategische verdeling	
	€	%	€	%
Impact op technische voorziening voor risico fonds (A)	163.495		163.495	
Impact op de rentegevoelige beleggingen (B)	54.154		55.996	
Renterisico	109.341	1,8	107.499	1,8
Afdeckingspercentage (B/A)		33,1		34,2

Derivaten

Het renterisico is afgedekt door middel van rentederivaten. Door deze swaps wordt de duratie van de portefeuille van vastrentende waarden verlengd van 5,7 naar 15,7 jaar.

Met behulp van rentederivaten kan gestuurd worden op het strategisch afdeckingspercentage. Strategisch dekt het fonds volgens het beleggingsmandaat 40,0% van het renterisico af.

Hoogte buffer

Op basis van de vereist eigen vermogen berekeningen bedraagt de buffer voor het feitelijk renterisico 109.341 (1.8%) en voor het strategisch renterisico 107.499 (1.8%).

Aandelen- en vastgoedrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen en vastgoedaandelen in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. De volatiliteit van de marktwaarden (prijsrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende aandelen en vastgoedcategorieën getoond.

	2019		2018	
	€	%	€	%
<i>Verdeling Aandelen en Vastgoed per categorie:</i>				
Niet-beursgenoteerd vastgoed	28.332	2,3	25.548	2,9
Ontwikkelde markten (Mature markets)	1.022.735	84,4	752.595	84,0
Opkomende markten (Emerging markets)	160.776	13,3	116.966	13,1
Pivate equity	0	0,0	28	0,0
Beleggingsfondsen	488	0,0	0	0,0
	1.212.331	100,0	895.137	100,0

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch aandelen- en vastgoedrisico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. De buffer

voor het feitelijk aandelen- en vastgoedrisico bedraagt 443.508(12,1%) en voor het strategisch aandelen- en vastgoedrisico 419.180 (11,3%).

Valutarisico

Het valutarisico wordt veroorzaakt doordat de verplichtingen van het pensioenfonds in euro's luiden terwijl een gedeelte van de beleggingen van het pensioenfonds in niet-euro luidt. Het pensioenfonds loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. Het pensioenfonds kiest er daarom voor om (een gedeelte) van haar buitenlandse valuta's af te dekken. Zonder afdekking van valutarisico loopt het pensioenfonds risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Indien de afdekking van het risico hoger dan 100% is loopt het fonds juist risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Strategisch streeft het fonds naar een afdekking van 50% van de valuta-exposure naar de Amerikaanse dollar, de Britse pond en de Japanse yen. Andere buitenlandse valuta worden niet afgedekt. Eind 2019 zou dit betekenen dat strategisch 62,4% van de niet-euro belangen wordt afgedekt.

	2019		2018	
	€	%	€	%
<i>Totaal beleggingen naar valuta:</i>				
Euro	2.132.320	64,6	1.652.141	60,6
Amerikaanse dollar	586.601	17,7	484.530	17,7
Britse pond sterling	95.557	2,9	76.477	2,8
Japanse yen	101.839	3,1	74.740	2,7
Overige valuta	385.890	11,7	442.411	16,2
	3.301.607	100,0	2.730.299	100,0

Derivaten

Ter afdekking van de valutarisico's op de effectenportefeuille zijn er door de vermogensbeheerders valutatermijntransacties afgesloten. De post valutatermijntransacties bestaat uit de volgende transacties, omgerekend in euro per 31 december 2019:

	aankooptransacties	verkooptransacties
Euro	0	220.322
Amerikaanse dollar	10.181	0
Britse ponden	-680	0
Australische dollar	0	0
Japanse yen	1.241	0
Zwitserse franc	0	0
Zweedse kroon	0	0
Deense kroon	25	0
Overige valuta	2.079	0
	12.846	220.322

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valutarisico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% voor valuta in ontwikkelde landen en van 35% voor valuta in opkomende markten die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. De buffer voor het feitelijk valutarisico bedraagt 110.174 (0,6%) en voor het strategisch valutarisico 119.108 (0,7%).

Grondstoffenrisico

Het pensioenfonds belegt niet in grondstoffen.

Kredietrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de voorafgesproken betalingen kan voldoen. Bij de berekening van het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Het kredietrisico binnen de vastrentende-waardenportefeuille kan naast de creditspread eveneens gemeten worden aan de hand van de ratingverdeling van de rentegevoelige beleggingsportefeuille. Deze ratingverdeling wordt afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een Europese staatsobligatie met een AAA-rating wordt in het standaardmodel als kredietrisicovrij beschouwd. Daarentegen worden beleggingen die geclassificeerd staan onder 'lager dan BBB' als zeer risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd. Beleggingen die geen rating ontvangen worden als risicovol beschouwd.

Rating vastrentende waarden:

	2019		2018	
	€	%	€	%
AAA	892.652	44,7	1.042.585	61,4
AA	88.965	4,5	139.594	8,2
A	155.377	7,8	122.765	7,2
BBB	253.889	12,7	223.967	13,2
Lager dan BBB	153.115	7,7	135.899	8,0
Geen rating ¹⁾	450.911	22,6	33.411	2,0
	1.994.909	100,0	1.698.221	100,0

1) Geen slechtere rating, maar niet gerate. Dit betreft structured credit.

Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:

Resterende looptijd < 5 jaar

Resterende looptijd > 5 jaar, < 10 jaar

Resterende looptijd ≥ 10 jaar

2019		2018	
€	%	€	%
1.165.334	58,4	977.544	58,1
410.671	20,6	273.186	16,2
418.904	21,0	430.523	25,6
1.994.909	100,0	1.681.253	100,0

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd conform de ratingverdeling van de vastrentende-waardenportefeuille. Naar mate de rating slechter wordt neemt de te hanteren buffer toe. Afgaande op de hierboven genoemde ratingverdeling resulteert dit in een buffer voor het feitelijk kredietrisico van 105.331 (2,0%) en voor het strategisch kredietrisico van 128.139 (2,5%).

Verzekeringstechnisch risico

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevenrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk verzekeringstechnisch risico bedraagt 110.084 (0,6%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico 110.084 (0,6%).

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen.

De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen, moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd

Onroerende zaken*Verdeling onroerende zaken per sector:*

Participaties in vastgoed beleggingsfondsen

2019		2018	
€	%	€	%
28.332	100,0	25.548	100,0
28.332	100,0	25.548	100,0
<i>Verdeling onroerende zaken per regio:</i>			
Europa	13,0	3.631	14,2
Noord-Amerika	48,9	11.534	45,0
Midden en Zuid-Amerika	0,0	90	0,4
Azië	0,0	2.035	8,0
Afrika	2,4	270	1,1
Oceanië	35,7	7.988	31,3
28.332	100,0	25.548	100,0

Aandelen*Verdeling aandelen per regio:*

2019		2018	
€	%	€	%
373.644	31,6	267.935	30,8
0	0,0	8.493	1,1
510.278	43,1	387.020	44,5
699	0,1	15.632	1,8
412	0,0	2.051	0,2
12.405	1,0	82.157	9,4
138.888	11,7	106.301	12,2
147.673	12,5	0	0,0
1.183.999	100,0	869.589	100,0

	2019		2018	
	€	%	€	%
<i>Verdeling aandelen per sector:</i>				
Financiële instellingen	335.674	28,4	167.631	19,3
Informatietechnologie	109.105	9,2	94.271	10,8
Industriële ondernemingen	116.199	9,8	88.349	10,2
Cyclische consumentengoederen	0	0,0	91.195	10,5
Niet-cyclische consumentengoederen	370.037	31,3	194.289	22,3
Energie	49.956	4,2	54.644	6,3
Telecommunicatie	112.787	9,5	96.976	11,2
Materialen en basisindustrieën	55.496	4,7	46.592	5,4
Nutsbedrijven	32.732	2,8	23.448	2,7
Farmacie en gezondheidszorg	0	0,0	0	0,0
Andere sectoren	2.013	0,2	12.194	1,4
	1.183.999	100,0	869.589	100,0

Vastrentende waarden	2019		2018	
	€	%	€	%
<i>Verdeling vastrentende waarden per regio:</i>				
Europa	1.726.887	86,6	1.461.070	86,0
Noord-Amerika	117.241	5,9	124.332	7,3
Midden- en Zuid-Amerika	61.207	3,1	43.313	2,6
Afrika	18.316	0,9	15.208	0,9
Azië	30.768	1,5	20.817	1,2
Oceanië	28.374	1,4	26.362	1,6
Midden Oosten	8.250	0,4	7.119	0,4
Overig	3.866	0,2	0	0,0
	1.994.909	100,0	1.698.221	100,0
 Grote posten: vastrentende waarden van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 5% van de totale beleggingen in vastrentende waarden				
Staatsobligaties Duitsland	245.296	12,3%	169.579	10,0%
Staatsobligaties Nederland	436.159	21,9%	522.817	30,8%
ING Bank Global Growth Fund N.V.	98.856	5,0%	0	0,0%
KfW	151.751	7,6%	0	0,0%

Actief beheer risico

Actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van strategische benchmarks. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de tracking error. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark afwijkt. Een hogere tracking error impliceert een hoger actief beheer risico.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt alleen een actief beheer risico becijferd voor de aandelenportefeuille (inclusief vastgoedbeleggingen) indien de tracking error groter is dan 1%. Voor het pensioenfonds resulteert een buffer voor het feitelijk actief beheer risico van 42.666 (0,1%) en voor het strategisch actief beheer risico van 41.411 (0,1%).

Vastgesteld te Woerden, 18 juni 2020.

Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvoeding en Pluimveevlees

De heer J.E. Klijn
Werknemersvoorzitter

De heer J.R. Schepen
Werkgeversvoorzitter

8 Overige gegevens

8.1 Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN.

Het voorstel resultaatbestemming 2019 is opgenomen in de paragraaf van de staat van baten en lasten in de jaarrekening.

8.2 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvvoeding en Pluimveevlees te 's-Gravenhage is aan Aon Nederland cv de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2019.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaaris ben ik onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvvoeding en Pluimveevlees, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds. Omdat Aon Nederland cv beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Aon Nederland cv wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op EUR 9.000.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven EUR 600.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- ◆ de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- ◆ de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- ◆ het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van de artikelen 131, 132, en 133 vanwege de financiële positie van het pensioenfonds.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen. Deze situatie bestaat voor vijf achtereenvolgende jaareinden.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvlees en Pluimveevlees is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening slecht, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen.

In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Coronacrisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Rotterdam, 18 juni 2020

Drs. A.G.M. den Hartogh AAG
verbonden aan Aon Nederland cv

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvoeding en Pluimveevlees

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvoeding en Pluimveevlees per 31 december 2019 en van het saldo van baten en lasten over 2019, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening 2019 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvoeding en Pluimveevlees ('de Stichting') te 's-Gravenhage gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2019;
- 2 de staat van baten en lasten over 2019;
- 3 het kasstroomoverzicht over 2019; en
- 4 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Stichting zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de

opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Controleaanpak

Samenvatting

Materialiteit
— Materialiteit van EUR 12 miljoen — Circa 0,5% van het pensioenvermogen
Kernpunten
— Waardering van beleggingen — Waardering van technische voorzieningen
Oordeel
Goedkeurend

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 12 miljoen (2018: EUR 12 miljoen). Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van het pensioenvermogen per 31 december 2019 (circa 0,5%). Wij beschouwen het pensioenvermogen als de meest geschikte benchmark, omdat het pensioenvermogen een bepalende factor is in de berekening van de (beleids)dekkingsgraad die de financiële positie van de Stichting weergeeft. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met het bestuur en de raad van toezicht afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven EUR 600 duizend rapporteren aan het bestuur en de raad van toezicht alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

Uitbesteding van bedrijfsprocessen aan dienstverleners

De Stichting heeft het beheer van de beleggingen uitbesteed aan Northern Trust. De pensioenadministratie is uitbesteed aan AZL N.V. De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten die is verstrekt door Northern Trust en informatie over de technische voorzieningen, premiebijdragen en pensioenuitkeringen en overige financiële posten die is verstrekt door AZL N.V.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de dienstverleners verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne

KPMG Accountants N.V., ingeschreven bij het handelsregister in Nederland onder nummer 33263683, is lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Cooperative ('KPMG International'), een Zwitserse entiteit.

beheersing van de Stichting. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor de Stichting relevante interne beheersingsmaatregelen van Northern Trust en AZL N.V., zoals weergegeven in de specifiek daarvoor opgestelde ('System and Organization Controls-' en 'Standaard 3402 type II-') rapportages.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen en het bespreken van de beheersomgeving bij de dienstverlener met vertegenwoordigers van de dienstverlener. Op basis daarvan evalueren wij, en bespreken wij, indien daartoe aanleiding is, met de andere onafhankelijke accountant, de in de Standaard 3402 type II- of System and Organization Controls-rapportage beschreven interne beheersingsmaatregelen, de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2019 en de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan Northern Trust en AZL N.V.

Wij hebben eigen gegevensgerichte analyses ten aanzien van premiebijdragen en uitkeringen uitgevoerd waarbij wij de uitkomsten hebben getoetst op basis van verwachtingen die wij zelf hiervoor hebben ontwikkeld. Wij hebben door middel van deelwaarnemingen beleggingen, beleggingsstromen, mutaties in de pensioenadministratie, premiebijdragen en uitkeringen aan de hand van brondocumentatie bij de dienstverlener onderzocht.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij eveneens gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants. Syntrus Achmea Real Estate & Finance B.V. heeft op grond van de overeenkomst met de Stichting aan een onafhankelijk accountant opdracht gegeven de informatie inzake de vastgoedfondsen ten behoeve van de jaarrekening van de Stichting te controleren.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel bij de jaarrekening zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de controlewerkzaamheden van deze accountant. In dit kader hebben wij de accountant schriftelijke instructies gegeven omtrent de aard en omvang van de uit te voeren werkzaamheden. De accountant heeft, op onze instructie, bijzondere aandacht besteed aan het hierna genoemde kernpunt van onze controle voor de waardering van beleggingen met schattingen.

De accountant heeft zijn bevindingen aan ons gerapporteerd. Wij hebben de rapportage geëvalueerd en aanvullende eigen controlewerkzaamheden uitgevoerd waaronder de aansluiting van de vermogensbeheerrapportage met de financiële administratie en de jaarrekening.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbestede bedrijfsprocessen en aanvullende eigen werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen, beleggingsstromen en -opbrengsten, (mutaties in) deelnemergegevens en aanspraken die resulteren in (wijzigingen in) de technische voorzieningen, premiebijdragen en uitkeringen verkregen.

Reikwijdte van onze controle inzake fraude

In overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden zijn wij verantwoordelijk voor het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid (maar geen absolute) dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat die het gevolg zijn van fraude of fouten.

Als onderdeel van onze risico-inschattingswerkzaamheden hebben wij gebeurtenissen en omstandigheden geëvalueerd die wijzen op een prikkel of druk om fraude te plegen of een mogelijkheid bieden om fraude te plegen ('frauderisicofactoren') om op basis daarvan frauderisico's te identificeren, indien relevant.

Het geïdentificeerde frauderisico is besproken binnen het controleteam en wij zijn alert op aanwijzingen van fraude gedurende de controle. Op basis van de controlestandaard hebben wij het frauderisico met betrekking tot doorbreking van interne beheersingsmaatregelen door het bestuur (veronderstelde risico) geëvalueerd. Het veronderstelde frauderisico met betrekking tot de opbrengstverantwoording is niet van toepassing, vooral omdat de mogelijkheden tot het materieel beïnvloeden van de opbrengstverantwoording beperkt zijn.

Onze controlewerkzaamheden omvatten een evaluatie van de opzet en het bestaan alsmede de effectieve werking van interne beheersingsmaatregelen die relevant zijn voor het mitigeren van dit risico, een evaluatie van management bias en het identificeren van (administratieve) journaalposten met een hoger frauderisico. Indien wij journaalposten met een verhoogd risico hebben geïdentificeerd, controleren wij deze door middel van validatie van brondocumentatie.

Bij het bepalen van onze controlewerkzaamheden maken wij gebruik van de inschatting en evaluatie van de Stichting met betrekking tot het interne beleid omtrent frauderisico-beheersing (preventie, detectie en respons), inclusief de opzet van ethische standaarden om een open en eerlijke cultuur na te streven.

Als onderdeel van onze evaluatie hebben wij diverse fondsrapportages (bijvoorbeeld SLArapportages) geïnspecteerd.

Wij hebben onze risico-inschatting en controlewerkzaamheden gecommuniceerd aan het bestuur en de raad van toezicht. Onze controlewerkzaamheden verschillen van een specifiek forensisch fraudeonderzoek, welk onderzoek vaak een meer diepgaand karakter heeft.

Onze controlewerkzaamheden om frauderisico's te adresseren hebben niet geleid tot de identificatie van een kernpunt van de controle.

Wij merken op dat onze controle is gebaseerd op de procedures die zijn beschreven in overeenstemming met de toepasselijke controlestandaarden en niet primair zijn ontworpen om fraude te detecteren.

Reikwijdte van onze controle inzake het niet voldoen aan wet- en regelgeving

Wij hebben feiten en omstandigheden geëvalueerd om wet- en regelgeving te identificeren die relevant is voor de Stichting. Wij hebben wet- en regelgeving geïdentificeerd die redelijkerwijs een materieel effect op de jaarrekening kan hebben op basis van onze risico-inschatting en sector kennis, door middel van het bevragen van het bestuur en een evaluatie van het beleid en geïmplementeerde procedures ten aanzien van het voldoen aan wet- en regelgeving.

Geïdentificeerde wet- en regelgeving is besproken binnen het controleteam en wij zijn alert op aanwijzingen van het niet voldoen aan wet- en of regelgeving gedurende de controle. De potentiële impact van wet- en regelgeving varieert sterk:

- De Stichting is onderhevig aan wet- en regelgeving die direct van invloed is op de jaarrekening, inclusief de Pensioenwet en verslaggevingstandaarden (inclusief voor de Stichting specifieke wet- en regelgeving). Wij hebben het voldoen aan deze wet- en regelgeving vastgesteld als onderdeel van onze controlewerkzaamheden voor de relevante elementen in de jaarrekening.
- Daarnaast is de Stichting onderhevig aan diverse wet- en regelgeving waarbij niet voldoen aan deze wet- en regelgeving indirect van invloed kan zijn op de jaarrekening ten aanzien van elementen verantwoord of toegelicht in de jaarrekening, of beide, bijvoorbeeld als gevolg van het ontvangen van boetes of claims. Wij hebben de Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds (Wet Bpf 2000) en het Besluit Financieel toetsingskader pensioenfonds (Bftp) geïdentificeerd als wetgeving die indirect, redelijkerwijs een materiële impact op de jaarrekening zou kunnen hebben.

De Nederlandse controlestandaarden beperken onze controlewerkzaamheden met betrekking tot het identificeren van het niet voldoen aan wet- en regelgeving met een indirecte invloed tot het bevragen van het bestuur en inspectie van correspondentie met toezichthoudende instanties alsmede andere juridische correspondentie. Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot het identificeren van gevallen of vermoedens van niet voldoen aan wet- en regelgeving anders dan wat reeds door de Stichting is geïdentificeerd.

De impact van bekende gevallen of vermoedens van niet voldoen aan wet- en regelgeving hebben wij geadresseerd in de controlewerkzaamheden met betrekking tot de relevante elementen zoals verantwoord in de jaarrekening.

De uitgevoerde werkzaamheden inzake het adresseren van het risico op het niet voldoen aan wet- en regelgeving hebben niet geleid tot het identificeren van een kernpunt in onze controleverklaring.

Onze controlewerkzaamheden verschillen van een specifiek forensisch onderzoek naar het voldoen aan wet- en regelgeving. Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening en voor de opzet van een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude, waaronder het voldoen aan wet- en regelgeving.

Indien de gevolgen voor de jaarrekening van het niet voldoen aan indirecte wet- en regelgeving (onregelmatigheden) minder direct van invloed zijn op gebeurtenissen en transacties die in de jaarrekening tot uitdrukking komen, hoe minder waarschijnlijk het is dat de inherent beperkte controlewerkzaamheden, zoals vereist door de controlestandaarden, dit zouden identificeren. Bovendien bestaat er, zoals bij elke controle, een hoger risico op het niet detecteren van onregelmatigheden indien deze het gevolg zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, opzettelijke onjuistheden, verkeerde representaties of de doorbreking van interne beheersmaatregelen.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkste waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze

KPMG Accountants N.V., ingeschreven bij het handelsregister in Nederland onder nummer 33263683, is lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Cooperative ('KPMG International'), een Zwitserse entiteit.

controle hebben wij aan het bestuur en de raad van toezicht gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Waardering van beleggingen

Omschrijving

De beleggingen vormen een significante post op de balans van de Stichting. De beleggingen van de Stichting bedragen circa 99% van het balanstotaal. Alle beleggingen dienen conform de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. Uit noot 1 bij de toelichting op de jaarrekening blijkt dat voor EUR 0,2 miljard (6%) van de beleggingen van de Stichting de waardering gebaseerd is op marktnoteringen en dat voor EUR 3,1 miljard (94%) van de beleggingen van de Stichting de waardering gebaseerd is op nettocontantewaardeberekeningen en andere geschikte waarderingsmodellen. Het bepalen van de marktwaarde voor deze laatste beleggingscategorie is complex(er) en bevat subjectieve schattingselementen. Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming van het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van modellen. Gezien de invloed hiervan op de waardering van de beleggingen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de (beleids)dekkingsgraad vormde de waardering van de beleggingen een kernpunt van onze controle.

In de 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling' geeft de Stichting de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. In noot 1 zijn de gehanteerde waarderingsmethoden en belangrijke veronderstellingen voor waardering van deze beleggingscategorie uiteengezet.

Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en het vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormden onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze aanpak

Wij maken gebruik van de beheersmaatregelen die zijn ingericht bij de vermogensbeheerder en die onderdeel zijn van de System and Organization Controls (SOC 1)-rapportage (waarbij een goedkeurend assurancerapport van de accountant is afgegeven). Deze relevante beheersmaatregelen zijn gericht op de aanstelling van betrouwbare fondsmanagers enerzijds en de betrouwbare aanlevering van, en toereikende evaluatie op, periodieke performancecijfers anderzijds. Daarnaast hebben wij de aansluiting vastgesteld tussen de financiële administratie en actuele financiële rapportages van fondsmanagers, indien nodig gecorrigeerd voor kasstromen tot aan balansdatum. Vervolgens hebben wij de waardering van beleggingen gebaseerd op afgeleide marktnoteringen, nettocontantewaardeberekeningen en andere geschikte waarderingsmodellen onderzocht.

De waardering van een deel van de beleggingsportefeuille hebben wij onderzocht met gebruikmaking van een eigen waarderingsspecialist. Wij hebben ook de monitoring van de uitvoeringsorganisatie op recente financiële informatie verkregen na balansdatum over de waarde van beleggingen op balansdatum betrokken. Onze waarderingsspecialist heeft de gehanteerde waarderingen vergeleken met zelfstandig bepaalde waarderingen op basis van zelfstandig verkregen in de markt waarneembare prijzen.

De waardering van het resterende deel van de beleggingsportefeuille hebben wij getoetst aan de hand van recente, door een andere onafhankelijke accountant gecontroleerde jaarrekeningen. Wij hebben hierbij onder meer aandacht besteed aan consistentie met de waarderingsgrondslagen van de Stichting ten opzichte van die van het beleggingsfonds alsmede de strekking van de verklaring van de andere onafhankelijke accountant. Bovendien hebben wij ook de monitoring van de Stichting op recente financiële informatie van de beleggingen na balansdatum in onze werkzaamheden betrokken.

De accountant van Syntrus Achmea Real Estate & Finance B.V. heeft zijn bevindingen met betrekking tot zijn controle op de vermogensrapportage aan ons gerapporteerd. Wij hebben de rapportage geëvalueerd. Wij hebben vastgesteld dat de gecontroleerde vermogensbeheerrapportage aansluit met de financiële administratie en de jaarrekening.

Onze observatie

Wij hebben geconstateerd dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen en gehanteerde waarderingsmethodieken voor de beleggingen in overeenstemming zijn met de geldende verslaggevingsregels en geschikt zijn om te kunnen komen tot een marktwaarde van deze beleggingen. Wij hebben eveneens geconstateerd dat de toelichtingen op de beleggingen adequaat zijn.

Wij vinden de waardering van de beleggingen evenwichtig bepaald.

Waardering van technische voorzieningen

Omschrijving

De technische voorzieningen vormen een significante post op de balans van de Stichting en worden gewaardeerd op actuele waarde (marktwaaarde). De waardering van de technische voorzieningen komt tot stand door middel van een berekening waarin aanspraakgegevens van deelnemers met behulp van belangrijke schattingen over levensverwachtingen en kostenniveaus worden vertaald naar verwachte toekomstige kasstromen (uitkeringen). De kasstromen worden contant gemaakt tegen de marktrente (rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank).

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming van het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van actuariële modellen en het bestuur zich laat adviseren door actuariel deskundigen. Gezien de complexiteit en de invloed hiervan op de hoogte van de technische voorzieningen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad vormde de waardering van de technische voorzieningen een kernpunt van onze controle.

Het bestuur heeft in de toelichting 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling' de waarderingsgrondslagen en veronderstellingen voor de technische voorzieningen opgenomen. Uit deze toelichting blijkt dat schattingswijzigingen hebben plaatsgevonden. In de 'Risicoparagraaf' is de gevoeligheid van de berekening van de technische voorzieningen voor schattingen uiteengezet.

Onze aanpak

Bij onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden van de certificerend actuaaris die door de Stichting is aangesteld. Wij hebben bij aanvang van de controle en bij afronding ervan afstemming gehad met de certificerend actuaaris over de te volgen aanpak, de aandachtspunten en de uitkomsten.

Wij hebben de door het bestuur gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen geëvalueerd. Hierbij hebben wij de consistentie, prudentie en actualiteit van de schattingsmethode en veronderstellingen betrokken. Wij hebben de onderbouwing van de veronderstellingen door het bestuur geëvalueerd aan de hand van een toetsing van de historische betrouwbaarheid daarvan en algemeen geactualiseerde uitgangspunten zoals overlevingskansen. De gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen hebben wij besproken met de certificerend actuaaris. Wij hebben de actuariële verklaring zoals opgenomen in de overige gegevens en de werkzaamheden van de certificerend actuaaris geëvalueerd.

Onze werkzaamheden omvatten verder het evalueren van de uitkomst van de actuariële analyse van het saldo van baten en lasten in relatie tot eerder gemaakte schattingen en kasstroomprojecties. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden hebben wij gebruikgemaakt van een eigen actuaaris. Tevens hebben wij de waarderingsgrondslagen en de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen in de jaarrekening geëvalueerd.

Onze observatie

Wij vinden de waardering van de technische voorzieningen evenwichtig bepaald en de toelichting toereikend.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben een mindere diepgang dan onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

KPMG Accountants N.V., ingeschreven bij het handelsregister in Nederland onder nummer 33263683, is lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Cooperative ('KPMG International'), een Zwitserse entiteit.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de informatie die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de Stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van de genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de Stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze doelstelling is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude

kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze ongedeelde verantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verkrijgen van voldoende geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de onderdelen of activiteiten binnen de groep. In dat kader zijn wij ook verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole.

Wij communiceren met het bestuur en de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur en de raad van toezicht hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Utrecht, 18 juni 2020

KPMG Accountants N.V.

J.C. van Kleef RA

KPMG Accountants N.V., ingeschreven bij het handelsregister in Nederland onder nummer 33263683, is lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Cooperative ('KPMG International'), een Zwitserse entiteit.

Bijlagen

Verzekerdenbestand

(Aantallen)

	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen-gerechtigden	Totaal
Stand per 31 december 2018	26.301	74.740	13.078	114.119
Mutaties door:				
Nieuwe toetredingen	9.582	0	0	9.582
Ontslag met premievrije aanspraak	-9.876	9.876	0	0
Waardeoverdracht	0	-142	0	-142
Overlijden	-44	-165	-365	-574
Ingang pensioen	-168	-664	1.130	298
Afkoop	0	-357	-267	-624
Andere oorzaken ¹⁾	1.160	-5.824	-50	-4.714
Mutaties per saldo	654	2.724	448	3.826
Stand per 31 december 2019	26.955 ²⁾	77.464	13.526	117.945

Specificatie pensioengerechtigden

	2019	2018
Ouderdomspensioen	10.775	10.407
Partnerpensioen	2.538	2.450
Wezenpensioen	213	221
Totaal	13.526	13.078

¹⁾ In de andere oorzaken zijn alle overige mutaties opgenomen die niet in de opsomming staan, denk hierbij aan bijvoorbeeld expiratie, revalideren/invalideren, wijziging onderneming etc.

²⁾ Waarvan 1.160 deelnemers met (gedeeltelijke) vrijstelling van premiebetaling.

Begrippenlijst

ABTN (Actuariële en bedrijfstechnische nota)

Pensioenfondsen dienen te werken volgens een ABTN. Hierin zijn de financiële opzet van een pensioenfonds en de grondslagen waarop deze berust, gemotiveerd omschreven.

ALM (Asset Liability Management)

Een methode om modelmatig de samenstelling van de strategische beleggingsportefeuille te bepalen, rekening houdend met de pensioenverplichtingen.

Benchmark

Vergelijkingsmaatstaf. Representatieve herbeleggingsindex waartegen de prestaties van een beleggingsportefeuille worden afgezet.

Corporate Governance

Goed ondernemerschap; onder andere integer en transparant handelen door het bestuur, alsmede goed toezicht hierop. Ook het afleggen van verantwoording over het uitgevoerde beleid en het toezicht hierop valt eronder.

Dekkingsgraad

De waarde van het pensioenvermogen uitgedrukt als percentage van de waarde van de pensioenverplichtingen. De dekkingsgraad wordt als graadmeter beschouwd voor de mate van zekerheid dat de toegezegde pensioenen ook daadwerkelijk kunnen worden uitbetaald.

Deposito

Tegoed bij een bankinstelling, waarover eerst na verloop van een overeengekomen tijdsduur (maximaal twee jaar) kan worden beschikt.

Derivaat

Financieel contract waarvan de waarde is afgeleid van een andere (onderliggende) waarde, zoals een aandeel, obligatie of grondstof. Bijvoorbeeld: futures, swaps.

Duration

Gewogen gemiddelde looptijd van een lening. Maatstaf om de prijsgevoeligheid van de lening te bepalen voor renteveranderingen.

Franchise

Vrijgesteld bedrag. Over dit deel van het pensioengevend loon worden geen aanspraken opgebouwd.

FTK (Financieel Toetsingskader)

Stelsel van De Nederlandsche Bank voor in de toekomst te hanteren waarderingsmethoden.

High Yield

Hoogrenderende obligaties, uitgegeven door ondernemingen met een lage kredietwaardigheid.

Outperformance

Er wordt een beter resultaat behaald dan de benchmark.

Pensioenresultaat

Een maatstaf voor koopkrachtbehoud van het pensioen: som van de verwachte uitkeringen conform het beleid van het pensioenfonds gedeeld door de som van de verwachte uitkeringen zonder korten en altijd indexeren.

Premiedekkingsgraad

De premiedekkingsgraad is de verhouding tussen de feitelijke premie en de actuariel benodigde koopsom voor de op te bouwen aanspraken (exclusief de component voor uitvoeringskosten). Bij een premiedekkingsgraad lager dan de actuele dekkingsgraad draagt de premie niet bij aan herstel en vice versa.

Rekenrente

Fictief rendementspercentage dat het belegde vermogen in de toekomst wordt geacht op te brengen.

Rentedekking

Financieringsvorm waarin de betaalde premies gelijk zijn aan de contante waarde van de aanspraak die in dat jaar begint.

Solvabiliteit

Het vermogen dat op langere termijn aanwezig moet zijn om de verplichtingen te kunnen nakomen.

STAR (Stichting van de Arbeid)

Een landelijk overlegorgaan van de centrale organisaties van zowel werkgevers als werknemers in Nederland.

Sterftegrondslag

Berekeningsmethode gebaseerd op een statisch overzicht van sterftekansen per leeftijd van een bepaalde groep personen.

Swap

Ruil van het rendement op een vastgestelde referentiewaarde tegen een variabele rente gedurende een vastgestelde looptijd.

Underperformance

Er wordt een slechter resultaat behaald dan de benchmark.

Vastrentende waarden

Beleggingssoort waarover in beginsel een vaste rentevergoeding en een vaste looptijd geldt, zoals obligaties, onderhandse leningen en hypotheekleningen.

VPV (Voorziening Pensioen Verplichtingen)

De passiva van het pensioenfonds, gelijk aan de waarde van de pensioenverplichtingen.

Vrijstelling

Vrijstelling van de verplichte deelneming aan de pensioenregeling van het bedrijfstakpensioenfonds.

Waardeoverdracht

Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van een tot zeker moment opgebouwde pensioenaanspraak, in het geval de deelnemer verandert van werkgever of verzekeraar.

Z-score

Mate waarin het werkelijke rendement van een pensioenfonds afwijkt van het rendement van de door het bestuur vastgestelde normportefeuille.